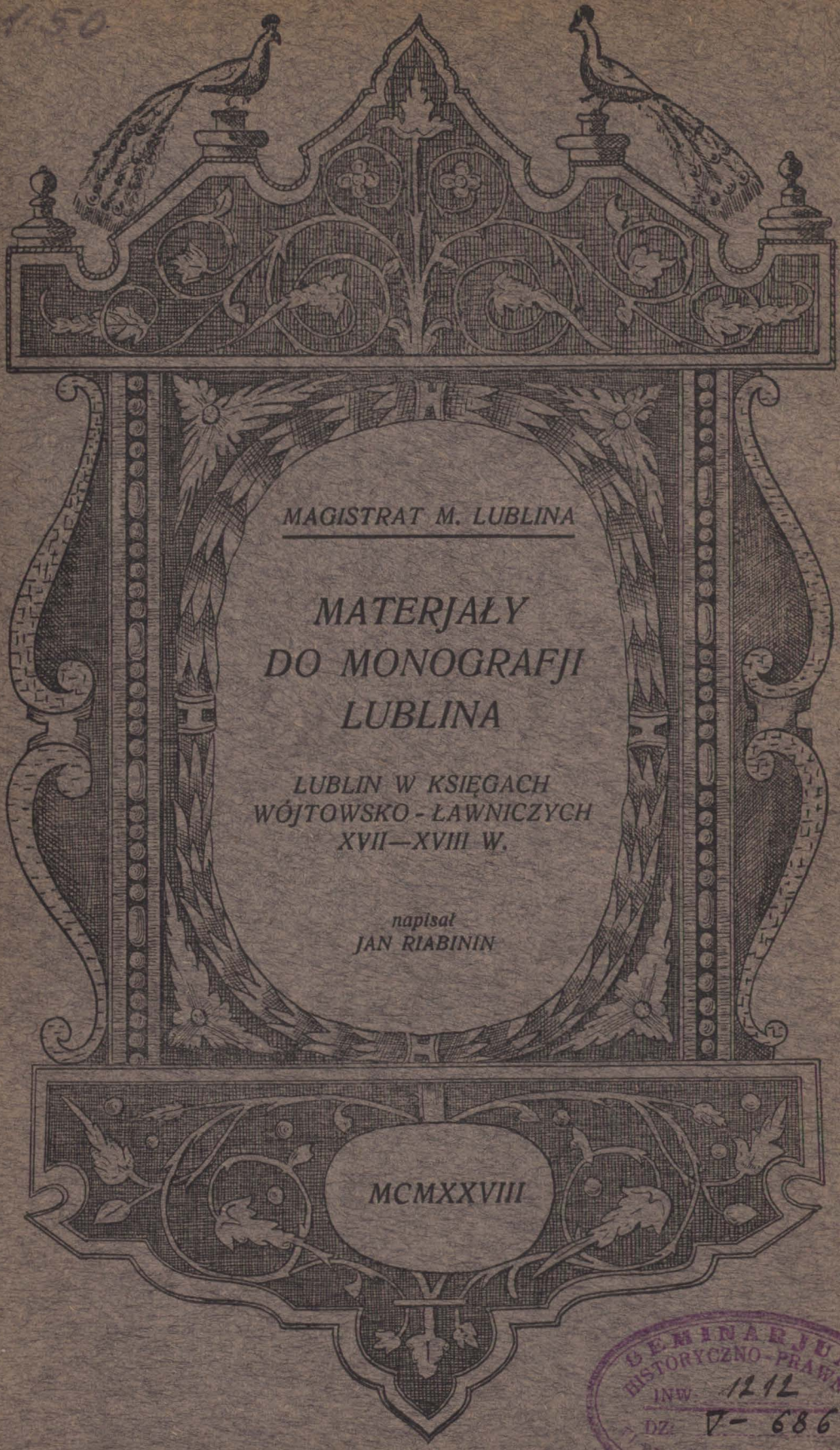

MAGISTRAT M. LUBLINA

MATERJAŁY DO MONOGRAFJI LUBLINA

LUBLIN W KSIĘGACH WÓJTOWSKO - ŁAWNICZYCH XVII—XVIII W.

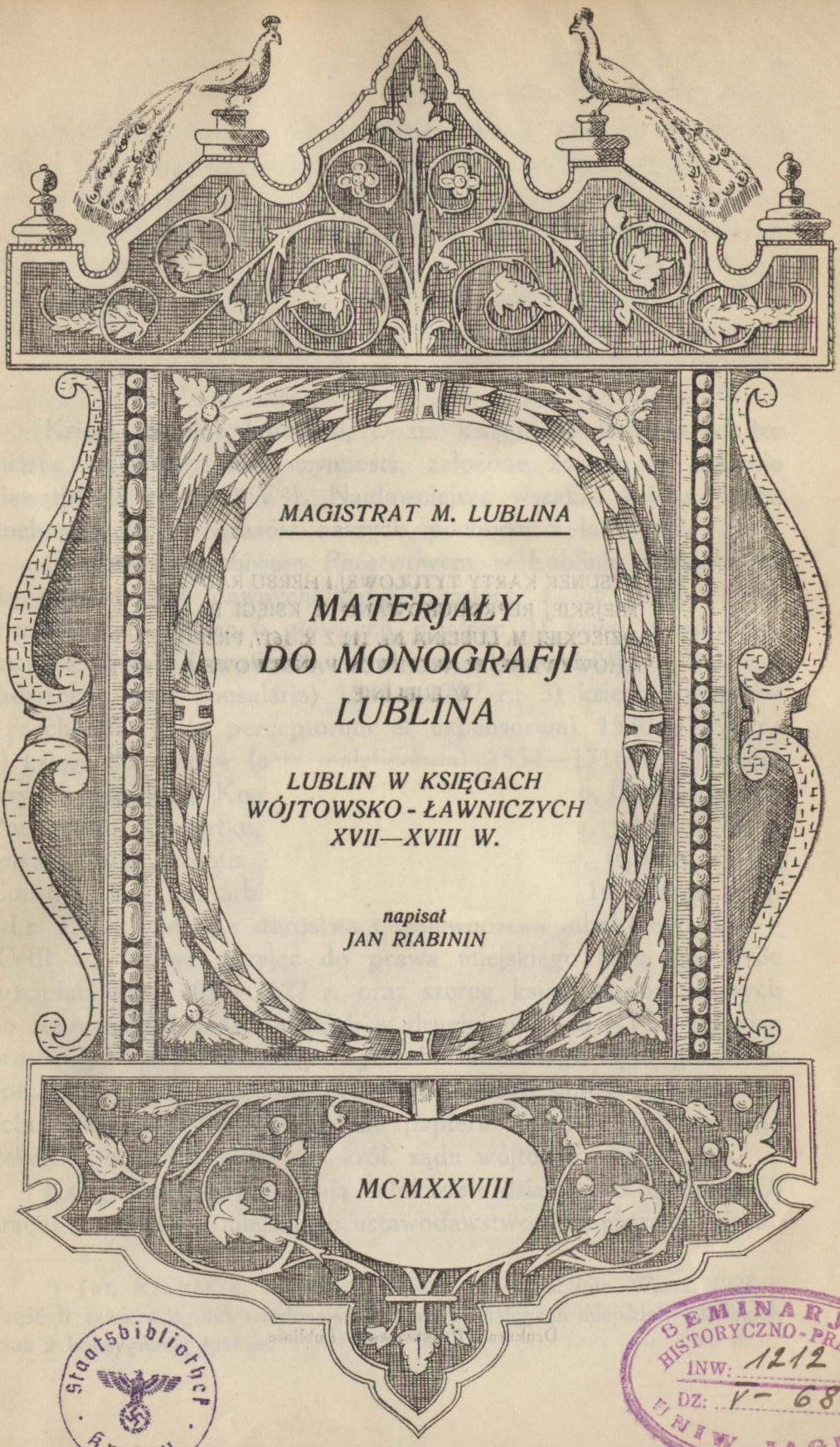
napisał
JAN RIABININ

MCMXXVIII

SEMINARJUM HISTORYCZNO-PRAWNE
INW. 1212
DZ. V-686

ŚWIETLANEJ PAMIĘCI

HIERONIMA ŁOPACIŃSKIEGO.

MAGISTRAT M. LUBLINA

MATERJAŁY DO MONOGRAFJI LUBLINA

LUBLIN W KSIĘGACH WÓJTOWSKO-ŁAWNICZYCH XVII—XVIII W.

napisał
JAN RIABININ

MCMXXVIII

Staatsbibliothek Krakau

SEMINARJUM HISTORYCZNO-PRAWNE
INW: 1212
DZ: V- 686
UNIW. JAGIEL

RYSUNEK KARTY TYTUŁOWEJ I HERBU RADY MIEJSKIEJ REPRODUKOWANO Z KSIĘGI RADZIECKIEJ M. LUBLINA Nr. 111 Z R. 1617, PRZECHOWYWANEJ W ARCHIWUM PAŃSTWOWEM W LUBLINIE.

Wydz. Bibl. Prawnicza
1806092445

Drukarnia Państwowa w Lublinie

Księgi miejskie lubelskie, t. zn. księgi, do których władze miasta wpisywały swe czynności, założone zostały w Lublinie niewątpliwie w w. XIV [1]). Najdawniejsza wszakże księga, która dochowała się do czasów naszych, pochodzi z lat 1465—1475.

Ogółem w Archiwum Państwowem w Lublinie przechowuje się obecnie 298 dawnych ksiąg miejskich z lat 1465—1801, rozpadających się na 6 głównych działów: 1) księgi wójtowsko-ławnicze (acta advocatialia et scabinalia) 1465—1796 r.; 2) księgi radzieckie (acta consularia) 1535—1797 r.; 3) księgi dochodów i rozchodów (acta perceptorum et expensorum) 1530—1796 r.; 4) księgi złoczyńców (acta maleficorum) 1554—1716 r.; 5) księgi jurydyk miejskich: Konopnicy, Probostwa Farnego, Gorajszczyzny, Podzamcza, Czwartku, 1530—1796 r.; 6) Varia, jako to Liber privilegiorum civitatis Lublinensis 1317—1755 r. (rps r. 1763), Constitutiones seu arbitria civitatis Lubl. od r. 1408 (rps perg. od r. 1532), lustracje starostwa i województwa lubelskiego XVI—XVIII w., księga przyjęć do prawa miejskiego (acta jus civile suscipientium) 1609—1627 r. oraz szereg ksiąg zaprowadzonych po reorganizacji miast polskich w drugiej połowie XVIII w., więc protokóły, wpisy i rezolucje wydziału lubelskiego sądu głównego apelacyjnego, sądu potocznego prezydenckiego, sądów cyrkułowych, acta tymbrata (po wprowadzeniu papieru stemplowego), wreszcie dekreta porozbiorowego ces.-król. sądu wójtowsko-ławniczego.

Księgi lubelskie obejmują całokształt działalności ówczesnych urzędów samorządu miejskiego, ustawodawstwo, administrację miasta,

---

[1]) Jan Riabinin. Archiwum Państwowe w Lublinie. Warsz. 1926 r. Część II zawiera ogólną wiadomość o dawnych księgach miejskich lubelskich wraz z konsygnacją tychże.

policję, gospodarkę finansową, przeważnie zaś sądownictwo sporne (acta controversiarum) i niesporne (acta inscriptionum). Jednocześnie zawierają bogaty materjał do historji obyczajowej i historji kultury oraz przedstawiają jedyną w swoim rodzaju kronikę miasta, z której zaczerpnąć można wiele wiadomości o wyborach władz miejskich i cechowych, o powietrzu morowem, pożarach, najściach nieprzyjacielskich i w. innych zarówno ważnych, jak i całkiem drobnych zdarzeniach.

Niniejsze studjum ma na celu zaznajomienie czytelnika, jeśli nie z treścią ksiąg lubelskich wójtowsko-ławniczych, to przynajmniej z głównemi pozycjami katalogu kartkowego, imiennego i rzeczowego, układanego obecnie w Archiwum Państwowem w Lublinie do ogromnego materjału zawartego w 104 księgach na 60.000 kart, na przestrzeni trzech i pół stuleci.

Następna z kolei praca winna objąć księgi radzieckie lubelskie i również służyć, jako nić przewodnia dla badacza, który zechce zgłębiać różnorodne sprawy, rozpatrywane przez radę miejską.

Ale już na wstępie trzeba zaznaczyć, że wskutek częstej ingerencji rady w sferę kompetencji ławy, przejmowania przez pierwszą wielu funkcyj, należących ex jure do drugiej, wreszcie wskutek przechodzenia wielu spraw przez obydwie instancje miejskie, ścisłe określenie zakresu działalności każdego z dwóch tych urzędów miejskich napotyka niekiedy na nieprzeparte trudności. W ostatnich czasach sprawie rozgraniczenia kompetencji rad i ław oraz zawartości ksiąg, informujących o działalności tych ciał miejskich, poświęca oddzielny ustęp prof. Stanisław Kutrzeba w nowej swej pracy „Historja źródeł dawnego prawa polskiego", (Lwów, Warsz., Krak., 1926 r., t. II, str. 249—266: księgi miejskie).

Księgi lubelskie pozostawały dotychczas nieopracowane. Stare indeksy posiadają tylko 4 księgi wójtowsko-ławnicze. Ks. Ambroży Wadowski dla pomnikowego dzieła swego „Kościoły lubelskie" korzystał przeważnie z archiwum konsystorza diecezjalnego lubelskiego oraz z archiwów poszczególnych kościołów i klasztorów; o ile idzie o księgi miejskie, to według wyznania autora, „tylko z niektórych... cokolwiek poczerpnięto" (Wstęp, str. 4). — Nieodżałowany profesor nasz, ś. p. Hieronim Łopaciński, gromadząc materjały do historji Lublina, korzystał niewątpliwie, jak o tem

świadczy rękopiśmienna po nim spuścizna [1]), z ksiąg wójtowsko-ławniczych i radzieckich, aczkolwiek w latach najbardziej intensywnej pracy pisarskiej Łopacińskiego, bo już od r. 1887, księgi te znajdowały się w Wilnie; przedwczesna jednak śmierć przeszkodziła zrealizowaniu powyższych planów znakomitego badacza przeszłości miasta naszego. — Co się tyczy dwóch głównych historyków Lublina — tak ks. Wadowski nazywa Seweryna-Zenona Sierpińskiego, autora „Obrazu miasta Lublina", Warsz. 1839 r., i Władysława Zielińskiego, autora „Monografji Lublina", Lublin, 1878 r., — to żaden z wymienionych pisarzy ksiąg wójtowsko-ławniczych i radzieckich w pracach swych widocznie nie zużytkował. — Nie możemy również dopatrzeć się śladów bliższej znajomości z dawnemi księgami miejskiemi lubelskiemi w najlepszym źródłowym „Ilustrowanym przewodniku po Lublinie" M. A. R. (hr. Marji Ronikierowej), Warsz. 1901 r.

---

[1]) Por. Sprawozdania z czynności i posiedzeń Akademji Umiejętności w Krakowie. T. XIV, luty 1909 r., Nr. 2, str. 3—8.

I. KLASZTORY.

Księgi wójtowsko-ławnicze zawierają wiadomości o następujących klasztorach.

1. W LUBLINIE.

Augustjanów (od r. 1625) [1]), bazyljanów (od r. 1725), benedyktynek (dawniej sandomierskich — od r. 1626), bernardynów i franciszkanów [2]) (od r. 1603), bernardynek i franciszkanek (od r. 1621), bonifratrów (od r. 1660), brygidek (od r. 1664), dominikanów-kaznodziei (od r. 1602), dominikanów-obserwantów (od r. 1734), jezuitów (od r. 1603), kapucynów (od r. 1723), karmelitów (od r. 1608), karmelitek [3]) (od r. 1626), misjonarzy (od r. 1707), pijarów (od r. 1757), reformatów (od r. 1663), trynitarzy (od r. 1735), wizytek (od r. 1784).

2. W INNYCH MIEJSCOWOŚCIACH.

Augustjanów krasnostawskich i orchowskich; benedyktynów horodyskich, łysogórskich, sieciechowskich; benedyktynek toruńskich; bernardynów i franciszkanów zawichoskich; brygidek lwowskich i sokalskich; cistersów koprzywnickich („pokrzywnickich"); dominikanów-kaznodziei gidelskich, horodelskich, kazimierskich, krakowskich, lwowskich, łowickich, oświęcimskich, przemyskich, warszawskich; jezuitów krakowskich; karmelitów kamienieckich, krakowskich, lwowskich, przemyskich; karmelitek krakowskich.

Pomiędzy różnorodnemi zapisami donacyjnemi na rzecz klasztorów, tranzakcjami, sporami majątkowemi etc. na szczególną uwagę zasługują wzmianki, informujące o fundacjach zgromadzeń klasztornych.

---

[1]) Tu i w następnych pozycjach przytacza się nie rok założenia, lecz najwcześniejszą datę, pod którą odnaleziona została w księgach wójtowsko-ławniczych wiadomość o danej instytucji.

[2]) W księgach lubelskich niema ścisłego podziału między bernardynami-obserwantami czyli bernardynami właściwymi (fratres ordinis minorum observantium) a bernardynami-konwentuałami czyli franciszkanami (fratres ordinis minorum conventualium).

[3]) Dwa klasztory: przy kościele św. Józefa i przy kościele Niepok. Poczęcia.

Więc o franciszkanach lubelskich posiadamy wiadomość, że w r. 1624 byli in suburbio lubl. noviter fundati. Adv. 13, f. 182—183.

Augustjanie lubelscy są w 1625 r. noviter fundati. Adv. 13.

Benedyktynki w r. 1626 figurują, jako „konwent sandomierski, a teraz nowo fundowany lubelski reguły św. Benedykta de Cassino". Wspominany jest równocześnie Wawrzyniec Starczewski, custos cracoviensis atque reverendissimi Martini Szyszkowski, episcopi Cracoviensis, ducis Severiensis, ad transportandum huc Lublinum monasterium monialium regulae S. Benedicti commissarius subdelegatus atque ejusdem regulae protector primarius". Adv. 14, f. 336.

„O.o. reformatom św. Franciszka, którzy teraz (1663 r.) fundamenta conventu swego zaczynają", zapisuje Stanisław Dunin-Borkowski, dworzanin j. kr. mci i łowczy sandomierski, dworzec swój na ul. Kowalskiej podle placu jmp. Lubienieckiego. Adv. 68, f. 292 i 297.

Pod r. 1723 spotykamy następującą pierwszą wzmiankę o kapucynach: „Hieronim Jełowicki, regent w. x. Lit., dobra swoję dziedziczne — Lewiczczyzna, Sztejnerowszczyzna, Zieleżyńszczyzna i inne, na przedmieściu lubelskiem Krakowskiem będące, na ul. P. Maryi leżące i od tejże ulicy P. Maryi aż do ulicy Wielkiej Krakowskiej ciągnące się, między miedzami ogrodu pp. brygitek a wału i drogi zostające — j. o. Pawłowi-Karolowi i Marji-Annie z Lubomirskich książętom Sanguszkom, marszałkom nadw. w. x. Lit., na fundację ojców kapucynów daje, daruje i wiecznemi czasy rezygnuje" (20.XI, 1723 r.). Adv. 26, f. 354—359; Adv. 90, f. 116 [1]).

II. KOŚCIOŁY, CERKWIE, ZBÓR ARJAŃSKI.

1. W LUBLINIE.

Najobszerniejsze wiadomości posiadamy o kościele kolegjaty lubelskiej pod wezw. św. Michała-Archanioła (Fara św. Michalska — od r. 1604); następnie o kościołach św. Ducha (od r. 1644), św. Krzyża za lubelskiemi wałami (od r. 1623), św. Mikołaja — na Czwartku (od r. 1608), św. Jana (oo. jezuitów — od r. 1652), św. Stanisława (od r. 1626), św. Wojciecha (ante portam Castrensem — od r. 1742), św. Piotra i Pawła (kapucynów) (od r. 1782). Odnotowano również wzmianki o najstarszej cerkwi Przemienienia Pańskiego (Spaso-Preobrażeńska), o b. cerkwi przy ul. Zielonej [2]),

---

[1]) O grobie książąt Sanguszków w kościele kapucynów — u Sierpińskiego, str. 100—101.

[2]) W Adv. 44, f. 157 v. — 158 v., pod dn. 23.VI 1790 r. znajduje się „Consensus pro oratorio privato in civit. Lubl. incolis et mercatoribus dictae civitatis ritui graeco non unito addictis datus" przez Stanisława-Augusta pod warunkiem odprawiania nabożeństw abs sonitu campanarum publicarumque processionum strepitu, ne ob vicinitatem loci s. religionis catholicae dominantis ritibus praejudicium aliquod inferatur. Por. Adv. 42,

o zborze arjańskim (gremium seu coetus sectae arianicae) na ul. Olejnej i o kościele ewangelickim [1]).

2. W INNYCH MIEJSCOWOŚCIACH.

W Baranowie, Bystrzycy sub civitate Lubl., Krakowie — Najśw. Maryi Panny, Markuszowie, Warce; kościoły ormiańskie — w Zamościu i Lwowie, kościół ewang. w Piaskach Luterskich.

III. SZPITALE.

1. W LUBLINIE.

Najczęściej spotykane są szpitale: św. Ducha, fundowany w r. 1491 [2]), i św. Łazarza — pierwotnie confraternitas misericordiae czyli bractwo Łazarzowe, fundowane w r. 1599 przez starostę gostyńskiego Stanisława Garwaskiego [3]). Następnie — św. Jana Bożego (hospital ad conventum pp. S. Joannis Dei — od r. 1666) i xenodochium seu hospital sacerdotum infirmorum — od r. 1646).

2. W INNYCH MIEJSCOWOŚCIACH.

W Baranowie, Bełżycach (katolicki i ewangelicki), Chrzczonowie, Jedlni (przy kościele św. Wojciecha), Końskowoli (św. Anny), Krakowie (hospital fraternitatis ecclesiae beat. Virg. Mariae in platea S. Stephani i xenodochium sacerdotum saecularium pauperum) [4]), Kraśniku, Markuszowie, Piaskach Luterskich (ewang.).

IV. BRACTWA.

Z istniejących przy kościołach lubelskich bractw odnaleziono dotychczas wiadomości o bractwie św. Anny — przy kościele bernardyńskim, N. Panny Pocieszenia — przy kośc. oo. augustjanów, różańcowe — przy kośc. dominikańskim św. Stanisława, szkaplerzne — przy kośc. karmelitów bosych,

---

f. 401 v. — 403 (Winiarz lubelski Jerzy Szaguna nabywa 18.II 1785 r. domek murowany na Krak. Przedm. przy ul. Kowalskiej, potem Zielonej, od Feliksa Stoińskiego, podkomorz. król.); Adv. 43, f. 84 v. — 86 v. (Gmina prawosławna lubelska, przeważnie „kupcy greccy handlem winnym", odkupują 11.X 1786 od Szaguny jego domek i urządzają w nim kaplicę prawosławną); Adv. 44, f. 40 v. — 44 (Rada m. Lublina oraz konfraternja kupiecka lubelska wydają 14 i 16 IV 1789 r. grekom — winiarzom i kapelanowi kaplicy prawosł. ks. Dezyderemu Charłampowiczowi zaświadczenie ich lojalności „z okazji teraźniejszych rozruchów"). Por. również tamże f. 223 v. — 225, oraz w „Illustr. Przewodniku po Lublinie" M. A. R., Warsz. 1901 r., str. 171.

[1]) Dr. med. Krzysztof Buchwald w testamencie z r. 1787 prosi być pochowanym przy „nowoerygowanym" (w r. 1784) kościele ewangelickim. Adv. 43, f. 256.

[2]) Liber privilegiorum civit. Lubl., f. 50.

[3]) Regestr fundatorów bractwa Łazarzowego, 1599 r.

[4]) posiadało w Lublinie kamienicę Oficjalską zwaną — Adv. 35, f. 104, i folwark na Żmigrodzie — Adv. 44, f. 441 v. — 444 v.

Przen. Trójcy — przy kośc. farnym, wreszcie Bożego Ciała. — Przy szpitalu św. Łazarza istniało bractwo miłosierdzia, starsze od samego szpitala.

Od r. 1643 spotykamy sodalicję Marjańską (cursus Marjanus august. Virginis Mariae) przy farnym kościele św. Michała. Od tegoż roku — archikonfraternję literacką (confraternitas literatorum) przy szpitalu św. Ducha. Od r. 1742 — congregatio sororum charitatis. Od 1747 — congregatio missionariorum. Od 1780 — konfraternję kupiecką (confraternitas mercatorialis) [1]. Od 1784 — congregatio et communitas lubl. confessionis augustanae. Od 1786 — communitas lubl. ritus graeci disuniti.

Wiadomości o kościołach, szpitalach i bractwach znajdują się najczęściej w związku z aktykacją legatów czynionych na kościoły i groby [2], te przeważnie, w których ciało ofiarodawcy „depozyt swój mieć miało", na kaplice, ozdobę ołtarzy (ad decorem altarium), wota, msze św., wilje, na światło, wino, wosk i inne potrzeby kościelne, następnie in vim elemosynae, więc na ubogich szpitalnych, na ich odzież i pożywienie stosownie do dyspozycji szafarza szpitalnego, na kalek niedołężnych w gnojach leżących i t. p. [3].

V. CECHY.

Pod rokiem 1629 znaleźliśmy w aktach perceptorum et expensorum Lublina adnotację: „od cechów, których jest 20, po złotemu przez woźnego".

[1]) Przywilej Stanisława Augusta dany konfraternji kupieckiej w Lublinie w 1780 r.— Adv., 40, f. 186—192; por. ibid. f. 74 v., 227.

[2]) Radzieckie, brackie, cechowe (złotniczy, krawiecki).

[3]) Skoro mowa o bractwach, pozwalamy sobie przytoczyć w przekładzie z rosyjskiego „Spis religijnych bractw istniejących przy rzymsko-katol. kościołach gub. Lubelskiej", odnaleziony w aktach Lubelskiej Komisji do spraw stowarzyszeń (Sygn. Arch. 182, „Perepiska po raznym predmetam"), istniejący od 1906 do 1915 r. Przy każdem bractwie podany jest w spisie rok założenia tegoż. Za ścisłość wszakże tych dat autor pracy niniejszej nie czuje się odpowiedzialnym.

Bractwo Różańcowe. Biłgoraj 1824. Biskupice 1786. Czemierniki 1633. Dubienka 1754. Dyss 1728. Garbów 1667. Goraj 1530. Gorzków 1729. Grabowiec z dawnych czasów. Horodło to samo. Hrubieszów 1560. Janów Ord. z dawnych czasów. Kazimierz 1641. Klementowice 1814. Kraśnik z dawnych czasów. Krasnystaw 1799. Kumów 1719. Kurów 1669. Krzeszów 1711. Lubartów 1714. Łuszczów 1751. Łęczna 1618. Modliborzyce 1706. Opole 1617. Pawłów 1792. Potok 1711. Puszcza Solska 18 IX 1699. Rachanie 1752. Sawin 1750. Siennica Różana 1756. Szczebrzeszyn 1742. Tomaszów 13 V 1817. Turobin 28 VIII 1646. Wąwolnica 6 IX 1700. Zakrzówek 10 X 1790.

Szkaplerzne. Biała p. Janowsk. 1723. Gorecko z dawnych czasów. Krasnystaw 1799. Rybitwy 1742. Targowisko 1614.

Św. Anny. Dzierżkowice 1766. Lublin 1460. Markuszów 1793. Radecznica, później Mokrelipie 1677. Turobin 1598.

Św. Trójcy. Biłgoraj 1748. Boby 1700. Lublin, kościół katedralny 1727. Markuszów 1788. Rudno 1768. Trzeszczany 1818. Uchanie z dawnych czasów.

Pocieszenia. Kamionka 1628.

Aniołów Stróży. Batorz 1699.

Ukrzyżowania P. Jezusa. Czemierniki 1750.

Bożego Ciała. Łęczna 1618.

W następnych latach, w miarę doskonalenia się i specjalizacji rzemiosł, liczba cechów znacznie wzrasta. Na podstawie wzmianek zebranych z ksiąg wójtowsko-ławniczych pierwszej połowy XVIII w. można ułożyć następujący — prawdopodobnie niepełny jeszcze [1]) — spis cechów lubelskich: 1) acupictorum — hafciarzy, 2) aurificum — złotników, 3) bibliopolarum et introligatorum — księgarzy i introligatorów, 4) braxeatorum — piwowarów, 5) caldeatorum — kotlarzy, 6) chirurgorum — cyrulików [2]), 7) cingulatorum — paśników, 8) coriariorum — garbarzy, 9) crumenariorum — miechowników, 10) doleatorum — bednarzy, 11) epiphiariorum — siodlarzy, 12) ferrifabrorum — kowali, 13) frenificum — rymarzy, 14) galeatorum — hełmiarzy, 15) gladiatorum — mieczników [3], 16) lanionum — rzeźników, 17) marsupiatorum — rękawiczników, 18) mensatorum — stolarzy, 19) mulsatorum — miodowników [4]), 20) muratorum — mularzy, 21) passamentariorum — pasamoników, 22) pellionum — kuśnierzy, 23) pileatorum — czapników, 24) pistorum — piekarzy, 25) propinatorum cremati — gorzelanych, 26) sartorum — krawców, 27) sellatorum — siodlarzy, 28) serrifabrorum vel serificum — ślusarzy i puszkarzy, 30) sutorum — szewców i safianików, 31) textorum — sukienników.

Burzliwe życie cechowe znalazło żywe oddźwięki w księgach miejskich, urzędy bowiem miejskie sądziły bezapelacyjnie rzemieślników niezadowolonych z wyroków własnych władz cechowych. Rozpatrywane przez urzędy miejskie sprawy dotyczyły większych lub mniejszych nadużyć cechowych, sporów z partaczami i żydami [5]), naruszenia praw i przywilejów, służących cechom, oraz licznych zatargów wynikających na tle nieprzestrzegania ceremonjału cechowego [6]), nieuszanowania panów starszych, nadto wrażliwych na punkcie honoru swego, zadraśniętego bądź przez piecuchów czyli mistrzów, nie mających prawa zasiadania przy stole starszym, bądź wogóle przez młodszą brać cechową. Prawdziwe bitwy odbywały się w cechu z powodu „zadawania sobie partactwa", nieuwzględnienia „listów urodzajnych", świad-

---

[1]) „Głos Lubelski" w Nr. 136 z d. 19.V 1927 r. zamieścił wzmiankę o bractwie prawników pod wezwaniem św. Iwona w kościele po-Bernardyńskim. Według niepodpisanego autora wzmianki bractwo to istniało od r. 1733 do rozbiorów Polski i miało na celu prowadzenie w trybunale bezpłatnej obrony wdów i sierot.

[2]) Lantmesser Heljas — fundator contubernii chirurgorum, 1605 r.

[3]) Pod r. 1601 Contubernium gladiatorum, serrifabrorum et reliquorum artificum in uno eodemque contubernio existentium.

[4]) czasem miodownicy i piwowarzy występują jako wspólny cech.

[5]) Np. w r. 1781 rada m. Lublina wskutek skarg cechu stolarskiego wydała ustawę, zabraniającą magistrom i czeladnikom kunsztu stolarskiego sprawowania u żydów rzemiosła stolarskiego.

[6]) Np. w r. 1736 potłuczono, popodbijano oczy i pokrwawiono cechmistrza kuśnierskiego Szymona Puchalskiego, który kontuszu na rękawy nie wdział, gdy „w kontuszu bez rękawów chodzić nie godzi się w cechu". „Zwyczaj to dawny jest — mówił jeden ze świadków tej „bitwy", — że, zasiadając do skarbu, bierzemy kontusze na rękawy". Adv. 28, f. 526—534.

czących o uczciwem pochodzeniu [1]), lub takich błahych zdarzeń, jak np. niedanie cechmistrzowi na kichnięcie odpowiedzi „na zdrowie". — Szczególnie bogaty dla życia cechowego materjał znajdujemy w „księdze cechu miechowniczego i zawodów pokrewnych: stolarskiego, kotlarskiego, konwisarskiego, zegarmistrzowskiego, nożowniczego i iglarskiego" (od r. 1591; ks. N 293). Są tam rejestry przyjmowania młodszych, oddawania sztuk naprzód, oddawania kolacji, ukazowania listów, dosyćuczynienia cechowi, jednania i wyzwalania chłopców, winy brackiej, rękojmi.

VI. ZAKŁADY NAUKOWE.

Wiadomości o osobach zbiorowych religijnych (klasztory), humanitarnych (bractwa) lub przemysłowo-kupieckich (cechy) w księgach lubelskich spotykają się znacznie częściej, niż o osobach naukowych. Dotychczas natrafiono tylko na wzmianki o szkole farnej (gimnazjum parochiale — od r. 1651), bursie jezuickiej (bursa studiosorum pauperum collegii Lublinensis Soc. Jesu — od r. 1640), bursie muzykantów (bursa musicorum coll. Lubl. S. J. — od r. 1669), szkole retorycznej (schola rhetorica) przy temże kolegjum jezuickiem — od r. 1687, wreszcie szkołach pijarskich lubelskich — od r. 1736 [2]) i opolskich — od r. 1776.

VII. NIERUCHOMOŚCI MIEJSKIE.

Z tranzakcyj dokonywanych w urzędach miejskich ilościowo zajmują pierwsze miejsce te, które dotyczą majątków nieruchomych tak w mieście, jak również na wsi. Majątki te określano zwykle terminem ogólnikowym: bona seu praedia i następnie dodawano pojęcie ściślejsze: bona seu lapidea, bona seu braxatorium, bona seu areola (grzęda).

Objektem tranzakcyj aktykowanych w księgach miejskich były przeważnie domy (lapideae, domus ligneae, partim muratae, partim ligneae, domuncula), następnie ogrody i sady (horti, pomaria), place (areae), kramy, budy i sklepy (fornices, institae), pola (agri), grunta i folwarki (fundi).

O ile do aktu sprzedaży lub zastawu nie była dołączona specjalna klauzula, majątek ipso facto przechodził do nowonabywcy „ze wszystkiemi przyległościami i okolicznościami" (cum omnibus attinentibus et pertinentibus), z prowentami, pożytkami, poddanymi, czynszami, „jako w sobie zostają i opiewają".

---

[1]) „W cechach się zachowywa, że gdy cudzoziemca gdzie ochrzczą, listów od niego nie potrzebują od urodzaju, ale tako mają, jako się tam rodził, gdzie się krzcił". Ks. 106, f. 129.

[2]) Universitas scholarum piarum provinciae Polonae w r. 1736 otrzymuje od kasztelanowej bracławskiej Konstancji z Daniłowiczów Potockiej grunt na Krakowskiem Przedmieściu ze wszelkiemi na nim zabudowaniami. Adv. 28, f. 516 — 517.

Co do charakteru tranzakcyj i czynności, dotyczących nieruchomości, to najczęściej spotykamy się z aktami sprzedaży (venditio, zapis dostateczny przedaży cum quietatione et evictione), intromisji cum quieto et libero usufructu i zastawem (obligatio), następnie z pomiarami (mensuratio), działami (divisio), zajęciami, rezygnacjami, rumacjami, taksacjami, wizjami ruin spustoszałych i długami onerowanych, wreszcie z inwentarzami.

Numeracja domów wprowadzona została w Lublinie prawdopodobnie około r. 1793. Przedtem dom określano zwykle nazwiskiem właściciela. Ze zmianą tytułu własności wyszczególniano współczesnego oraz poprzednich posesorów, więc „kamienica Jarocka, dawniej Rutowska", albo „lapidea Krzesińska, demum Olexińska, post Reklowska, denique Schyrerowska, ad extremum Zaborowiczowska". Spotykamy również kamienice „Stara Poczta", „Bramka", Nowa Bursa expost konwikt dicta" (należała do kolegjum oo. jezuitów, następnie do Komisji Edukacyjnej, wreszcie do chorążego w-dztwa lub. Ignacego Ciołka-Poniatowskiego), „Ratuszek mały" „obradom publicznym m. Lublina przeznaczony", oficjalską (szpitala x. x. inwalidów lub.), kustodjalną, funduszową, misjonarską czyli seminarską, św. Duską (Szamotułów, potem Dobrogoszczów, w końcu XVIII w. szpitala św. Ducha), oraz szereg kamienic rządowych, które non exstantibus ad octavum gradum successoribus przechódziły ad fiscum et dispositionem regiam.

Zamiast obecnego numeru domu w aktach ówczesnych wymieniana bywa zwykle obok właściciela ulica [1]), na której znajdowała się dana nieruchomość,

[1]) Więc Rynek, ulice Czapnicza na Przedm. Krak., Dominikańska, „a teraz (1792 r.) Złota", Gliniana, Głęboka, Długa, Grodzka (platea Castrensis), Jezuicka, Kopycińska, Korce („korce, t. j. miara powszechna do przedawania zboża", stały na placu publicznym przy trzech budach rymarskich, potem ul. Królewska — Adv. 43, f. 284; „przedmieście Lwowskie Korce zwane"— Adv. 44, f. 497), Kowalska (pl. Fabrilis), Krakowska Wielka, Mienniczna w Rynku, inaczej Minczarska seu Olejna alias Różana, Pikusiowska, Podwale (Subvallum), Porządkowa („nowo przez Komisję dobrego porządku obok kościoła x. x. karmelitów bosych otworzona" 1793 r. — Adv. 44, f. 475 v.), Przyrynek (Bramowa), Rybna (platea Rybna seu forum piscatoreum supra fossam seu defluxorium aquarum ex platea praefata Rybna et civitate descendentium — Adv., 32, f. 312), Sieroniowska Góra (in suburbio), Słomiana, św. Stanisława, Szeroka (za kościołem św. Ducha), Szpitalna alias Ciasna (za św. Duchem), Zielony Rynek („fundus Zielony Rynek seu Szpitalna ulica dicta"—Adv. 35, f. 358), Żmigrod (szereg ulic pod tą nazwą), Żydowska Wielka. Spotykają się również ulice bez określonej nazwy, figurujące w aktach, jako platea qua itur ad aedes S. Mariae de Triumpho, ad templum parochiale, ad aedem divi Stanislai, ad portam Cracoviensem, platea versus Dis tendens, versus Leopolim tendens, versus plateam Piscatoream etc. — Z wsi i folwarków miejskich wymieniane są najczęściej: folwark Barglowski, Bronowice z Ponigwodą (ciekawy kontrakt między miastem a rajcą lub. Andrzejem Ważyńskim 1681 r. w Adv. 87, f. 213—215), Dziesiąta ad archidiaconatum lubl. spectans, Dyski gościniec (lustracja 1733 r.), Jastków, folw. Kilowski na Rurach, Kliszowski (ad canales civiles seu ductum aquae), Konopnica, Lemczyński folw. seu Lemszczyzna, Lubomelszczyzna (później Wieniawa), Płończykowski, Pluderczyński vel Płoszkie (extra moenia civitatis versus suburbium Cracov. a fluvio Czechówka ad granicies Dyskie praetendens), Rury, Snopków, Starościn, Szamotuliński (w drugiej połowie XVII w. Ossolińskich), Wola Starościńska, Zebrzydowski (w pobliżu Dyskiego gościńca).—Z przedmieść spotykamy: Baki, Czechowskie, Czwartek, Krakowskie, Lwowskie (Kalinowszczyzna).—Z bram—oprócz Grodzkiej i Krakowskiej—Rybną (porta Piscatorea).—

oraz posiadłości sąsiednie („dom inter metas... ab una et... ab altera parte leżący i stojący").

Topograficzne wskazówki, znajdujące się w kięgach lubelskich, naogół zawierają niewiele dokładnych danych o dawnem położeniu i losach posiadłości miejskich. Spotykamy wprawdzie wiadomość, że domek Matjasza Piorunkiewicza znajdował się „na Podwalu lubelskiem za bramą Grodzką, podle mostu Żórawiem rzeczonego [1]), przez który do zamku lubelskiego chodzą" (Adv. 65, f. 479), że folwark oo. augustjanów lub. „circa ponticulum super rivum seu defluxorium Muchawiec dictum penes Słomiany rynek constitit" (Adv. 35, f. 292 v.), że dom drewniany kowala Wawrzyńca Małeckiego mieścił się in platea Kowalska post portam Piscatoream (Adv. 27, p. 438). Takie wszakże określenia należą do rzadkich. Z szablonowych zaś wskazówek oraz objaśnień, że kamienica znajduje się „ex opposito sklepu, gdzie szmuklerz siedzi", lub że jest to ta właśnie, „przed którą różne ptastwo, gołębie, czyże, szczygły przedają", — trudno oczywiście wyprowadzić jakiekolwiek pozytywne wnioski.

Natomiast materjał historyczno-prawny, zawarty w zapisach tego rodzaju, zasługuje niewątpliwie na pilną uwagę. Dla historji rozwoju prawa rzeczowego, różnorodnych przejawów prawa własności jednostkowej, dla skomplikowanej procedury nabywania własności, zaczynającej się od „nieodmiennego postanowienia przedaży" i kończącej wwiązaniem, gwarantującem „spokojne zażywanie przez nowonabywcę z potomkami swej własności", — znajdują się tutaj liczne i cenne przyczynki.

Niemniejsze znaczenie posiada materjał etnograficzny, spotykany w opisach i inwentarzach domów. Inwentarze te, sporządzane zwykle przy zmianie tytułu własności, zaznajamiają, niekiedy b. szczegółowo, z zewnętrzną szatą i wewnętrznem urządzeniem ówczesnych domów, z ich komnatami, izbami, komorami, przysionkami, „szyjami murowanemi", „chodzeniami", „maczłosikami", tranzytami czyli kloakami, i dalej — oknami z błoniami weneckiemi, siestrzonami, podłogami tarcicowemi, piecami kaflowemi, obiciami klimkowemi lub na płótnie wybijanemi we floresy etc.

Do katalogu kartkowego wciągnięto dotychczas około 300 ważniejszych nieruchomości miejskich. Znajdują się tutaj pałace Czartoryskich, Anny Jabłonowskiej, Lubomirskich [2]), Małachowskich, Miączyńskich, Ostrow-

---

Jurydyk miejskich naliczyliśmy w pierwszej połowie XVIII w.—19: Panny Marji ulica, Podzamcze, Żydzi, Probostwo farne, Bursacki grunt, Słomiany rynek, Sierakowszczyzna, Białkowska Góra, Czwartek, Prebenda św. Mikołaja, Zebrzydowski grunt, oo. bazyljanów, Zdrojewszczyzna, Wieniawa. oo. augustjanów, oo. karmelitów trzewikowych—Nowy Świat, oo. dominikanów obserwantów, Gorajszczyzna do Wieniawy, Kotarbszczyzna oo. franciszkanów.

[1]) Pons pensilis civilis vulgo Żóraw dictus Lublini sub moenibus civilibus.

[2]) Od Stanisława Lubomirskiego, w-dy bracławskiego, pałac ten, znajdujący się na Korcach (obecnie ul. Królewska), został w r. 1770 kupiony przez księcia kurlandzkiego Karola-Ernesta Birona; od Birona przeszedł w posiadanie kuchmistrza koronnego Adama Łodzia-Ponińskiego. (Adv. 38, f. 46—54).

skich, Potockich, Sanguszków, Ordynacki, Parysowski, Pociejowski, Pstraszewski, Sieniuciński, Tarłowski, Żardecki; kamienice Firlejów, Lemków, Lubienieckich, Sobieskich, Suchodolskich, Wiślickich [1]), Wiszowatego i inn [2]).

VIII. INWENTARZE MOBILJÓW I KSIĄG.

Z ochędóstwem domowem zaznajamiają księgi lubelskie dzięki licznym inwentarzom (inventaria seu revisiones rerum) mobiljów, skrzętnie spisywanym przed urzędami miejskiemi przy przejściu prawa rzeczowego z jednej osoby na drugą lub w oczekiwaniu na takowe przejście. Małżonek, wianujący żonę swoją dostatkami ad mundum muliebrem przynależącemi, ojciec, troszczący się o los dziatek swych poczciwie spłodzonych lub lokujący pudicam suam w stan święty małżeński, — wszyscy wciągają swą substancję w całości lub częściowo w „regestr rzeczy", „ażeby potem turbacji i kłopotów jakichkolwiek nie było".

W inwentarzach ruchomości ludzi dostatniejszych znajdujemy ustalone praktyką następujące działy: pieniądze gotowe — klejnoty i srebro — cyna — mosiądz — miedź — żelazo — blacha — suknie — futra — chusty (bielizna) — pościel — farfury i szkło — sprzęt domowy — zastawy — statki drewniane — obrazy v. konkluzje — portrety — relikwjarze — obicia — zboże — miód — piwo — wino — drobiazgi różne. W inwentarzach tych spotykamy „rzeczy do porządku męskiego należące", „regestra rerum omnium mobilium ad mundum muliebrem in serico, carbaso, pulvinaribus, vestitu [3]) omni spectantium", spisy wyprawy mieszczek lubelskich, spisy instrumentów do rzemiosła złotniczego należących, naczyń kowalskich, balwierskich, rzeczy miechowniczych, przyrządów rymarskich, sklepów bławatnych, żelaznych, aptek, składów korzennych (fornices aromatoriae) z ciekawem wyszczególnieniem używanych wówczas leków (pulvis contra obstructionem, pulvis vitalis, essentia dulcis, balsamum vitae, balsamum cefalicum), ziół, rzeczy wonnych i t. p.

Bogaty materjał w owych inwentarzach odnajduje nie tylko historyk kultury, lecz i językoznawca. Bo oto exempli gratia spis rzeczy złotniczych z zachowaniem ortografji: speraczek, zeka do pręgowania, czyjazyny, stekelajzyn, nitąberek, czyczak, glajczajzynek, stokser, płufta, inkusek, kopertałka, ferzeczkruba.

Inwentarze księgozbiorów prywatnych, dające możność zaznajomienia się ze strawą duchową ówczesnego mieszczaństwa, wymieniają przeważnie

---

[1]) Należała do ławnika lub. Jana Wiślickiego, następnie córki jego Agnieszki i męża jej Sebastjana Klonowicza (Acernusa) — rajcy lubelskiego, zmarłego w r. 1602 w Lublinie. Kamienica ta znajdowała się w Rynku, na ul. Mennicznej, i zachowała się do naszych czasów (Rynek, Nr. 2). A. 4, f. 98 v., 178, 191, 303 — 313.

[2]) Zastanawiającą jest rzeczą przejście w końcu w. XVIII pałaców lubelskich w ręce stanu średniego, więc Lubomirskich do kupców Krebsów, Pociejowskiego do Kornów, Potockich do Duszenia i t. d.

[3]) Włącznie do liczonej na sztuki „nędzy chudej" i „nędzy ubogiej".

biblje, ewangelje, modlitewniki, godzinki, kazania, kantyczki, „skarby i stoły duchowe", żywoty świętych, następnie starożytnych klasyków, alwary, gramatyki, słowniki, rozprawy polityczne, wreszcie „Torby śmiechu", „Flammulae amoris", „Młoty na czarownic", „Vademecum medicum", „Medicamenta spiritualia contra pestem" i t. p. Do najobszerniejszych odnalezionych dotychczas inwentarzy ksiąg należą: ławnika lub. Józefa Gostomskiego z r. 1735 (Adv. 28, f. 359 — 380) i bibliopoli lub. Mikołaja Hebanowskiego z r. 1741 (Adv. 29, f. 831 — 841).

IX. TESTAMENTY.

Inwentarze rzeczy ruchomych [1]) spotykamy często w testamentach spisywanych albo na ratuszu przed urzędem miejskim, o ile testator był sanus mente et corpore existens, albo w domu, w obecności władz miejskich i przyjaciół proszonych, o ile znajdował się in ultimo gradu morbi i nie mógł acta adire. Spisany za życia testament przechowywał się zwykle w kancelarji miejskiej pod pieczęcią testatora, a po śmierci tegoż bywał odpieczętowywany i podawany do ksiąg miejskich, dla wiadomości publicznej (Adv., 43, f. 256).

Zachowane w księgach miejskich testamenty świadczą o głęboko zakorzenionej religijności i pobożności ówczesnego mieszczaństwa. Kto nie posiadał ani pieniędzy gotowych, ani klejnotów, zapisywał na kościoły, klasztory, bractwa i szpitale większą lub mniejszą część swego majątku ruchomego, zaznaczając niekiedy z wielką skrupulatnością wagę każdego sprawionego do kościoła kielicha lub kolor i gatunek firanek do ołtarza.

Te dispositiones ultimariae voluntatis i ordinationes bonorum ciekawe są pod względem formy, ponieważ zaznajamiają nas z rozmaitemi rodzajami rozporządzeń testamentowych [2]), jak również pod względem treści, ponieważ odsłaniają stan psychiczny ówczesnych ludzi przy końcu ich wędrówki ziemskiej [3]), ich troskę o pomoc i ratunek duszy [4]), o byt i edukację potom-

---

[1]) Testamento non de bonis fundi et immobilibus, sed duntaxat de mobilibus, quae in instanti manu capi possunt, morituri disponere et testari possunt, ale zasada ta nie zawsze była przestrzegana.

[2]) w zależności od tego, czy majątek przeszedł do testatora ex successione, czy otrzymany został w posagu, czy też nabyty providentia divina, z pracy i dorobku.

[3]) ujmujące są niekiedy pożegnania testatora z rodziną i krewnymi, zaklinania sądem Bożym sukcesorów o zastosowanie sie do wyrażonej ostatniej woli, o „nieturbowanie" wymienionych w legatach osób, obietnice modlenia się przed Majestatem Boga za pozostałych bliskich, wreszcie prośby o odpuszczenie grzechów i uraz w chwili oczekiwania „nieuchronnego dla każdego żyjącego dekretu boskiego: statutum est hominibus semel mori". „Przepraszając — pisze w r. 1728 rzeźniczka Marjanna Wysocka — wszystkich, których mogłam obrazić słowem, gniewem, na honorze i w jakiejkolwiek okazji podanej, w czym suplikuję przez pięć ran Chrystusa Pana a Zbawiciela naszego onychże o odpuszczenie, pamiętając na to, co się dziś ze mną stało, to każdego w ciele zostającego nie minie, w ręce Boga a Stworzyciela mego oddaję duszę moją" (Adv. 27, p. 748).

[4]) każdy niemal testament zawiera prośbę o ratowanie duszy modlitwami, najśw. ofiarami, dobremi czynami i jałmużną.

stwa, o sprawiedliwy podział majątku [1]), o spłacenie długów, aby nie zostawiały ciężaru na duszy zwolnionej z powłoki cielesnej [2]), wreszcie o zachowanie takiego lub innego ceremonjału przy obrządku ciała i pogrzebie [3]), ceremonjału zawsze chrześcijańskiego, lecz zmieniającego się w zależności od warunków materjalnych (kwestja ilości duchowieństwa przy eksportacji ciała, ilości mszy, odprawianych przez zakony wigilij, dzwonnego, światła, płaczek, żałoby dla czeladzi, stypy czyli „obiadu bożego" lub „obiadu żałobnego" dla księży i ubóstwa [4]). Niektóre z testamentów, np. bibliopoli lubelskiego Bernarda Wirowskiego 1652 r. (Adv. 65, f. 429 — 430), mogą służyć jako pełne wdzięku wzory ówczesnego stylu i języka polskiego.

X. MATERJAŁY DO HISTORJI USTROJU M. LUBLINA.

Jeszcze Surowiecki powiedział, że miasta polskie najbardziej ucierpiały od napadów nieprzyjacielskich, morowego powietrza, pożarów i ucisku starostów. Niestety, od połowy XVII w. — epoki najbardziej intensywnych walk

---

[1]) Szewcowa Barbara Gorajska w testamencie z r. 1728 zaznacza: „cyny mam sztuk 9, jako to pułmisków 4, talerzy 4, prawdę, także panew miedzianą i kropielniczkę; te mają być do wzrostu Mikołaja i Agaty dochowane..., a potym w należytych do tego leciech po połowie onym należeć będzie, jako to po 2 pułmiski i po dwa talerzy, jednemu panew, a drugiemu prawda i kropielniczka". Adv. 27, p. 726—727.—Niejaka Agnieszka Jabłońska, zapisując w r. 1740 sprzęty domowe dzieciom swym, czyni zastrzeżenie: „jednak chcę, aby mężowi memu wrócili połowę pieniędzy za brytfannę—złotych 3, bo za nie dał zł. 6, a do tego się już przepaliła". Adv. 29, p. 784.

[2]) Anna z Mirusów Gizjuszowa, wdowa rajcy lub. Zygmunta Gizjusza, w testamencie 1718 r. pisze: „długów nie winnam więcej, tylko... rzeźniczce za mięso... 10 groszy; groszy 4 i szeląg winnam szynkarce co pod p. Borsykiewiczową za piwo; 6 groszy winnam tej szynkarce co pod p. Gabryelem Muratowiczem za piwo"... Adv. 87, f. 638 v.

[3]) Liczne regestra expensorum funebralium zaznajamiają nas b. szczegółowo z różnemi ceremonjałami pogrzebowemi—od najskromniejszych, „bez pompy pogrzebowej", „bez żadnych ceremonji światowych", „sine omni solennitate ecclesiastica" — do najbogatszych, z tysiącem mszy, na które wydawano całe majątki. W owych „funebraljach" czyli „regestrach żałosnego pogrzebu" zapisywano wszelakie wydatki „do pogrzebowej apparencji należące", poczynając od „trunny", „księdza od psałterza z jedzeniem" lub dwu flasz wina „dla urzędu wójtowskiego co chodzili na testament" i kończąc na kilku groszach „dla bab co pilnowali" i „dziadów od mar i kalikowania". Testator bądź spuszczał się w sprawie pogrzebu na najbliższych krewnych, najczęściej na „największego w życiu przyjaciela — kochaną panią małżonkę", polecając im tylko „spędować po chrześcijańsku" i pochować „przyzwoicie", „prokurując według przepomożenia", bądź wyrażał życzenie pogrzebania w pewnym kościele, pod pewnym ołtarzem (w bramce, w tyle, jak procesja chodzi) i w takiej lub innej odzieży. Więc np. niejaki Mikołaj Wróblewski prosi w r. 1644, aby „koszulę zgrzebną na mię włożyli, dalej nic" (Adv. 23, f. 301 v.), a rajca lub. Grzegorz Faruchowicz, legując w r. 1762 na pogrzeb „omnem ornatum sukien wszystkich, szable i inne do porządku męskiego należące", nadmienia: „ponieważ w życiu mojem byłem in confraternitate tertii ordinis, nosząc tę sukienkę, abym w tejże sukience, niewinnym ornamencie, był pochowany — o to obliguję". (Adv. 36, p. 324 v.).

[4]) Jakiem było położenie ubóstwa jeszcze w drugiej połowie XVIII w., świadczy o tem m. inn. Wojciech Staniszewski, rezydent pałacu ks. Augusta Czartoryskiego, wojewody ruskiego, w Lublinie, który w r. 1773, „widząc ubogich pod murami pałacu walających się i umarłych, ciała nieraz psy napoczynały, trupów na przedaż na ulicę wystawiali ubodzy dla kwesty", zainicjował społeczną na rzecz ich akcję. Adv. 38, f. 230.

polsko-kozackich — czystopisy ksiąg lubelskich nie dochowały się wcale, raptularze zaś podręczne i bruljony doszły mocno uszkodzone, z dużemi lukami. Najważniejszą wiadomość, dotyczącą inwazji kozackiej, posiadamy w księdze wójtowskiej (Farrago) N 80, f. 196—264, mianowicie o pobycie hetmana nakaznego wojska zaporoskiego Daniela Wyhowskiego w obozie pod Piaskami, o oblężeniu przez niego Lublina, ogromnym okupie danym przez kupiectwo, wejściu Wyhowskiego do Lublina 15.X.1655 r., rozpędzeniu magistratu lubelskiego i ustanowieniu nowych władz miejskich z Quadragintaviratem na czele w d. 24.X tegoż roku. Mamy m. inn. spis ówczesnych burmistrzów i rajców, przysiężników i elektów („z religji greckiej" i „z religji rzymskiej"), delegatów do fortyfikacji miasta, do odbierania armat, do reparacji dróg, mamy wreszcie wiadomość o restauracji dawnego składu magistratu w d. 26.XI przez sędziego ziemskiego łukowskiego Stanisława Domaszewskiego-Widlicę z rozkazu hetmana w. kor. Stanisława Potockiego.

Na gruncie lubelskim 40-virat widocznie nie przyjął się, lecz walka o demokratyzację rządu miejskiego toczyła się w Lublinie z niemniejszą siłą, niż w innych miastach (Kraków, Lwów). I tu występuje na scenę zorganizowane „pospólstwo", domagające się wglądu w gospodarkę miejską, kontroli rachunków, udziału w uchwalaniu i rozkładaniu podatków. Historyk staje wobec konieczności zbadania poszczególnych etapów tej walki, wzajemnego ustosunkowania się trzech „stanów" miasta [1]), składu lubelskiego pospólstwa, procedury wyborów urzędów miejskich, okresu ich urzędowania, ich kompetencji. Zawiłe to dla badacza rzeczy wobec lokalnego kolorytu walk o demokratyzację w miastach polskich. Kwestja rozstrzygnięta we Lwowie lub w Warszawie pozostaje kwestją dla Lublina.

Oto np. okres urzędowania władz miejskich. Co do rady, sprawa przedstawia się mniej więcej wyraźnie. Rajcowie są dożywotni. Burmistrze wybierani jeden przez podstarościego a brachio regali, drugi przez podwojewodzego a brachio palatinali, trzeci i czwarty a communitate, zmieniają się co kwartał. Co do ławy nie posiadamy już takiej pewności. Wójt wybierany jest per utrumque magistratum (consularem et scabinalem) cum communitate e medio scabinatus, ale jeszcze w r. 1760 „w sądach j. kr. mci pendebat sprawa, czyli wójt m. Lublina ma być dożywotni, czyli też corocznie inny obierany" (Adv. 36, f. 195). Sprawa została widocznie rozstrzygnięta przeciw zasadzie dożywotności [2]).

Ławników wybierają rajcowie i pospólstwo [3]). Przy przejściu ławnika do rady stosuje się prawo kooptacji. Jeszcze 13 maja 1789 r. komisja

---

[1]) „Prezydent i rada, wójt i ławica, tryumvirowie i elekci, to jest trzy stany miasta j. kr. mci Lublina". Adv. 44, f. 7.

[2]) Tak wynika z załączonego w „Dodatku" spisu wójtów XVII—XVIII w. Józef Silkiewicz jest wójtem od r. 1738 do 1757, tylko w latach 1742—1743 występuje Józef Jeliński, od tego zaś czasu i do r. 1794 wójtowie zmieniają się ro rok, co dwa lub trzy, wracając niekiedy z powrotem na swój urząd po rocznej lub dwuletniej przerwie.

[3]) Tak było i w innych miastach. W księdze I m. Kazimierza, f. 37 v., pod r. 1571: „consules una cum communitate scabinos juratos elegerunt".

dobrego porządku m. Lublina deklaruje, że „w przypadku zawakowania miejsca w ławicy m. Lublina, taż ława sama na miejsce ubyłego ławnika osobę zdatną, dobrą sławą, literaturą i possesją miejską zaszczyconą z porządku tryumvirów i elektów ławnikiem obrać i magistratowi zamiarem samego tylko wysłuchania juramentu prezentować powinna" (Adv. 44, f. 105 v.). Jest to nowa zdobycz ławy, albowiem przed ogłoszeniem przez komisję dobrego porządku nowej ordynacji wyborczej, magistrat nie ograniczał się do wysłuchiwania przysięgi nowych członków ławy, lecz zatwierdzał ich w swych urzędach. A jednak w tymże 1789 r. znaczna część rady kwestjonuje wybory do ławy dyssydenta Jana Piaskowskiego na miejsce Michała Lambrechta, który postąpił do magistratu, kwestjonuje wbrew brzmieniu konstytucji 1768 r., nadającej dyssydentom stanu miejskiego wolność posiadania urzędów miejskich (Adv. 44, f. 104—107). Nieco wcześniej, w r. 1776, taż rada lubelska protestuje przeciw sprawowaniu przez jedną i tę samę osobę — w danym razie Ignacego Jakubowskiego — funkcyj ławnika i cechmistrza (Adv. 39, f. 13 v.).

Rozstrzygnięcia długich tych sporów między dwoma urzędami ówczesnego samorządu miejskiego trzeba poszukiwać w przywilejach, mandatach i reskryptach królewskich, w dekretach sądów asesorskich, „ugodach" między magistratem a pospólstwem, w licznych laudach pospólstwa, plenipotencjach nadawanych delegatom do komisyj królewskich, wreszcie w specjalnych zarządzeniach wywoływanych okolicznościami nadzwyczajnemi [1]).

Niejedna z wymienionych powyżej kwestyj, dotyczących zakresu władzy urzędów miejskich, udziału „pospolitego człowieka" w urzędach miasta naszego oraz zwycięskich walk ogółu mieszczan (communitas civium) z arystokratyczno — oligarchicznemi żywiołami skoncentrowanemi w radzie miejskiej, znajdzie niewątpliwie swe rozwiązanie w przygotowywanej obecnie do druku źródłowej pracy p. Zofji Froehlichowej.

XI. POWIETRZE MOROWE.

Dużo wiadomości zawierają księgi lubelskie o strasznym biczu miast polskich—powietrzu morowem. W księdze wójtowskiej Nr. 13, f. 486, znajdujemy opis dżumy, panującej w Lublinie w r. 1625. Miasto ogołocone zostało wtedy całkiem z ludności. W kościele farnym wymarli dzwonnicy i ksiądz, klucze zaś od zakrystji oddano burmistrzowi Adamowi Zaleskiemu. „Dla postrachu powietrznego" zamknięto część kamienic. W r. 1629 limitowano ob pestem wszelkie sprawy sądowe (limitatio generalis causarum judicialium) oprócz spraw gościnnych czyli dotyczących „gości", więc cudzo-

[1]) Np. ustanowienie w r. 1667 ob imminentia a Tartaris, Cosacis et Moschis pericula — gubernatora m. Lublina w osobie Gabryela Dobrogoszcza oraz siedmiu pomocników gubernatora, nazwanych praefecti legionum i wybranych z pośród... kupców miejscowych. Adv. 68, f. 1.

ziemców, osób nie miejscowych. Pisarze ksiąg miejskich odnotowywali podobne wypadki niekiedy w wierszach, np.

Acta suam debite non sunt sortita coronam,
Nam pestis Themidem fecit abire procul,
albo ... Silverunt jura Themisque,
Pestis in urbe furens dum sua jura facit.

Ponieważ majątkiem zapowietrzonych opiekowały się władze miejskie, wynikały w następstwie z tego powodu długoletnie procesy między spadkobiercami a miastem. Tak, sprawa wielkiego, niezinwentaryzowanego w swoim czasie z powodu powietrza, spadku po Szymonie Zalasie czyli „Siwym krawcu", zmarłym w r. 1625 w 119-ym roku życia, toczyła się od r. 1625 do 1640.—W r. 1652 podczas zarazy morowej zmarli burmistrze Wojciech Lewicki i Jan Ekkier, zastępca wójta Mikołaj Szwajko oraz ławnicy d-r med. Wojciech Samborski, Daniel Michel i Adam Bargiel. Rozszedł się wtedy cały magistrat. Urząd burmistrzowski i wójtowski objął złotnik Andrzej Orłowicz — niebywały to w dziejach miasta wypadek połączenia dwu tych godności w jednej osobie.

Ciekawe są zeznania (recognitiones) i testamenty zapowietrzonych, składane przed sądem gajonym, odbywającym się w podobnych razach w tem samem miejscu, w którem znajdował się peste infectus, więc w polu, za szańcami, na wałach miejskich, przed stodołą, przed domem. Zapowietrzony zdaleka, z okna lub z progu izby, albo stojąc „na zatyłku" (in postico) zabudowania, dyktował zeznania swe, a delegowani ad hoc sędziowie zapisywali je. Ponieważ w testamencie pierwszą rzeczą było rozporządzenie względem spłacenia długów, regestry długów swych zapowietrzeni przylepiali zwykle na ścianach zabudowań, w których byli izolowani, a władze miejskie przepisywały je następnie od słowa do słowa. Adv. 65, passim.

Ukrywających bolączki dżumne karano śmiercią. Wogóle wykroczenia wszelkie karano wtedy z całą surowością, mór bowiem uznawano za gniew Pański, który należy przebłagać; winowajca więc, zapominający w owych strasznych czasach o bojaźni Bożej i o miłości ku cierpiącej ludzkości i nie respektujący na surowość prawa pospolitego, nie zasługiwał na względy sędziów. Modlono się wtedy goręcej oraz czyniono wielkie zapisy na kościoły i cele dobroczynne, ludzie bowiem, jak mówią akta, „podczas nawiedzenia Pańskiego czuli się bliżej tamtego świata, niźli tego".

W XVII w. najsilniejsze epidemje dżumy odnotowane są w księgach lubelskich w latach 1625, 1629, 1635, 1652, 1657 i 1695; w początkach XVIII w. w latach 1710 [1]) i 1720.

---

[1]) W r. 1710 toczyła się przed sądem miejskim sprawa o przeniesienie zarazy morowej z Warszawy do Lublina przez trzech kopaczy trupów zapowietrzonych. Na rozprawie kopacze twierdzili, że „kiedy nie będą ludzie umierali, nie będziemy mieli co jeść". Maścią spreparowaną z mózgu trupów zapowietrzonych smarowali oni klamki w różnych domach; im maść nie szkodziła, gdyż „mieli czarta przy sobie". Znane im były sposoby nie tylko rozprzestrzenienia moru, lecz i wygaśnięcia epidemji. Sąd uznał, że oskarżeni winni być

XII. POŻARY.

O pożarach Lublina odnotowaliśmy dotychczas tylko wiadomości: o „ogniu wielkim" w Lublinie w r. 1640, Adv. 21, f. 259, i o „ogniu Przedmieścia Krakowskiego" w latach 1643 i 1768, Adv. 23, f. 130, i Adv. 38, f. 110 v.

XIII. INTERPRETACJA PRAWA NIEMIECKIEGO W SĄDACH MIEJSKICH.

Dla historji prawa magdeburskiego, ściślej — dla praktycznego stosowania prawa tego, księgi miejskie zawierają nieprzebrany materjał. Ciągle powoływano się podczas rozpraw sądowych na różne artykuły Zwierciadła Saskiego i wszelako je interpretowano. Spierały się o nie strony, spierali się „juryści" z sędziami. Podnoszono zasadnicze kwestje w rodzaju prawa przyciągania szlachty nie ad proprium forum, lecz przed sąd miejski (juryzdykcji miejskiej ulegała szlachta dopiero po nabyciu dóbr miejskich) [1]), lub wymagalności od kobiety ograniczonej w zakresie zdolności sądowej (sine asistentia tutorum mulieres nic nie mogą in actis judicialibus) — znajomości przepisów prawnych. Tę ostatnią kwestję rozstrzygnięto oczywiście negatywnie. Białogłowa pozostaje sub jugo et ferula mariti i jura scire non tenetur; obowiązuje ją tylko zachowanie juris naturalis, którego percepta są: honeste vivere, neminem laedere, jus suum cuique tribuere. Spierano się o pochodzenie majątku: ojczysty czy macierzysty, babisty czy dziadowisty, o prawo rozporządzalności majątkiem przez kobietę [2]), o pojęcie gerady i hergewethu, posagu i wyprawy, które to pojęcia w owych czasach bynajmniej nie pokrywały się. Spierano się nawet o to, czy „strony upominku

---

forcipibus candentibus per aliquot dies ustulandi et lacerandi et post rota contendendi ac eidem rotae implicandi vel etiam vivi terra insimul obruendi; obawiając się jednak, aby oskarżeni, mający kontakt z nieczystą siłą, nie przyczynili większej jeszcze szkody całemu miastu, sąd ograniczył się odcięciem oskarżonym obu rąk i karą na gardle oraz przybiciem na palach na rozstajnych drogach odciętych głów i rąk. Adv. 87, f. 171—175. — Na akta dotyczące dżumy w Lublinie zwróciliśmy uwagę d-ra Zygmunta Klukowskiego ze Szczebrzeszyna, który podał w „Archiwum historji i filozofji medycyny": „Opis dżumy w Lublinie w r. 1625" (t. V, zesz. 1, Poznań, 1926 r.) oraz „Sprawę o szerzenie dżumy w Lublinie" (t. VI, zesz. 1, Poznań, 1927 r.).

[1]) Np. w ks. 106, f. 289 v. pod r. 1601: Regowski Nicolaus, in Regow et Wysokie haeres, ratione bonorum civilium sub jurisdictione civili sitorum per ipsum possesorum ius civile suscepit submisitque se ultro ac libere omnia onera civilia fundo annexa sine quibusvis difficultatibus et exceptionibus quemadmodum alii cives lublinenses sufferturum censusque omnes civitati annuatim praevenientes persoluturum.

[2]) Jeszcze w r. 1795 głoszono w sądach miejskich stosownie do „prawa magdeburskiego m. Lublina lokalnego", że „żona cokolwiek dorabia, nie sobie, ale mężowi dorabiać zdaje się" i że „żony pod władzą mężów zostające... nawet własnym majątkiem dysponować nie mogą".—Adv. 101, f. 78.

przystojnie, libere wziętego" przez przedstawiciela władzy miejskiej datur czy też non datur causa. Sprawa wynikła w r. 1606 z powodu tego, że zamieszkały w Lublinie szkot Tomasz Dunkison przy kupnie placu miejskiego pod kramnicę dał ówczesnemu burmistrzowi Sebastjanowi Konopnicy podarki suknem włoskiem i płótnem kolońskiem, lecz gdy zbudował własnym kosztem ową kramnicę, burmistrz z niej go „wykinął albo wyrzucił". Pozwany do sądu Konopnica dowodził, że „podarki dobrowolne bywają z łaski i z chęci dawane; insza by to beła, gdyby kto kogo przymuszeł do dania daru jakiego, czegom ja nie uczynieł... Była by to res mali exempli sprawowacz się komu za dar, który kto ex gratia dawa komu; non prohibentur judices upominku przyjąć od kogo, sed tali modo, aby nik (sic) urażon w swej sprawiedliwości za onym darem nie był; ochroniwszy dobre sumnienie, może sędzia przyjącz munus przystoinie, benivole oblatum, non ad perversionem iustitiae". — Konopnicę uniewinniono... — Ks. 107, f. 198—199.

Przed urzędami miejskiemi spisywano tysiące wszekich tranzakcyj według ustalonych formuł. Ponieważ, o ile idzie o gród lubelski, posiadamy już zbiór takich formuł w starej, lecz doskonałej pracy Szymona Zagórskiego „Formulae juridicae in castro Lublinensi usitatae", Lublini, 1786, pozwalamy sobie mniemać, że podobnyż zbiór formuł, używanych w sądach miejskich lubelskich, posiadałby niepoślednie znaczenie przy studjach nad dawnem prawem bądź rzeczowem, bądź rodzinnem [1]).

XIV. UGODY.

Studjującego księgi miejskie zastanawia ogromna ilość spotykanych „ugód wiecznych i nieodmiennych", „przyjacielskich pomiarkowań, porównań i kompozycyj" (concordia, transactio perpetua)—oczywiście w sprawach przeważnie cywilnych, dopuszczalność bowiem ugody w sprawach karnych sięga de jure czasów odleglejszych, niż okres chronologiczny niniejszego studium; de facto ugody w sprawach karnych miewały miejsce i w w. XVIII. Pomimo przysłowiowego pieniactwa polskiego uznawano wszakże, że koniecznem jest augere amorem et non favere lites, że consultius est rem unamquamque pactis et transactionibus domi experiri antequam ad forensium causarum ambages res deveniant. A. 19, f. 225 v. Sprawa w takich razach oddawana bywała w „mocne ręce i compromis zacnie sławnych arbitrów". Ażeby kompromis debitum valorem, vim et authoritatem otrzymał, panowie kompromisarze (arbitri) ustanawiali między stronami wysoki zakład, którego połowa szła zwykle do kościołów, a druga na rzecz strony, kompromis trzymającej. Ugoda prywatna, stwierdzona podpisami i pieczęciami arbitrów i następnie aktykowana, posiadała znaczenie aktu urzędowego, oblicznie przed sądem miejskim spisanego.

---

[1]) O ile idzie o interpretację prawa niemieckiego, zob. m. inn. Adv. ks. 12, f. 385; ks. 17, f. 366; ks. 18, f. 129, 149; ks. 19, f. 199; ks. 20, f. 28; ks. 22, f. 412.

XV. CZARY.

Ze spraw karnych, które toczyły się przed sądami miejskiemi, bodaj czy nie najciekawsze są sprawy o czary i gusła, kończące się zwykle spaleniem winowajczyń na stosie (combustio in rogo). Oto np. w r. 1640 pociągnięto do sądu niejaką Zofję Filipowiczową, która, „czarami i gusłami wszelkiemi bawiąc się", przywodziła ludzi do śmierci. Do czarów używała krwi z palca serdecznego, wlewając ją w piwo; podawała również panu swemu napój z wodą, w której płukała „przyrodzenie swe" — Adv. 21, f. 113—116. — Z procesu 1728 r. dowiadujemy się o używaniu mózgu kocięcego jako trucizny — Adv. 27, f. 708. — W procesie 1729 r. o świętokradztwo zeznawano, że „jak się jaki inkarcerat napije mleka świniego, tak nie tylko gdyby go piekł świecami, ale i w sztuki rąbał, to się nie przyzna do niczego" — Adv. 27, f. 816. — W r. 1732 miała miejsce sprawa o użycie czarownic dla uzyskania przychylnego wyroku w procesie, toczącym się w trybunale lubelskim między pp. Mytkami a pp. Pogorskimi. Najęte przez Mytków baby-czarownice, „przyjąwszy sobie czarta", czarowały pp. Pogorskich i patrona ich, „ażeby po nich (Mytkach) prawo służyło". Na czary używano poterczat czyli płodów poronionych oraz ciał ludzkich wykopywanych z ziemi; używano również konsekrowanych komunikantów, z których pieczono placki i przesyłano je do Lublina, do trybunału; formuła zaklęcia przy pieczeniu owych placków brzmiała: „jak wielka ciżba do komunji bywa, tak żeby cały trybunał był łaskaw w sprawach naszych". Z poterczat robiono proszek i posypywano nim nogi sędziów. Przyjęty przez czarownic i nasłany na patrona strony przeciwnej djabeł miał „wsiąść mu na gębę i udusić go", następnie pogubić wszelkie dokumenty i papiery przeciwników — Adv. 27, f. 1254—1261, 1282—1288. — W r. 1741 Paweł Czabaj, oskarżony o wykradzenie komunikantów dla żydów na sądny dzień, zeznał, że w robocie jego okazała mu pomoc cudowna chustka otrzymana od żydów. „Tylko się dotknij nią zamku — mówili mu żydzi, — to ci się otworzą drzwi lub kłótka, i choćby cię kto potkał, to cię nie będzie widział". I oto — zeznaje oskarżony — „jakom tą chustką, którą mi dali, dotknąwszy się cymborjum, otworzyło się i wziąłem puszkę z komunikantami" — Adv. 29, f. 293.

XVI. MORDY RYTUALNE.

Następne miejsce zajmują sprawy o t. zw. mordy rytualne. Oto np. w r. 1636 — sprawa żydów Pieszka i Łachmana, w której Jerzy Słupecki, starosta pilzneński, przeprowadził korespondencję z Hugonem Grotiusem — Acta maleficorum, N 199 [1]); podobna sprawa w r. 1639 żebraka Tomasza Kokoszki oraz żydów Majera, synagogae ministri, i Lejzera Rusznaka [2]); ana-

[1]) Kot Stanisław. „Hugo Grotius a Polska", Krak. 1926 r., str. 11.

[2]) Wyrokiem sądu wszyscy trzej in quatuor partes dissecti atque eaedem partes in compitis viarum ut oculis hominum praetereuntium notae fiant affixae sunt—Acta malef., N 199.

logiczna sprawa w r. 1710 — Adv. 87, f. 166 — 168. Zasługuje na uwagę, że we wszystkich tych procesach — pomimo najokropniejszych tortur [1]), podczas których nawet minister publicus (kat) languit i sąd zmuszony bywał czynić w inkwizycjach przerwę ob ingentem faetorem od palonych ciał, — żydzi najżywiej i najkategoryczniej protestowali przeciwko posądzaniu ich o używanie krwi chrześcijańskiej czy to w chlebie, czy w winie, i utrzymywali, że Talmud nie zawiera żadnych podobnych nakazów.

XVII. DZIECIOBÓJSTWO, ŚWIĘTOKRADZTWO, KRADZIEŻ I INNE SPRAWY KARNE.

W szeregu spraw karnych, toczących się przed sądami miejskiemi, zasługuje na odnotowanie sprawa Anny Dobrowolskiej 1734 r., obwinionej o uduszenie nieprawego dziecka swego i porzucenie jego nad stawem na Żydach; dziecko zostało następnie rozszarpane przez psy. Sprawa ta ciekawa jest ze względu na zabiegi czynione celem wyjaśnienia, czy dziecko po urodzeniu istotnie jeszcze żyło, to znaczy na odróżnianie przez ówczesne sądy faktu zwyczajnego zabójstwa od faktu dzieciobójstwa (infanticidium). Niemniej ciekawem jest badanie tłustości pokarmu oskarżonej, „znaków białogłowskich" etc. — Adv. 28, f. 125—131. Inna podobna sprawa Agnieszki Rozruchówny, winnej „śmierci dziecięcia, które porodziła, do pustek zaniosła i słomą przyrzuciła" (1717 r.), charakterystyczna jest dzięki finałowi swemu: przed wykonaniem kary na gardle oskarżona została całkowicie zwolniona, ponieważ pracowity Melchior Pszczołek, bajulator (tragarz), wyraził życzenie pojęcia jej w stan małżeński—Adv. 87, f. 505.—W ścisłym związku z temi sprawami znajdują się sprawy o podrzucanie dzieci, złośliwe ich poronienie („potyranie"), wizje trupów dziecięcych etc.—Adv. 27, f. 200; Adv. 28, f. 525.

Liczne sprawy o okradanie kościołów, cerkwi, bożnic żydowskich, o sprzedawanie żydom przedmiotów poświęconych, o znieważanie Sakramentów św. — kończyły się zazwyczaj dla przekonanych (przy pomocy tortur) świętokradzców — spaleniem ich na stosie [2]). — Kradzież [3]), nabycie cudzej własności „sposobem kradzionym", „napasnym", zwykle „nocnym", „skorzysczenie" lub „zemknięcie" cudzego karano szubienicą, odcięciem uszu, nosa, rąk i przybiciem tych odciętych członków na miejscach publicznych [4]).

---

[1]) Virgis territi, usti ferro candeo alias szynami żelaznemi, usti candelis accensis, usti per accensionem cremati super corpus perfusi sulphure conspersum, calceis ferreis induti et iisdem pressi, puncti instrumento certo ligneo aculceatis spiris ligneis pleno, tracti intensissime.

[2]) Adv. ks. 27, f. 165—173, ks. 79, f. 207; ks. 80, f. 323, 640, ks. 67, f. 107—111; ks. 67a, f. 42—50; ks. 81, f. 198, 205; ks. 87, f. 575.

[3]) Adv. ks. 21 f. 236, ks. 79, f. 289; ks. 66, f. 195—200, ks. 67, f. 5, 8, 40, 51, 196; ks. 83, f. 421, 445, 456; ks. 84, f. 651.

[4]) 26 februarii a. D. 1774 nobilis Casimirus Łopaciński amputatis vivo eidem utrisque manibus in post decollatus et corpus ejus decollati in quatuor partes dilaniatum

Obwinioną o kradzież kobietę rzucano obnażoną i związaną na mrowisko na trzy godziny.

Sodomita cum jugmento Paulus Tworek został w r. 1636 in rogum positus ultricibus flammis in cineres redactus—Acta malef. 199. W tymże roku oskarżono balwierza-żyda Marka Markowicza o wyjęcie jądra karmelicie Lajce; został on oddany na męki, a przedtem novo indusio indutus et aqua benedicta aspersus; wyrok nieznany — Ibid.— Za fałszowanie monety karano na gardle — Adv. 66, p. 85. Takąż karę spotykamy za cudzołóztwo (adulterium); mężowie zaś cudzołóżnic za niedoniesienie władzy o występkach żon, przeciwko przystojności i przysiędze wykraczających ze stanu małżeńskiego i wszetecznie łamiących wiarę, bywali wydalani z miasta. Wraz z cudzołóżnicami karano często gladio animadversoris ich kochanków, z którymi, jak wyraziła się jedna z nich podczas rozprawy sądowej, chodziły one „do ogrodu ogórki rwać" [1]).

Ustawą z r. 1776 użycie tortur zostało, jak wiadomo, zakazane. Wtedy również przestała funkcjonować lubelska „męczarnia" czyli „kaźń" (carcer subpraetorianus ad torturandos incarceratos destinatus) z jej kołem dla rozciągania ciała (rota), szynami dla przypiekania, trzewikami żelaznemi (calcei ferrei), śrubami (troclea) i innemi tego rodzaju wynalazkami średniowiecza, przyniesionemi do Polski wraz z prawem magdeburskiem. W dolnej izbie ratusza, bo tu właśnie odbywały się confessata vi torturarum exquisita w przeciwieństwie do górnej izby sądowej, przeznaczonej dla zeznań dobrowolnych (confessata libera), umilkły w ostatniej ćwierci XVIII w. jęki i zaklinania, z któremi męczeni przestępcy, istotni czy rzekomi, zwracali się do swych oprawców: „Zmiłujcie się, dobrodziejstwo, nie wytrzymam... Dla Boga żywego, na cóż mię męczyć, jużem powiedział... Boże ukrzyżowany, gdybym wiedział, czybym się dał męczyć"...

Wprawdzie wójt przechowuje jeszcze miecz „na exekwowanie osądzonego incarcerata", przed ratuszem stoi pręgierz, a dzierżawa szubienicy miejskiej (furca publica) figuruje wciąż w dziale pozycyj dochodów miasta, obyczaje wszakże niewątpliwie łagodnieją. Np. amputację rąk, uszu lub nosa za popełnioną kradzież zastępuje publiczne ukaranie „plagami rózg" lub „plagami mietełek". Plagi te w ilości od 50 do 500 wymierzane bywają w końcu XVIII w. w przytomności instygatora sądowego w różnych krańcach miasta, pod pręgierzem, na Rynku, przed Kapucynami, na Korcach,

---

nec non seorsim partes praefatae in quinque publicis stratis palis ad incutiendum terrorem similia quandocunque in post et per quemcunque velle immoliri praesumentibus affigendas— et quidem primo caput praefati decollati in palo prope furcam muratam Lublinensem et manus utraeque penes tractum Casimiriensem existentem, secundo pars in palo penes tractum Varsaviensem, tertio pars in palo penes tractum Lubartoviensem, quarto pars in palo penes tractum Leopoliensem, quinto pars penes tractum Nowy Kazimier dictum in palo appensae sunt. — Adv. 38, f. 206.

[1]) Adulterium: Adv. ks. 11 f. 281, 305, 309, 381, 392; ks. 19, f. 503, 525, 535; ks. 21, l. 161, 613—616; ks. 66, f. 129.

pod szubienicą, przez kata (minister publicus, minister justitiae, carnifex civilis, lecz już nie tortor) lub jego pomocników, „hyclów", „ludzi katowskich", „pachołków katowskich". O ile winowajca przysądzony jest do większej ilości plag, smaganie odbywa się z przerwami tygodniowemi, teraz powiedzielibyśmy: „na raty", zawsze w piątki, więc przez 2, 3 lub 5 piątków. Jeszcze w r. 1795—z tego właśnie czasu odnaleźliśmy ostatnią w tym przedmiocie wiadomość—złodzieja przy ostatniem smaganiu piętnowano czyli wypalano mu na karku pieczęć szubienicy i następnie „wyświecano", t. zn. wypędzano z miasta przez ludzi katowskich przy świetle zapalonych pochodni (face praelucente), z wzbronieniem pod karą śmierci powrotu. Przed chłostą winowajca bywał niekiedy wystawiany na widok publiczny na Rynku z tablicą trzymaną w podniesionej w górę ręce i objaśniającą przewinienie, np. „za kradzież", „za przechowywanie rzeczy złodziejskich" i t. p. Zbiegłego złodzieja ogłaszano za infamisa, podlegającego w razie schwytania karze śmierci — Adv. ks. 100, f. 19—22; ks. 101, f. 70 v., 80; o wypędzaniu face praelucente — Adv. 87, f. 577—580.

XVIII. OBELGI SŁOWNE I CZYNNE.

Każda prawie księga miejska przepełniona jest sprawami o obelgi słowne i czynne, o zwady i zwadki, swary i poswarki, zamówki i przemówki, bitwy, hałasy, wrzaski i tumulty.

Chętnie i soczyście ówcześni obywatele „bestjali się", „kpali", „kanaljowali", „durniali", „szelmali", „murwali", „sk..wysynali", zadawali sobie wzajemnie „od matki", bękarstwo, chłopstwo, „dojenie kozy", a niewiastom — czarowstwo i k..ewstwo. Ze spraw tego rodzaju możnaby ułożyć niemały słownik verborum obscoenorum. Pozwolimy sobie przytoczyć na tem miejscu najczęściej spotykane w naszych księgach obelgi; więc chłop [1]), chłop poddany, pańska skóra, niemiec, luter, przekrzta, gnojek [2]), torbiarz, specjał, sklep, włoka [3]), „złodziej bernardyński, łapikura, golijat (bękart, bo „Golijat był bękartem"), kapinos smarkaty, koływaszka, szołdra, szurek, telbuch, cipa, wlazło, murwa, murwisko, tłuczysko, wańtużnica etc. Często b. straszono katem i obiecywano „przyjście na katowskie ręce". Kobiecie życzono, aby porodziła djabła, aby końmi rwano z niej bękarta, posądzano ją, że się „w zimnych dołach [4]) murwiła", wytykano chłostę publiczną i wodzenie koło ratusza, przezywano wygnanką, wywołanką, wyświecanką.

Od tych „plugawych", „nieforemnych" i „niepoczciwych" słów (verba

---

[1]) „Ja tu rodziczka, z ojca i z krewnych tuteczna rodziczka, a ty możesz być chłop".— Adv. 88, f. 121 v.

[2]) „Gnojek? Św. Job był wielkim panem, a w gnoju leżał". — Adv. 68, f. 211.

[3]) „A co ja u ciebie za włoka? Chybaś ty sklep prędzej, niż ja włoka". — Adv. 27, f. 582. — „Młodym jeszcze? Kiedym ja młody, toś ty sklep stary". — Ibid., 1002.

[4]) „Pomiędzy Rurami i Wieniawą jest wielki wygon zimnemi dołami zwany". Sierpiński. Obraz miasta Lublina. Warsz. 1839, str. 33.

turpia, laesiva, inhonesta, calumniosa, indecentia) przechodzono zazwyczaj do obelg czynnych (proreptio a verbis ad verbera)[1]. Więc, jeżeli znów użyjemy języka ówczesnych akt, po lżeniu niepohamowaną gębą, niewinnem obnoszeniu między ludźmi, szpetnem publikowaniu, po kontemptuacji, dyffamacji, kalumnjacji, macaniu językiem i wszelakiej oprymacji słownej — następowało converberatio, convulneratio, obsanguinolatio, consautiatio, colaphisatio („pogębek"), crinum ex capite ereptio („rozkudłanie"), capronisatio („wyrywanie kłaków z głowy"), unguibus laceratio, pedibus conculcatio, gutturis oppressio, in terram prostratio, vix e vivis non sublatio, vix non interremptio.

W szczególnych tych pojedynkach „składano się" baculis (kij, wałek, klonica), clavibus, scopis per caput et per faciem („mietliskiem przez głowę w gębę"). Bito również kobiety „bez żadnej na płeć białogłowską reflexyi" lub obdzierano im głowy „ze wszystkiego"; te zaś broniły się zazwyczaj zdjętemi z nóg trzewikami („beształ i znieważał ją strasznie, aż się ludzie dziwowali; nie mogąc wytrzymać, z wielkiego żalu, dała mu trzewikiem w gębę") lub „w ostatniej zgubie swojej" chwytały napastnika za „naturalne rzeczy".

Do urzędu wójtowskiego lub radzieckiego wnoszono tysiące „płaczliwych protestacyj" z takiemi zwykle skargami: „N. N. bez żadnej przyczyny dania, nie mając bojaźni Bożej w sercu, dał prostym pędem w gębę, dał w gębę, ale nie bardzo, zachmalił laską, bił na zabicie, kęs nie zabił, bił toties quoties ipsi placuit". Prezentowano przytem twarze „podarte", palce przekąszone, kłykcie postrącane, wszelakie guzy, razy i raziki, cięte, przetrącone, tłuczone, drapane, sine, czerwone, krwawe i zadane sucho lub takie, których niewiasty propter verecundiam sexus muliebris nie pokazywały.

Urząd miejski karał za despekt, konfuzję i postponowanie z takąż prawie surowością, jak za obelgę czynną (sessio turrica, sessio subpraetoriana, 60 plag per baculatores (cepacy) etc.), wychodząc z zasady, że „crudelius est calamo ingulari quam ferro, vulnera enim ferri sanantur, calami autem rodunt et mordent atque immedicabilia sunt". — Niekiedy sprawę załatwiano polubownie[2]). Obrażony kontentował się deprekacją obraziciela, która brzmiała w następujący sposób: „lubom cię słowami zelżywemi obraził, uczyniłem to z popędliwości języka mego, rankorem będąc uwiedziony; proszę cię dla miłości Bożej, abyś mi to chciał odpuścić, gdyż mam cię za cnotliwego, i te słowa w swoją biorę gębę" — np. Adv. 85, f. 271 v.

XIX. KATALOG IMIENNY.

Do układanego obecnie katalogu imiennego wciąga się z ksiąg miejskich przedewszystkiem przedstawicieli możnych rodów mieszczańskich, stanowiących

[1]) Albo bardziej ogólnikowo: „zadawali sobie słowa niesąsiedzkie, z tego sromota hultajska".

[2]) Czasem judicium declarat verba objecta parti actoreae nihil nocere debere.

zamkniętą i zazdrosną o wpływy swoje kastę, która skupiała w rękach swych lwią część nieruchomości i urzędów miejskich. Gdyby rody te udało się przedstawić w postaci drzew genealogicznych, unaoczniło by się pochodzenie wielu gałęzi rodowych od jednego wspólnego pnia. Więzy bowiem pokrewieństwa łączyły Mirusów z Gizami i Bandinellami, Cybonów v. Cybonich z Szalerami i Nosadynimi, Klimuntowiczów z Żędzianami, Zakulskich z Lemkami etc. Wójt Baltazar Konopnica otrzymuje córkę rajcy Stanisława Lichańskiego, drugi Konopnica — ławnik Stanisław — poślubia córkę rajcy Mateusza Kośnikla, wójt Krzysztof Krześ bierze córkę wójta Jana Szalera, ławnik Jan Kostański — córkę rajcy Jana Polakiewicza i t. d.

Drugą pozycję w katalogu imiennym zajmują ludzie zasłużeni na polu nauki, sztuki i literatury, profesorowie, doktorzy medycyny i inni. Odnotowani są tu: Acernus Sebastjan (Klonowicz), rajca lub., 1600 r. [1]) — Asforter, „doktór żydowski", 1795. — Bandtkie Jan Samuel, kupiec lubelski, 1770 [2]).— Barcicki Jan, kapelmagister lubelski, 1793. — Bellon Antonius, chirurgus medicus, aulae regiae consiliarius, 1756. — Bergonzoni Michael, phil. et med. d-r. [3]) — Bernardini de Bernardinis, juris utr. d-r, 1639. — Bitowski Joannes, juris utr. d-r, Acad. Zamosc. ord. prof., 1653. — Boës Daniel med. d-r, ławnik lub., w r. 1722—1723 wójt. — Bolestraszycki Samuel, tłumacz Piotra Molineusa [4]). — Brunhoffer Josephus, praefectus musicae opoliensis, 1789. — Brzyski Antonius — Adamus, phil. et med. d-r, consul lubl., 1762. — Brzyski Marcin, ksiądz, obojga prawa d-r, kanonik inflancki i lubelski, 1773. — Buchwald Fryderyk — Krzysztof, dr. med., 1781. — Burjon Joannes, med. d-r, 1758. — Bursius Adamus, prof. acad. Zamosc.,

---

[1]) Daty tu i dalej oznaczają najwcześniejszy rok, pod którym dana osoba odnaleziona została w księgach miejskich. — O Acernusie — Adv. ks. 4, f. 46, 57—60, 65—67, 302—306; ks. 5, f. 458; Cons. ks. 106, f. 26 v.—27, 55—56, 102, 232 v.—234; ks. 124, f. 341, 344; ks. wójt m. Zamościa 1583—1605 r., f. 47. Tu również wiadomości o krewnych żony Acernusa Wiślickich.

[2]) Ojciec Jerzego — Samuela i Jana Wincentego; żona Jana Samuela — Anna Marja de Noaki była córką kupca lub. Jana — Samuela Noaka i Krystyny — Karoliny z Fryciów v. Fryczów.

[3]) Odpis dyplomu uniwersytetu w Bononji 1768 r. — Adv. 40, f. 136 v.—139 v.

[4]) Przekłady Bolestraszyckiego publicznie spalono przez kata na Rynku lubelskim w r. 1627. — Adv. 15, f. 179 v. — 181, „Damnati libelli nobilis Samuelis Bolestraszycki dominorum juratorum relatio": . . . . „mistrz przysposobiwszy beczkę, na niej stusik łuczywa położywszy, tę xiążkę na wierzch położył i przytknąwszy do tego łuczywa pochodnię, zapalił tak, iż się ta xiążka przy obecności naszej i ludzi na to wkoło wiele patrzących i z kamienic patrzących w proch spaliła i wniwecz obróciła. Gdzie zarazem woźny miejski lubelski na czterech rogach w rynku z dekretu ich mościów panów deputatów trybunału głównego lubelskiego xięgi cokolwiek ich jest przekładania pana Samuela Bolestraszyckiego, jako xięgi bluźnierstwa pełne przeciwko kościołowi rzymskiemu powszechnemu ze wszystkiej Korony Polskiej i państw do niej należących wywoływał, dyffamował i proscrybował z tym dokładem, iż ktoby takową bluźnierską xiążkę i niezbożną drukować dał, chował i przedawał albo też ją promowować śmiał tak jawnie, jako i potajemnie, takowy każdy jeśliby szlachcic był, ma być cci odsądzony, a jeśliby był plebejus, tedy gardło tracić ma i majętność wszytką".

1603 [1]). — Ciachowski Petrus, phisicus et med. d-r, 1624. — Cohen Messal, syn Jakóba, żyd, doktór, kupiec i mieszczanin zamojski, 1604. — Cybona v. Cyboni Christophorus, med. d-r, consul lubl., 1695. — Dałgwinowicz Jan, doktór lubelski, 1795. — Falęcki (Falendzki) Christophorus, med. d-r, proconsul lubl. od r. 1624. — Falęcki Joannes, juris utr. d-r, rector Univ. Acad. Zamosc., syn d-ra Krzysztofa, 1646. — Felkel Laurentius, med. d-r, 1604. — Ferrantini Franciscus, med. d-r, w r. 1674 proconsul. — Frost Joannes, sculptorius, 1606 [2]). — Gruell Teodor — Franciszek, d-r med., konsyljarz j. kr. mci, aptekarz lub., 1786. — Hendel Michael, comediarum theatralium actor w 80-ch latach XVIII w. — Herman Nepomucenus — Antonius, med. d-r, consiliarius aulicus [3]). — Jeleniowski Adamus, phil. et. med. d-r, w r. 1654 proconsul. — Kajek Sebastjan, pisarz publiczny akt miejskich, w r. 1619 wójt [4]). — Kariński Mathias, comediarum theatralium actor w 80-ch latach XVIII w. — Karnicki Stanislaus, prof. scholarum atque bursae S. Jesu Collegii Lubl., około 1650 r. — Klemens Michael, med. d-r, 1788. — Kliszewski Petrus, med. d-r, burmistrz lub., 1623. — Korlans Joannes, artium et phil. magister, 1637 [5]). — Krauz Michael, med. d-r, 1779. — Kusini Thomas, med. d-r, 1686. — Lauerman Joannes, artis chirurg. professor, 1639 [6]). — Lemka Georgius, med. d-r, consul, autor traktatu „O Rzeczypospolitej", cz. I 1608 r., cz. II 1632 r. — Lemka Laurentius, med. d-r, primum consul, 1621 r., postmodo canonicus lubl. — Lemka Martinus, med. d-r, proconsul 1622 r. — Lemka Stanislaus, juris utr. d-r, 1638. — Leyman Carolus, privilegiatus musicus magister, 1786. — Linden Fryderyk, sztabs-chirurg, 1793. — Liscovicius Vincentius, phisicus et med. d-r, 1624. — Loria Salomon, judaeus, phisicus et med. d-r, 1624. — Łyszkiewicz Vladislaus, phil. et med. d-r, consul lubl. 1661. — Madyński Casimirus, pictor, 1756 [7]). — Majer Adamus, phil. et med. d-r, 1611.—Majeran Jacobus, med. d-r., 1638. — Makarowicz Jan, prezydent m. Lublina, w latach 1789—1794 posiadał konsens na reduty czyli kasyno. — Makowski Samuel, med. d-r, arjanin [8]). — Milewski Paulus, med. d-r, 1606. — Morescius Bartholomaeus, phil. et med. d-r, advocatus civit. Posnaniensis, 1627. — Myślimitanus Joannes, artium et philosophiae magister,

[1]) Porównaj w księdze wójt. m. Zamościa 1583—1605 r., f. 230 i 255.

[2]) Twórca wielkiego ołtarza w kościele Gnieźnieńskim; w r. 1606 otrzymał od arcyb-pa gnieźn. Stan. Karnkowskiego dom w Łowiczu. — Cons. 108, f. 215 v.

[3]) Przywilej na konsyljarza królewskiego dany Hermanowi przez Stanisława-Augusta w 1778 r. — Adv. 42, f. 36.

[4]) Krewny Acernusa i rzekomy fundator tablicy pamiątkowej ku czci tegoż w kościele farnym w Lublinie. O tablicy u Sierpińskiego, str. 79.

[5]) Syn wójta lub. Piotra Korlansa.

[6]) Obacz u Sierpińskiego, str. 77.

[7]) Wymalował dla oo. bazyljanów lub. obraz św. Onufrego.

[8]) Skazany na gardło i ułaskawiony, 1633 r. — Adv. 17, f. 394: Super Samuele Makowski med. doctore proscriptionis publicatio; ibid. f. 436: Pro parte Samuelis Makowski ministerialis relatio. Porównaj o Makowskim: Giedroyć. Źródła biogr.-bibl. do dziejów medyc. w P., Warsz. 1911, str. 465. — Gąsiorowski. Zbiór wiadomości do dziejów medyc. w P. II, str. 185. — Koźmiński. Słownik lekarzów polskich. Warsz. 1888, str. 302.

1606. — Negroni Rudolphus, murator, 1610 [1]). — Noël Joannes, med. d-r, 1770. — Oczko Albertus, S. R. M-tis phisicus medicus, 1600 [2]). — Petricovius Andreas, med. d-r, 1634.—Rej Krzysztof z Nagłowic, stolnik ziemi lubelskiej, 1603. — Rej Marcin z Nagłowic, 1603 [3]). — Rorajski Jakób, pisarz urzędu wójt. lub., jur. utr. d-r, 1666. — Rubinowski vel Rubiński Albertus, phil. et med. d-r, 1634. — Rudomicz Basilius, artium et phil. d-r, Acad. Zamosc. ord. prof. et rector, 1663. — Salomoński (Salomon) Nicolaus, med. d-r, 1601. — Samborski Albertus, med. d-r, ławnik lub. w 1640—1652. — Schmidt Carolus-Ernestus, med. d-r et artis obstetricium magister, 1795 [4]). — Sierpowski Valentinus, d-r, medicae artis prof., 1600. — Skwarczyński Ignacy, sekretarz i archiwista przysięgły m. Lublina, 1791. — Sowiński Cyprianus, praefectus metrices regni, 1786. — Starch Franciscus, med. d-r, konsyljarz j. kr. mci, 1793. — Strykowski Sebastjanus, juris utr. d-r, 1605. — Sztejn Józef, doktór lubelski, 1795 [5]). — Turobojski Valentinus, ksiądz, juris utr. d-r, 1637. — Wajchart Andreas, med. d-r, 1788. — Wieszczycki Adrjan, autor „Archetypu" 1650 [6]). — Wilkowski Kacper, d-r med. 1600. — Wytyszkiewicz Mateusz, d-r med., 1792. — Zambkowicz Stanisław, d-r med., w r. 1624 nie żyje. — Zaremba Ludovicus, phil. et med. d-r, 1682. — Zawadzki-Picus Stanislaus, med. d-r, 1602. — Ziemacki Stanislaus, physicus et med. d-r, um. przed r. 1614.—Żórawski Nicolaus, artium magister et phil. d-r ac in Acad. Crac. prof., 1623. — Żydowski Adam, autor „Potioritas", 1 wyd. 1623 r. [7]), i w. inn. [8]).

Trzecią pozycję w katalogu imiennym zajmują wojewodowie, urzędnicy miejscy, przeorowie klasztorów oraz osoby zapisane w dziejach walk różnowierczych XVII w., np. Lubieniecki Krzysztof i Suchodolski Abram — starsi sekty i zboru arjańskiego w Lublinie, Kokotowie, Zbąscy, Brzeziński Kacper, Sternacka Anna, Wiszowaty Krzysztof, Bach Jerzy. W Adv. 123, f. 100, posiadamy pismo Zygmunta III do urzędu m. Lublina 1630 r., nakazujące usunięcie z miasta wszystkich ministrów heretyckich i zabraniające inowiercom publicznego odprawiania nabożeństw oraz urządzania schadzek. W Adv. 68, f. 437, wymienieni są pod r. 1662 arjanie Paweł Drezner, Andrzej Górski i Balcer-

---

[1]) Wymurował zamek w Zawichoście.

[2]) Żona Jadwiga z Humieckich, 2 voto za Janem Krosnowskim, dworzaninem król. O Oczkach: Adv. 4, f, 368; Cons. 106, f. 171 v. — 172; ks. m. Kazimierza I, f. 177, oraz m. Lubartowa I, f. 35, 145, II, f. 90, 157, 171.—O nagrobku d-ra Wojciecha Oczki w Kościele bernard. u Sierpińskiego, str. 93.

[3]) Adv. 12, f. 156 v. — W lustracji w-dztwa lub. 1564 i 1570 r. wymienia się „dworzec Pana Reyow w m. Lublinie", jako ekscypujący się z juryzdykcji miejskiej.

[4]) W Adv. 43, f. 101, pod r. 1786 odpis dyplomu na konsyljarza nadwornego króla Stanisława-Augusta oraz dyplomu uniwersytetu erfurckiego z r. 1780.

[5]) Na zewnętrznej ścianie kaplicy cmentarnej w Lublinie znajduje się tablica pamiątkowa ku czci d-ra Sztejna.

[6]) Adv. 16, f. 413; Adv. 19, f. 180 v.

[7]) Adv. ks. 22, f. 139; ks. 23, f. 215; ks. 66, f. 132, ks. 79, f. 518.

[8]) Por. spis doktorów medycyny u ks. Wadowskiego „Kościoły lubelskie", str. 28—29.

Jerzy Szwertner w związku z dekretem Jana-Kazimierza o darowaniu jure caduci Zbigniewowi Sługockiemu, sędziemu ziemskiemu chełmskiemu i podstarościemu grodzkiemu lubelskiemu, sum pieniężnych, należących do wymienionych arjanów, szczególnie zaś sum zapisanych na kamienicy Pawła Szpakowskiego w Lublinie, zwanej Bachowską, a to vigore legis de execranda secta arjana [1]).

O ile idzie o spisy władz miejskich, burmistrzów, rajców, wójtów, ławników, pisarzy, to dla takowych księgi miejskie stanowią jedyne niezawodne źródło. Dość powiedzieć, że Wład. Zieliński, autor starej, lecz pod wieloma względami dotychczas cennej i niezastąpionej monografji m. Lublina (Lublin, 1878 r.), wymienia tylko dziewięciu wójtów lubelskich od r. 1317 do 1724, gdy tymczasem na podstawie ksiąg miejskich okazało się możliwem zestawienie pełnego prawie spisu ławy XVII — XVIII w.

XX. MATERJAŁY DO SŁOWNIKA JĘZYKA POLSKIEGO.

Wreszcie uważamy za stosowne zwrócić uwagę na zawarty w księgach lubelskich materjał do słownika języka polskiego, wzgl. specjalnego słownika aktowego. Gwoli przykładu przytaczamy niektóre wybrane z ksiąg lubelskich wyrazy, bądź nie odnalezione w dostępnych nam słownikach (Knapskiego, Lindego, Wierzbowskiego), bądź odnalezione w odmiennem znaczeniu: allodium seu stabulum; areola alias grzędy; assignationes seu libertationes vulgo paszporty; bona seu praedia — wogóle wszelka posiadłość (kamienica, dom, dwór, ziemia), wszelki majątek nieruchomy [2]); burszlak alias kaftan; cacabum alias kocioł; calcea—podeszwa; cellarium vulgo ziemianka vel piwniczka murowana; crumenarius alias miechownik; dulciarius vel miodownik; elekt, vir electus czyli gminny; exacuator v. szlifierz; ferrivenditor — rusznikarz; flejtuch czyli knot, miara wielkości rany; franca u kobiety zarażonej w uczynku cielesnym; hutman alias szafarz miejski; institae seu fornices alias budy; interesse—prowizja vel procent; izdebna — pokojowa; karnawał czyli reduty bądź kasyno; kijacy — lanii non contubernales kijacy dicti; konkluzje v. obrazy; locum ad lusum pyramidum vulgo kręgalnia (druga poł. XVIII w.); ludiforum v. frymark, zamiana; lunarius seu oeconomus vulgo szafarz miasta; luszofy v. mensae piscium vivorum, luszofy z rybami, mensae seu vasa piscium vulgo stoły seu losofy; maczłosik albo sklepik z piwniczką; maniculare vulgo poręka-

---

[1]) Porównaj: Zieliński Wład. Monografja m. Lublina, Lublin, 1878 r., str. 103.

[2]) „Bona seu praedia cum curia, areis, aedificiis, structuris, sepibus, sepimentis, hortis, pomariis, agris, pratis, campis" albo po polsku własność „we dworze, budynkach, stodołach, śpichlerzach, stajniach, oborach, stawie, młynie, browarze, polach, łanach, niwach, niwkach, ogrodach, jako w sobie zostają i opiewają", lub „dobra z dworem, budynkami, ogrodami, sadami, polami, rolami, łąkami, sianożęciami, obszarami, pastwiskami, zaroślami, lasami, borami, poddanymi tak ciągłymi, jakoteż pieszymi, komornicami, robociznami, ich powinnościami i daninami, powozami, stróżą, niemniej zbiegłymi poddanymi quorum libera vindicatio praecustoditur, browarem, stawami, sadzawkami, zgoła ze wszystkiemi należytościami i przyległościami".

wiczne; masłek—syn mistrza cechowego; mincza—officina monetaria; mulsus alias barwica; oremus—księży syn, bękart; piecuch—mistrz cechowy, nie mający prawa zasiadania przy stole starszym, siedzący przy piecu; połodanie czyli przysięga żydowska; praepeditor czyli partacz; rakarstwo alias furtum lurcatum; scamnum—stragan; sclopetarius vel serifex—ślusarz (w Vademecum Wierzbowskiego strzelec); sclopetus seu bombarda—pistolet; sprosiny—„mości panie, dzisia jeszcze nie akt weselny, ale tylko dla młodzi i panien ochota"; sutrina seu instita sutoria; szychterz czyli rusznikarz; szyja alias piwnica; tarcza alias zegar wiszący; trąba dla wodnego spadku—rynna; tripudia reduty dicta; zamówka vel swara lub poswarek.

I. DODATKI ŹRÓDŁOWE.

1*).

1601. ACERNUS OBTULIT DONATIONEM FILIAE SUAE.

Coram officio consulari comparens personaliter spectabilis et famatus Sebestianus Acernus consul lublinensis obtulit transfusionem sive potius donationem totius juris sui ad bona famati olim Joannis Wisliczky scabini lublinensis, soceri sui, parentis vero honestae Agnetis Wisliczanka conjugis suae legitimae per se habiti — honestae Zuzannae ex praedicta Agnete Wisliczanka procreatae filiae, conjugi vero famati Simonis Leopoliensis aurifabri generi sui servientem, polonico idiomate in parata copia manu ipsius Sebestiani Acerni propria exaratam coramque officio in praesentia praefati Simonis Leopoliensis generi sui lectam, quam transfusionem sive donationem petiit causa maioris firmitatis et perpetuitatis in acta praesentia inscribi eandemque praefato genero suo autentice extradi, quod annuente officio cum acta nemini denegari debeant obtinuit, cuius transfusionis series verborum est talis quae sequitur. Przed urzendem pana burmistrzowem i radzieckiem stanąwszy oblicznie sławny pan Sebestjan Acernus rajca lubelski, zdrowy na umyśle i na ciele, z dobrem rozmysłem jawnie i dobrowolnie wyznał, iż on uczciwej Zuzannie córce swej własnej a sławnego Szymona Lwowczyka złotnika małżonce wszytko prawo swoje, którekolwiek i jakiekolwiek ma albo mieć może na kamienicy nieboszczyka pana Jana Wiślickiego, ławnika lubelskiego, świekra swego a ojca małżonki swej, która kamienica narożna leży w Rynku lubelskim między kamienicami pana Matysza Jeżowicza rajcy także lubelskiego z jednej, a pani Anny Krokierowej z strony drugiej, tak też na kramnicy w Rynku lubelskim wtórej od rogu w pierszem rzędzie od ratusza między kramnicami p. Andrissowej luterki z jednej, a pana Pawła Wojsławskiego narożnej z strony drugiej, tudziesz też na ogrodzie tegosz nieboszczyka p. Jana Wiślickiego, który leży na Przedmieściu Lubelskiem za ogrodem jezuwistkim między ogrodami Anny Gąsiorowej z jednej strony, a potomków sławnego niegdy Marcina Korzkiewki narożnem z drugiej strony, także też na inszech ogrodziech

*) Celem wykazania podobieństwa treści dwóch rodzajów ksiąg miejskich podajemy w dodatkach źródłowych pierwsze dwa akta z ksiąg radzieckich, a pozostałe — z ksiąg wójtowsko-ławniczych.

nieboszczyka p. Jana Wiślickiego, które jakimkolwiek prawem i occasią zużywania przodka naszego przerzeczonego albo potomków jego wyszły. Aequaliter na wszytkich dobrach, successjach i expectativach po tem to nieboszczyku Janie Wiślickim, a mianowicie prawo swoje, które ma od uczciwej Reginy Wiśliczanki pana Jerzego Wysokińskiego małżonki nabyte i kupione, tak tesz to prawo, które ma od uczciwej Małgorzaty Wiślickiej, tego to nieboszczyka pana Jana Wiślickiego, potem zaś nieboszczyka Bartosza Bachussa pozostałej wdowy, tak prawo jej samej, jako tesz i prawo, które jej przyumarłe jest po nieboszczyku Michale synu a potomku pomienionego nieboszczyka p. Jana Wiślickiego, na którego tesz ex quadrante haereditas albo trzecia część dóbr po nieboszczyku panie Wiślickim przypadała, jak o tem jest ugoda zeznana de actu sub judicio bannito necessario feria tertia post conductum Paschae anno d-ni 158 tertio, i wyrzeczenie tej to Wiślickiej de actu feria sexta ante dominicam Supplicationum anno quo supra. Zlewa też ex nunc na nie i na potomki jej wszytkie czynsze, które on sam z swego własnego mieszka płacił z tych dóbr co rok od lat dwudziestu, to jest od ożenienia swego aż do teraźniejszego roku 1600. Naprzód uczciwej i bogobojnej pannie Halszce Wiślickiej zakonnicy, która jest w zakonie świętej Brygitty u Panny Marji na Przedmieściu Lubelskiem, której do tych czasów płaci po trzydzieści złotych co rok, za 20 lat czyni to sześćset złotych. Także też reverendis patribus viccariis ecclesiae collegiatae Lubl. ad sanctum Michaelem płaci co rok czynszu wyderkafowego co rok po pułsiedmnastu złotego, czyni to za dwadzieścia lat trzysta i trzydzieści złotych. Summa wszytkich czynszów czyni dziewięćset złotych i trzydzieści. Te wszytkie czynsze, płacenie i quity ich ten to pan Acernus daruje przerzeczonej pani Zuzannie Symonowej córce swej nie inaczej, jedno jakoby je sama pieniądzmi swemi własnymi płaciła, i dopuszcza p. Sebestian Acernus Zuzannie córce swej ex nunc temu to p. Symonowi Lwowczykowi małżonkowi jej zapisać i oprawić in forma tutissima pięćset złotych monety i liczby polskiej, każdy złoty po trzydzieści groszy rachując. A wszakże tem sposobem i pod tą conditią, aby jej też p. Symon Lwowczyk małżonek jej naprzód zapisał i reformował nomine dotis et dotalitii sive antiphernae według prawa i obyczaju miasta tego króla jego mości, który się w tej mierze zachowywa, iż mąż żenie we dwoinasób albo sowicie zwykł zapisować, którego prawa pan Acernus zachowuje sobie używanie od Gromnic blisko przyszłych aż do roku, to jest do drugich Gromnic, kiedy będą pisać roku Pańskiego 1602. Od którego czasu już chce i będzie powinien puścić realiter et in effectu to prawo swe oznaczone Zuzance córce swej i potomkom jej wiekom wiecznie, żadnego tam sobie prawa, państwa ani własności nie zostawując, ale wszytko prawo swe córce swej przerzeczonej i potomstwu jej darując, tylko sobie izdebkę zostawując, która mu się podobać będzie, i używanie ogrodu aż do śmierci. Czyniąc do wzdania prawa swego tej to córce swej pod sądem gajnem (gdy się jedno czasu przystojnego upomni) starszego ławnika lubelskiego in forma plenis-

sima. Przytem tesz p. Sebestjan Acernus wlewa wszytkie szkody swe, które mu poczyniła p. Agnieszka, małżonka jego, i które czasu swego chce specyfikowane do urzendu podać, i daruje je Zuzance córce swej, aby ich ścigała na cząstce macierzyńskiej czasu swego. Cons. 106, f. 232 v.—234.

2.

1605 STANNIFUSORES CONTRA EXTRANEOS.

In residentia consulari comparentes personaliter famati Andreas Saler, Martinus Szokol, Mathias Olexicz et Adamus Bąkowski stannifusores cives lublinenses adcitato judicialiter famato Henrico Trunkaw cive gedanense in praesentia plenipotentis ipsius nobilis Venceslai Małkowski proposuerunt contra ipsum iuxta propositionem infrascriptam tenoris talis. Pozwany jest do urzendu wmościów utciwy Henrych Trunkaff ze Gdańska ad instantiam famatorum stannifusorum lublinensium, na którego się żałośnie skarżą, isz ten to citatus contra ipsorum jura et privilegia także tesz ku szkodzie ich wielki, waży się tu w Lublinie tak pod czas jarmarczny, jako i oprócz jarmarku, robotę cynową cudzoziemską, której on nigdy nie robił, na ich robotę przywozić i onę funtami przedawać, w czym actores a citato niepomału są ukrzywdzeni w przeszkodzeniu przedawania roboty i za niesłusznym udawaniem i przyganą ich roboty do ludzi per citatum, których on udaje, że oni nie z cyny, ale z ołowiu robią. A isz król jegomość świętej pamięci Zygmunt August z senatem swym ex speciali gratia dać to raczył cechowi konwisarskiemu krakowskiemu, od którego cech tuteczny originem suum ma, także tesz et aliis contrifusoribus in regno existentibus, aby oni robotę wszelaką cynową podług próby robieli; z drugi strony warował im tesz to tymże przywilejem i zakazać raczył in regno incolis, sive judaeis, sive christianis stannum extraneum operaque ac vasa ex illo confecta in regnum et dominia sub poena ad vendendum inferre, w czym isz się upornym znajduje być pozwany, proszą actores, abyście wm. iuxta praescriptum privilegii ipsorum onego in amissione laboris stannei skarać raczeli i aby in post onej ani woził, ani przedawał, decretem swym wm. zakazali. Quod probando produxerunt privilegium Sigismundi Augusti regis Poloniae de data Petricoviae in conventione regni generali feria tertia ante festum Nativitatis Domini A-o 1558. Proszą, ut supra. — Cons. 107, f. 93.

3.

1630. LIQUIDATIO ALBO REGESTR DÓBR RUCHOMYCH I PIENIĘDZY UŻYWANYCH PO NIEBOSZCZCE PANI REGINIE LANTMESSEROWEJ POZOSTAŁYCH. (WYCIĄG).

Pieniądze w skrzyni inwentowane. Pieniądze wysypane z koszałki, groszów polskich liczonych za złot. 30. — Pułtoraków szerokich z groszami szerokiemi starymi za złot. 2 i gr. 21. — Moskiewskich dziąg, rachując ich

w złoty 30, za złotych 34 gr. 20. — Pułgroszków starych naliczono za złotych 4 i gr. 15. — Szelągów węgierskich starych naliczono za złot. 3. — Pułtoraków różnych dobrych naliczono za złot. 47. — Potrójnych starych, rachując każdy po gr. 3, za złot. 13 i starych groszów między niemi 6. — Szostaków starych 12, szacuje je aktor na złoł. $2^1/_2$. — Między temiż pieniądzmi podług inwentarza talerów 5 — złot. 15. — Czwartaków 9, potrójnych litewskich starych 3, gdańskich ortów 7, 3 orty reałowe i 2 pułtoraki reałowe, ortów starych 2, dziesiętaków 2, litewskich groszów 4, to podług inwentarza spisaną starą monetą szacuje sobie actor za złot. 15, śląskich groszów starych w inwentarzu naliczono za zł. 1...— Czerwonych złotych 8, rachując każdy po złot. 5 i gr. 15, czyni złot. 44... — Talerów celnych starych 41, rachując po złot. 3, za złot. 123. — Ortów śląskich 177 i 1 taler bawarski — zł. 60. — Item gdańskich ortów 10, bydgoskich 3, duński 1, dziesiętaków 3, czwartaków 4, to sobie szacuje actor na złot. 12. — Item pieniędzy różnej monety złot. 26. — Adv., 16, f. 341.

4.

1633. INTERCYZA ŚLUBNA ALBO KONTRAKT MAŁŻEŃSKI.

Między ich mciami j. mcią p. Andrzejem Konopnicą rajcą lubelskim i małżonką jego j. mcią p. Helzbietą z jednej a urodzonym p. Jakubem Zagórnym na Worandach dziedzicem w powiecie Olstyńskiem leżącym z drugą (sic) stronę stało się pewne a nieodmienne postanowienie w ten sposób, isz j. mć p. Andrzej Konopnica, rajca lubelski, i j. mć p. Elżbieta Konopniczyna małżonkowie, mając na wydaniu pannę córkę swoję j. mć pannę Zuzannę, tedy za przejzrzeniem Bożym, natchnieniem Ducha św., a spólnym zezwoleniem tak ich mciów pp. Konopniców małżonków, jako też consensem j. mci p. Helzbiety Zagórnej, który consens przes sławnego p. Pawła Zagórnego, na ten czas w Worandach będącego, dobrowolnie stał się, et benedictio divina absque ulla turbatione stanęła, — pozwolili w stan święty małżeński pannę córeczkę swoję j. mć pannę Zuzannę j. mci p. Jakubowi Zagórnemu oddać, jakosz de facto przy bytności j. mci xiędza officjała lubelskiego Jana Konopnice przes zobopólne rąk danie tęż córkę obiecali i podali, gdzie też consens panny Zuzanny i ręki danie nastąpiło s tą condicją, iż j. mć p. Andrzej Konopnica spólnie z małżonką swoją j. mcią p. Helzbietą, miłując córkę swoję, a chcąc też sobie barziej przywdzięczyć j. mci p. Jakuba Zagórnego, przyszłego zięcia swego, tedy wcale zachowując aequalem divisionem inter caeteros cohaeredes filios filiasque suas, j. mci p. Jakubowi Zagórnemu zięciowi swemu i przyszłej małżonce jego j. mci p. Zuzannie in vim gratitudinis amorisque paternalis w srebrze, złocie, perłach, pieniądzach gotowych, sprzętach domowych — złotych cztery tysiące polskich przy weszelu, a j. mć p. Jakub Zagórny, odwdzięczając wszelką łaskę ich mciom pp. Konopnicom rodzicom swoim, a co większa miłość

i chęć przyszłej małżonce swej oświadczając i onę do skutku przywodząc, tedy na wszytkich dobrach swych nieruchomych ziemskich, mianowicie w powiecie Olstyńskiem leżących, w biskupstwie Warmieńskim, pod wielebną capitułą, także ruchomych summach pieniężnych gdziekolwiek mających na ten czas i na potym mieć będących, srebrze, złocie, cynie, miedzi, bydle, sprzętach domowych — złotych dwanaście tysięcy polskich [1]) monety i lidzby polskiej zapisuje, daje, daruje tym contractem, tudziesz dożywocie na Worandach wsi w powiecie Olstyńskiem i młynie pontnuskim zapisuje, który contrakt obiedwie stronie roborują zakładem złotych dwunastu tysięcy polskich, jeśliby się która strona contractowi sprzeciwiła, a forum sobie in quocunque officio et iudicio regni naznaczając, do act wójtowskich i ławniczych lubelskich podać powinni ten contract, tam in toto, quam in parte wcale rachować sub eodem vadio, czas wessela naznaczając w niedziel cztery po Bożym Narodzeniu Pańskiem w roku P. 1634-tym przypadającym... — Adv., 17, f. 491 v.—492.

5.

1640. ZEZNANIE DODROWOLNE ZOFJI FILIPOWICZOWEJ OSKARŻONEJ O PRZYWODZENIE LUDZI DO ŚMIERCI „CZARAMI I GUSŁAMI WSZELKIEMI".

Nieboszka pani Zawadzka, jest temu lat dziesięć, nauczeła mię, abym gołębiego serca dostała, które ususzywszy a starszy dawała pić nieboszczykowi j. mci panu Janowi, aby na mię był łaskaw; dawałam to serce gołębie j. mci pić, i czeladź j. mci i ja sama warzone jadałam i piła, napół rozdzieliwszy się z j. mcią, a mówiąc te słowa: jako nie może gołąb bez gołębice, tak ty krczony, mianowany abyś nie mógł, Janie, bezemnie krczonej, mianowanej Zophiej. Item taż niebozka pani Zawadzka nauczyła mię, abym krwie swojej upuściela z palca serdecznego, a w trunku j. mci pić dawała, mówiąc takowe słowa: jako ja nie mogę przez swojej krwie, tak ty krczony, mianowany Janie nie możesz bydź bezemnie. Tertium recognovit. Nauczyła mię Anuśka uwiązać kiej osicowej w kominie na powrózku od gaci, aby go tęskno było do mnie. Nauczyła mię też taż Anuśka, gdy był j. mć pan Paweł przyjechał do nas do Koszyc, wyrypnąć jego podkówkę abo ziemię, gdzie on stał, aby na mię był łaskaw, i zakopała to na ognisku Jagniezka kucharka, a gdy zalepiała ziemię tę, mówiłam te słowa: jako nie możesz krczony, mianowany Pawle przez tej ziemie, tak przezemnie krczonej, mianowanej Zophiej nie bądź. Quartum przenajęła pani Zabielska czarownicę z Zawad, Latoškowa Jadwiga ją przywiodła do Kozyc, kazali tej czarownicej wziąć święconego ziela i wody; jam wtenczas nie była w domu, tylko Zabielska odemnie kazała tak mówić tej czarownicej: kazała cię prosić pani Philipowiczowa, żebyś tam ze mną do niej do Kozyc poszła, abyś ją omyła, bo pan złą wolą ma u niej, i dać kilka złotych i nasienia jakiegoć potrzeba

[1]) Więc mężowski przywianek tutaj w trzy razy większy od wziętego za żoną posagu, a nie w dwa razy, jak w przytoczonej powyżej donacji Acernusa.

będzie. Potym nieboszczykowskim sługom Bąkowskiemu i Gołembiowskiemu kazała ją pojmać, mówiąc, iż to Philipowiczowej czarownica, a jam nigdy się nią nie bawiła, i kiedy beło nieboszczykowi konia i wiele rzeczy pokradziono, tę Latoskową Januszowa żona przywiodła do Kozyc, która miała tego pachołka suszyć, co konia i rzeczy pokradł, ale nieboszczyk pan nie kazał, mówiąc: miałaliby mi się ta zguba nie wrócić, aż go zabiją. Ja z tego rancoru, że mi do Kozyc tę czarownicę przywiedziono, chcąc mię zagubić bez fałsz, posłałam po Wietezczyną, mówiąc jej: mieła Wiotezczyna, proszę cię, jeżelibyś umiała suszyć, ususzże Zabielską, boć od niej mam wielką krzywdę, czarownicę mi do Kozyc przywiodła, kupięć rantuch, jeżeli to dla mnie uczynisz. Wiotezczyna rzekła: nie umiem, a jam zatym rzekła: porwo nas Bogu, niech ją Bóg suszy, i tak ci chuda. A com gzło płókała pod pachami tylko, nauczyła mię Anuśka i takie mi słowa mówić kazała: jako nie mogę bydź ja bez potu swego, aby ten krczony, mianowany Jan nie mógł bydź bezemnie krczonej Zophiej. Chleb piec nauczyła mię Wiotezczyna. Pierwszy chleb upieczono i dołek w nim uczyniono; posłałam po Wiotezczyną, pytając jej, jeśli się dobrze upiekł; ona powiedziała, iż pan umrze, zatym jej nałajałam, by cię zabito, jakoż to chleb ma wiedzieć śmierć dobrodzieja mego; a ona w tym poszła płacząc, a mówiąc: umrzeć, umrze; mówiłam do tego chleba pacierz i trzy zdrowe Marje i trzy kłoski włożyłam w ten chleb na to, jeżeli te kłoski spalą się, to umrze. Jewa zaś mię uczyła. Kiedym się myła, poczęłam płakać, narzekać na j. mci pana Pawła; ona mi tak rzekła: miła dobrociko, nie frasujcie się, moglibyście mu też za to co uczynić, co wam tę wielką krzywdę uczynił. Jam też rzekła: kiedyby co. I powiedziała mi: słyszałam od nieboszkiej Zawadzkiej, pieca czarnego róg uciąć i włożyć go za belkę, gdzie dym przechodzi, tedyby go do roku nie było. A jam jej na to rzekła: toby jeszcze gorzy było, kiedyby umarł, któżby moje ubóstwo wydał...—Adv. 21, f. 114 v.—115.

6.

1701. KONTRAKT MIESZKANIOWY.

Między ichmościami sławetnym panem Jerzym Sokołem, obywatelem lubelskim i electem miasta tegoż, i Magdaleną małżonkami z jednej strony i sławetnemi pany Wojciechem Dąbrowskim i Katarzyną małżonkami mieczniki i mieszczanami lubelskiemi stanął pewny i niwczym nieodmienny kontrakt i postanowienie w ten niżej opisany sposób, iż panowie Sokołowie małżonkowie wzwyż pomienionym pp. Dąbrowskim małżonkom puszczają dobra swoje, to jest mieszkania w kamienicy Mikitowiczowskiej zdawna nazwanej i teraz sławetnych pp. Sokołów małżonków dziedzicznej, to jest izbę i z alkierzem na górze po lewej ręce od kamienicy Maszeńskich nazwanej. Item komorę drewnianą, ex opposito izby będącą, i z kuchenką. Item komórkę nad tąsz izbą będącą i piwnicę przegrodzoną z swym zawarciem, a to na schowanie warzywa na potrzebę swoją bez żadnego szynku,

to jest w summie złotych polskich currenti moneta siedmiuset, zastawnym sposobem do lat trzech po sobie idących, której to zastawnej possessji czas zaczynać się będzie w roku niniejszym, tysiącznym siedmsetnym pierwszym, od dnia i święta św. Michała Archanioła, i kończyć się będzie w roku da Pan Bóg szczęśliwie przyszłym tysiącznym siedmsetnym trzecim, którego to mieszkania osobliwie inwentarz z obudwu stron spisany i rękami obudwu stron być ma i powinien być podpisany. Ta zaś summa, którą cisz zwysz pomienieni małżonkowie exnunc przy podpisaniu kontraktu wyliczyli, z której jako realnego wyliczenia praesenti contractu pp. Sokołowie małżonkowie kwitują, przy expiracji trzyletniej possessji zastawnej (za obwieszczeniem się obudwu stron na niedziel dwanaście przed expiracją kontraktu, jeśliby strona która nie była kontenta) pomienionym zastawnikom ma być oddano. To tesz sobie praecavent pp. Sokołowie małżonkowie, aby te mieszkania wzwysz opisane i według inwentarza spisane, przy expiracji kontraktu swego wzwysz pomienionym pp. Sokołom małżonkom lub ich successorom oddane były. A jeżeliby zaś stante possessione sua w czymkolwiek w mieszkaniach, jako się wyżej namieniło, reparacji potrzeba było, tedy w tym pp. zastawnicy panów Sokołów małżonków awizować powinni będą i nic nad wolą onych budować i stawiać nie mają, jakosz się niniejszym kontraktem obligują. W którym to mieszkaniu pp. zastawnicy małżonkowie wszelakiego ochędostwa przestrzegać powinni będą i deklarują. Cisz zaś pp. zastawnicy małżonkowie praecavent sobie, to jest casus fortuitos, jako to ognia przychodniowego, powietrza morowego, nieprzyjaciela koronnego, przez co by w niewytrzymaniu trzyletniej possessji przeszkodę mieć mieli. I to tesz praecavent, iż cisz pp. zastawnicy małżonkowie do żadnych podatków ex fundo bonorum należeć nie powinni, krom co do osoby ich należyć będzie. Ichmc. zaś pp. Sokołowie małżonkowie od impetytji wszelakich osób respektem zastawnego mieszkania w pomienionym kontrakcie specyfikowanego ewinkować niniejszym contraktem deklarują, który to kontrakt i w nim wszytkie opisane kondycje strony obiedwie wtrzymać i uiścić obiecują pod zakładem summy wyżej specyfikowanej, i ten kontrakt takowej wagi mieć chcą, jakoby w xięgach authentycznych roborowany był; a w niedosyć uczynieniu przez którąkolwiek stronę wzwysz opisanym kondycjom w kontrakcie specyfikowanym forum do odpowiadania strony obiedwie naznaczają sobie w sądach miejskich lubelskich, lub radzieckich, lub wójtowskich, preciso etiam beneficio aresti. Na co dla lepszej się wiary, wagi i pewności strony obiedwie przy przyjaciołach przy tym będących podpisują się. Działo się w Lublinie, die 2-da julii a. D. 1701. Jerzy Sokoł, jako nieumiejący pisać, kładę znak krzyża św. +. Magdalena Sokołowa, i na paragraf przypisany. Tę summę specyfikowaną wyżej odebraliśmy w talarach bitych, którą takowąsz monetą oddamy, na cośmy się wyżej podpisali. Jakub Alexander Kompalski, jako przyjaciel do tego kontraktu proszony. Post cujus contractus ingrossationem originale suprascripti offerentes ad se receperunt, de recepto cancellariam quietant. — Adv. 86, f. 149 v. — 150.

7.

1713. DAROWANIE ŚMIERCIĄ.

Ja niżej podpisany zeznaję to przed całym wójtowskim i ławniczym urzędem i niniejszą kartą publice zapisuję się, iż ja lubom na więźniu moim Zarębie, który mię był i z innemi sługami w lesie napadszy rozbił, w sądzie głównym trybunalskim koronnym lubelskim roku teraźniejszego po własnym jego tak dobrowolnym, jako i torturowym przyznaniu otrzymał, który dekret trybunalski tego Zarębę na ścięcie skazał i sądził, jednakże za wielkiemi instancjami j. ośw. j. wielm. sędziów i panów, tudziesz nie pragnąc na śmierć i na krew jego, tąż śmiercią, którą miał podjąć ścięcia, darowałem go i od podjęcia jej uwolniłem, jako niniejszym zapisem uwalniam, daruję śmiercią i wolnym go czynię. Bazyli Waszczyński i żony mojej imieniem podpisuję się.

Ja Marcin Zaręba przysięgam Panu Bogu w Trójcy świętej jedynemu, iż będąc sądem trybunału koronnego osądzony na instancją panów Waszczyńskich, których rozbiłem na wolnej drodze, w tym śmierci ścięcia podjął, jednak kiedym teraz uwolniony za godnemi instancjami został, poprzysięgam to, że naprzód zaraz z tego miejsca [1]) nigdzie indziej, tylko do zakonu świętego pójdę, a potym że żadnego gniewu do panów Waszczyńskich nie mam i że mścić się albo sam sposobem jakim, albo przez subordynowane osoby nie będę nigdy, ani na to, że panów Trzcińskich [2]) jako żadnych z tych, którzy ze mnę są tak jako ja osądzeni, nie będę namawiał, aby się oni mścili, i że żadnej złości, pretensji nie mam do nich i nikogo tak sam przez się, jako i przez kogokolwiek na nich subordynować i informować nie będę. — Adv. 88, f. 240.

8.

1729. TESTAMENT CYRULIKA I TRIUMWIRA LUBELSKIEGO STANISŁAWA OŻAGOWSKIEGO.

Actum Lublini in lapidea Mikitowiczowska ab antiquo dicta in suburbio Cracoviensi sita et jacenti possessioni haereditariae famati Stanislai Ożagowski civis triumviri lublinensis subjecta in praesentia honoratorum dominorum jurisfidelium, ut pote honorati Adalberti Jeliński advocati ordinarii civitatis praesentis, Antonii Muradowicz scabini et Stanislai Groźnicki advocatialis lublinensis notarii, coram quibus dominis jurisfidelibus memoratus famatus Stanislaus Ożagowski in lecto aegritudinis decumbens, licet quidem corpore debilis, mentis tamen et rationis per omnia compos, talem bonorum suorum a divina Majestate sibi concreditorum fecit dispositionem. Znając

---

[1]) W innym akcie: „z placu, z pod miecza katowskiego w Lublinie, wyzwolony i śmiercią darowany".

[2]) Uczęstnicy rozboju.

się do kondycji ludzkiej, która zawszę skazitelna jest, tudzież do wyroku Boskiego, kto się rodzi, umierać musi, czując się być śmiertelnym, naprzód duszę moją nieśmiertelną, która od Pana Boga swój początek wzięła, w ręce w Trójcy św. jedynego Boga oddaję, ciało zaś moje aby pochowane było w kościele wiel. oo. bernardynów na cmentarzu, przy progu, wchodząc do kaplicy św. Anny, o to zaś tak sukcessorów moich, jako i ich mciów pp. exekutorów tej ostatniej woli mojej niżej naznaczonych upraszam. Na obrządek zaś ciała mego grzesznego, jako i na pogrzeb naznaczam złotych 300. 100 złotych gotowych aby odebrać od sławetnego Kaspra Rymarza ze 300 złotych za domostwo mnie należących, który u mnie kupił, a 200 złotych sprzedawszy suknie moje, pas i sygnet złoty, i obrączkę złotą na to obrócić. Pieniędzy żadnych gotowych nie mam nad 200 złotych u pomienionego Kaspra Ziebrowskiego rymarza z sprzedaży domostwa drzewianego. Te tedy złotych 200 córce mojej starszej imieniem Francisce z Anną Affejcianką zpłodzonej na wyposażenie naznaczam. Tej także córce Francisce dwa pierścionki leguję, obrączkę złotą gładką i pierścionek złoty rubinkowy, z którego rubinki powypadały. Mam łyżek 6 srebrnych zastawnych u j. mci p. Misiowskiego kapitana artylerji koronnej w summie 40 złotych, te niech dzieci moje wspólnie sobie wykupią i niech się podzielą niemi. W cynie mam pułmisków numero 18 cynowych, z tych starszej córce Francisce pułmisków 6 i misę wielką leguję, także i talerzy sześć cynowych. Młodszej zaś córce mojej imieniem Teressie pułmisków cynowych 6, talerzy 4 i przystawek 2. Resztalnych zaś pułmisków 6 i starych 2 te sobie do mojej dyspozycji zostawuję dla sustentamentu dalszego w chorobie mojej. Mam także moździerzów mosiężnych 2, jeden większy Francisce córce, a mniejszy Teresie młodszej córce naznaczam. Kufel cynowy starszej Francisce należeć będzie. Lichtarzów cynowych stołowych parę Francisce córce. Mosiężny zaś lichtarz Teressie młodszej córce mojej należeć ma. Kropilniczek cynowych dwie—starszej jedna, która jest w wielkiej izbie, a młodszej z drutem kropielniczka, co w alkierzu wisi. Kubek cynowy starszej córce mojej. Flaszka kwartowa cynowa także Francisce i miednic cynowych cyrulickich 3, a 2 miednic cyrulickich Teressie córce młodszej. Item miedniczek cynowych do krwi puszczania 4 Francisce córce, a mosiężnych 4 Teressie córce mojej powinno należeć. (Następuje podział mosiędzu [1]), farfur [2]), miedzi [3]), mebli [4]), obrazów, korali, sukien białogłowskich [5]), pościeli [6]), taśmy alias galonu szerokiego, koron szerokich wielkich nicianych białych do płatka etc.)—Kamieniczkę moją własną i dziedziczną, w której teraz leżę, tak dysponuję. Na-

---

[1]) dzbanuszki, miedniczki, prawda, lampa.

[2]) dzbanuszki, miednice, czara gdańska.

[3]) panew, bania z kielnią, żelazko do suszenia chust, alembik trzygarncowy, rożny, tłuk.

[4]) skrzynie lipowe, zwierciadła, szafy, stoły, krzesła, szkatułka z szufladkami.

[5]) kamizela żółta kitajkowa, kamizela szagrynowa, spódnice adamaszkowa karmazynowa i seladynowa, czapka parterowa bogata.

[6]) poduszki, pierzyny, kołdra bagazjowa, piernaty.

przód izbę tylną ze dwiema alkierzami, piwnicami, także i szpiżarnią Francisce starszej córce mojej naznaczam, z której części lubobym niepowinien teraźniejszej żonie mojej Katarzynie dla różnych jej defektów w obyczajach, jako i utraty ubóstwa mego, nic nie naznaczyć, ale z kompassji bardziej chrześciańskiej, jak z powinności małżeńskiej, bom jako po niej nic nie wziął tak w groszu gotowym, jako i w ochędostwie, leguję jej summę złotych polskich 200, aby na duszę moję pamiętna była... Młodszej zaś Teressie córce mojej przednie dwie izby sklepiste, okna na ulicę ku kościołowi karmelitańskiemu mające, także i budę, i piwnicę przednią wchód z ulice mającą, po prawej ręce wchodząc do kamienicy, naznaczam, z tą jednak kondycją, aby pomieniona Teressa córka moja z pomienionej części swojej przezemnie naznaczonej i legowanej co tydzień na jedną mszę świętą do oo. bernardynów konwentu lubelskiego za duszę moją przez lat sześć zupełnie po złotemu dawała, o co ją sądem Pana Boga i pod błogosławieństwem moim ojcowskim obliguję. Tył zaś i strych do wspólnego używania obiema między sobą do spokojnego używania naznaczam. Długów tak dalece nikomu nie winienem nad 7 złotych panu Brademu staremu za gwoździe gontowe i bratnale, które sukcessorowie moi zapłacić powinni. Mam także pierścionek złoty na kształt sygnecika we czterech kwartach wina u pana Stanisława Dombrowskiego lunarego miejskiego. Także mam obrączkę złotą grubą zastawną w talerze bitym u Dawida żyda, faktora karmelitańskiego. Żydowi Saulowi Chaimowiczowi za bramą za szagryn na kamizelę dla teraźniejszej żony mojej, którą kamizelę tejże żonie mojej leguję, nie pamiętam com mu winien, bom ja na ten mu szagryn dał topione srebro, które taxowane było złotych 47, trzeba się tedy z tym żydem porachować i co komu należy zapłacić. Za exekutorów zaś tej ostatniej woli mojej upraszam j. mci p. Antoniego Muradowicza i j. mci p. Kurowskiego, ławników lubelskich, których ich mościów na miłość chrześciańską obliguję, aby dzieciom moim krzywdy nikomu czynić nie pozwalali i tej ostatniej woli mojej we wszystkim za dosyć wykonali, tudzież dzieci moje błogosławieństwem Pana Boga i moim ojcowskim obowięzuję, aby się wspólnie kochali, w zgodzie z sobą żyli, a o duszy mojej pamiętali. Którego testamentu, jeżeli mi Pan Bóg zdrowia dalszego użyczy i pozwoli, salwę sobie zostawuję przyczynienia lub umniejszenia, i onże dla większego jego waloru ręką własną podpisuję. Stanisław Ożegowski, triumvir lub. — Adv. 27, pag. 764—769.

9.

1732. INWENTARZ RZECZY PO ŚMIERCI ŁAWNIKA LUBELSKIEGO JANA KUROWSKIEGO SPISANY.

Klejnoty i srebro. 7 guzów złotych z rubinkami ze smelcem. 15 guzików małych koralowych z różyczkami złotemi, z kamyczkami zielonymi. 1 sygnet złoty z krwawnikiem rżniętym o sześciu djamentach... 1 obrączka

złocista srebrna. 1 obrączka blachmalowa srebrna. 1 agnus Dei w srebro oprawny. 1 mentalik srebrny mały filigranową robotą. 1 łańcuch złoty. 1 tabakiera srebrna z krwawnikiem wewnątrz pozłocista. 1 tabakiera aspisowa z obwódką srebrną. 5 łyżek srebrnych. 1 łyżka blachmalowa srebrna. 1 kubek mały srebrny. 1 zegarek srebrny z portretem i łańcuszkiem srebrnym. 1 pałasz srebrny suty z paskami srebrnymi. 1 miednica srebrna. 1 laska trzcinowa z gałką srebrną.

Cyna. 1 puzdro gdańskie zielone bitej cyny, t. j. 1 misa, 3 pułmisków, 6 przystawek, 6 talerzy...

Mosiądz. 1 para lichtarzy wielkich stołowych... Lampa przynowa. 2 kółka od ciasta. 1 mental od paciorków. 1 dzwonek mały spiżowy. 2 żelazka do suszenia chust... 1 konewka mosiężna na nóżkach do kawy.

Miedź. 1 kociołek z dynarkiem żelaznym i uchami żelaznymi. 1 alembik z kapitelem, z dynarkiem żelaznym i uchami żelaznymi. 3 panewek. 1 imbryk pułgarcowy. 1 zegar tarcza miedziana.

Żelazo. 7 rożnów różnych miernych i małych. 1 rust. 1 pokrywka od rądla. 2 siekaczów. 3 noży do szatkowania kapusty. 3 siekier. 2 wilków żelaznych. 1 grajcar do pistoletów. 1 kleszczyki do włosów wyrywania. 1 kamień żelazny do chust. 1 para pistoletów. 2 fuzji, jedna w całym łożu, druga w półłożu. 1 karmaser. 1 próba do masła. 1 szabla prosta w capę oprawna. 1 puzdro noży w słoniowej kości. 1 pułapka na myszy.

Blacha. 1 durszlak. 3 garców. 1 pułgarcówka. 3 kwart. 1 konewka na herbatę. 1 piaseczniczka. 1 lej stary zepsowany. 5 liwarów. 1 latarnia z rogiem. 1 laska trzcinowa z gałką kokową. 1 kańczuk stary.

Suknie. 1 kontusz seledynowy franc. sukna ze sznurkiem węgierskim. 1 kontusz kaparowy franc. sukna. 1 kontusz zielony franc. sukna ze złotymi potrzebami. 1 kontusz cynamonowy franc. sukna. 1 żupan atłasowy papuzy. 1 żupan atłasowy blemarantowy. 1 żupan atłasowy cytrynowy stępnowany. 1 żupan grodetorowy niebieski. 1 żupan kitajowy czarny. 1 żupan kitajowy słomiany. 1 żupan kitajowy kaparowy nicowany stary. 1 kaftan grodetorowy kaffowy. 1 spodnie goździkowe franc. sukna. 1 spodnie koralowe z niebieskiemi potrzebami. 1 pas zielony szałowy. 1 pas materjalny ciemny. 1 pas perski stary. 1 kołpak kuni z granatowym wirzchem. 1 czapka barankowa z zielonym wirzchem. 1 czapka krzyżakowa stara. 1 czapka lisia. 1 opończa granatowa musułbasem czerwonym podszyta, z potrzebami karmazynowemi. 1 kaftan kitajkowy słomiany stary zbikami podszyty. 1 para zarękawków starych goździkowych.

Futra. 1 grzbiety z pod kontusza. 1 popielice z pod kontusza. 1 szlamy lisie z pod kontusza. 1 załuszka zbikowa na piersi.

Chusty (koszule, spodnie, uczkury, ręczniki gdańskie i podgórskie, podwłośnik szwabskiego płótna, obrusy, poszwy, prześcieradła, nasypka drelichowa z piernata, fartuchy).

Pościel (piernaty wielkie i pojedynkowy, materace, pierzyna wielka musułbasu czerwonego, poduszki wielkie i mniejsze drelichowe i musułba-

sowe, kołdry adamaszkowe przeszywane i w paski gładka letnia, płotki adamaszkowy żółty i zielony tabinkowy stary, czapka nocna i t. d.)

Farfury i szkło (misy, talerze, kropielniczka, solniczka, kubeczki filiżankowe, dzbanuszki maleńkie do kwiatków, kufle lipskie z cynowemi przykrywadłami, dzbanek na herbatę „radgoskiej roboty", szklanice kryształowe półgarcowe, kwartowe i półkwartowe, szklanice kryształowe rysowane, flasze gdańskie ze śrubami, flasze londyńskie półgarcowe, słoiki na muchy, puzderka, korzennica, warcabnica etc.).

Obrazy (na płótnie, na blasze miedzianej, papierowe, relikwiarze wyklejane, konkluzje i kopersztychy papierowe).

Obicia (malowane jarosławskie, kilimy tureckie i wrocławskie, kobierce).

Xięgi. 1 Heroina Chrześciańska in 4°. 1 Nowy Rok duszny. 1 Wybór modlitwy z mosiężnymi klauzurkami. 1 Kwiatek liliowy z klauzurkami. 1 Now (sic) różnych przypadków bez klauzurek. 1 Nowe Jeruzalem z kopersztychami. 1 Sława dawnej Jerozolimy. 1 Rada Boska w papier in 4°. 1 Vademecum medicum w czarnej oprawie. 1 Wizerunek sławny wierszem in 4°. 1 Jeruzalem Chrystusa Pana in 4°. 1 Żywot św. Dydaka. 1 Kazanie Pańskie życie. 1 Relacja życia św. Jana Kantego. 1 Rok święty jubileuszu. 1 Antypasty małżeńskie bez oprawy. 1 Officium codzienne. 2 Sekrety żydowskiej przewrotności. 1 Nabożeństwo do ukrzyżowanego P. Jezusa. 2 Officia do św. Trójcy. 1 Taryffa in 14°. 1 Torba śmiechu. 1 Listy niemieckie z polskiemi. 1 kantyczki.

Krzesła. Statki drewniane. Zboże, miód i piwo. Papiery. Drobiazgi różne[1]). — Adv. 27, pag. 1337 v.—1350.

10.

1762. ELEKCJA BURMISTRZÓW I WÓJTA.

Actum Lublini in praetorio publico civitatis Sacrae Regiae Majestatis Lublinensis in praesentia nobilium ac spectabilium Antonii Brzyski medicinae doctoris Sacrae Regiae Majestatis consiliarii et secretarii, Josephi Jelinski, Gregorii Faruchowicz, Joannis Kiszczyc, Josephi Silkiewicz, Nicolai Jelinski, Christophori Galera, Mathiae Stefanowski consulum, tum honoratorum Josephi Kurowski, Michaelis Sztok, Effraim Święcki scabinorum, famatorumque triumvirorum, virorum electorum, cechmagistrorum contuberniorum totiusque communitatis civitatis ejusdem Lublinensis, feria secunda pridie festi Purificationis Beatissimae Virginis Mariae anno Domini millesimo septingentesimo sexagesimo secundo.

Hac die celebrata est solennis anniversalis nobilium ac spectabilium civitatis praesentis officialium electio idque post translapsum terminum diei privilegiatae ejusmodi electioni asvetae privilegio S-ae R-ae M-tis serenissimi olim Sigismundi tertii anni millesimi sexcentesimi undecimi in comitiis gene-

[1]) Każdy z tych działów również zawiera szereg pozycyj.

ralibus regni Varsaviae, die quarta mensis Novembris benigniter collato assignatae pridie festi Circumcisionis Christi Domini ex ratione non constitutionis eadem die per brachium capitaneale et palatinale loci proconsulum, vigore vero dispositionis per illustrissimum reverendissimum dominum Michaelem Wodzicki episcopum Premysliensem procancellarium regni literis missivis Varsaviae die vigesima quinta Januarii anno currenti ad civitatem praesentem ordinatis datae, in diem hodiernam in actu expressam translata et expedita. In qua vigore jurium civitati praesenti servientium, praxisque et constitutionis annuae usitatae, quibus electio duorum pro ultimis anni duobus quartalibus proconsulum votis liberis electivis ipsius tantummodo communitatis est praecommissa, concessa et assignata, ab eadem honorata communitate civitatis praesentis unanimis votis nobiles ac spectabiles Gregorius Deodatus Faruchowicz pro tertio et Christophorus Galera pro quarto et ultimo anni praesentis quartuali proconsules, in advocatum vero annuum electivum nobilis et honoratus Michael Sztok scabinus Lublinensis similiter unanimis votis electivis communitatis sunt nominati, electi et constituti. Idemque nobilis advocatus vigore decretorum S-ae R-ae M-tis assessorialium tam anni millesimi septingentesimi quadragesimi tertii, quam et anni millesimi septingentesimi sexagesimi primi taliter electus, nobili ac spectabili magistratui praesentatus ac ab eodem attenta unanimi voce et capacitate muneris approbatus et confirmatus est. Quorum nobilium officialium ut pote proconsulum et advocati solita in jure magdeburgensi expressa juramenta ex quo libere non sub armis praestari debent, obstante vero ad praesens violento concursu cum invasione publici praetorii militum arcensium modo impracticabili cum armis, longioribus, bombardis per generosum arcis Lublinensis burgrabium ad sui velle excitandum violentum tumultum cum summo periculo libertatis civium eorumque salutis et vitae conductorum, in aliud tempus bene visum sunt prorogata. Actandem feria quarta in crastino festi Purificationis Beatissimae Virginis Mariae anno quo supra in praesentia nobilis ac spectabilis magistratus famatorumque Joannis Sławęcki, Joannis Kobrynowski triumvirorum, Adalberti Ernest, Joannis Klim, Andreae Burzyński virorum electorum, Petri Stachnikiewicz, Adalberti Dyaszewski, Pauli Skoczowski, Egidii Popiołkowicz, Josephi Zachwicki, Casimiri Zychowski, Hyacinthi Kowalski, Adalberti Zgodzinski, Stephani Zykiewicz, Samuelis Kiffner, Casimiri Wołkowicki, Martini Jaroszyński, Francisci Delipowski, Adalberti Judzkiewicz, Joannis Pulikowski, Samuelis Kawiński cechmagistrorum, atque providi Andreae Bronowski officii consularis apparitoris — nobilis et honoratus Michael Sztok in advocatum civitatis ejusdem Lublinensis electus, super idem munus suum advocatiae Lublinensis juramentum solitum juxta rotham in jure magdeburgensi expressam flexis ad immaginem crucifixi Christi genibus in facie nobilis ac spectabilis magistratus praestitit et idem munus advocatiae regendum et gubernandum obtinuit. Quod actis praesentibus est ingrossatum.—Adv. 36, f. 298 v.—299 v.

II. WÓJCI, ŁAWNICY I PISARZE URZĘDU WÓJTOWSKIEGO W LUBLINIE, 1600—1796 r.

Osobnych ksiąg, do którychby wpisywano nazwiska członków samorządu miejskiego, jak to miało miejsce np. w Krakowie, w Lublinie nie prowadzono. W niektórych protokółach dekretów, inskrypcyj i spraw mieszanych (causarum et actionum) odnotowywano na 1-ej karcie, że dana księga spisana została sub advocatia N assidentibus et assistentibus scabinis juratis NN. Zapiski tego rodzaju znacznie oczywiście ułatwiły ułożenie spisu ławy. Ale protokóły doszły do nas ze znacznemi lukami, i bynajmniej nie każdy z nich wymienia na 1-ej karcie nazwiska urzędujących wójta i ławników. Wiadomości te trzeba było uzupełniać w mniejszej części na podstawie rozsianych tu i owdzie w 104 księgach miejskich zapisek dotyczących wyboru członków ławy, w znacznie zaś większej wyławiać je z samych spraw, w których występowali wójci i ławnicy, bądź jako urzędnicy i sędziowie, bądź jako strony zainteresowane. Przy dalszej pracy nad księgami lubelskiemi wyłoni się niewątpliwie nie jedno opuszczone nazwisko.

Ława składała się z wójta i siedmiu ławników. Pełną jednak liczbę ławników odnaleźliśmy na przestrzeni 1600—1796 r. tylko dla 122-ch lat. Większa po nad normę liczba ławników, podana przez nas w danym roku, wynikła stąd, że w ciągu roku odbywały się nowe wybory do ławy wskutek śmierci ławnika, przejścia jego do rady, rezygnacji z urzędu, wreszcie zawieszenia w czynnościach. Np. w r. 1639 zawieszono, a następnie odsądzono od czci ławnika i złotnika Jana Szydełkowicza — Klejnota za zranienie na cmentarzu kościoła farnego kolegi swego ławnika Jana Ekkiera i następne wyłamanie się z więzienia.

Mniejsza od siedmiu liczba ławników, którą podajemy w naszym spisie, objaśnia się głównie tem, że indukta ksiąg miejskich doszła do nas ze znacznemi lukami, w bruljonach zaś i księgach pomocniczych nie zawsze można było doszukać się nazwisk urzędujących ławników.

Najczęściej do kompletu brakuje nam jednego ławnika. Uniknęlibyśmy tego braku, zamieszczając w spisie ławników pisarzy urzędu wójtowskiego, którzy często łączyli w jednej osobie dwie te godności. Nie możemy wszakże twierdzić, że z reguły prawa pisarz należał do składu ławy. Niewątpliwie zasiadali w ławie w różnych latach pisarze Mikołaj Żórawski, Jerzy Lemka,

Wojciech Lewicki, Piotr Zakulski, Stanisław Konopnica, Dominik Niżnikiewicz, Ignacy Kąpalski, Józef-Hieronim Pieniążek. Lecz np. Pieniążek wymienia się w księgach jako pisarz od r. 1763 do 1777, a jako pisarz i ławnik tylko od r. 1769 do 1777. Pomieściliśmy przeto pisarzy w spisie ławników pod temi tylko laty, pod któremi w księgach znajduje się wyraźna adnotacja: scabinus et notarius. Nazwiska te powtarzamy w oddzielnym spisie pisarzy wraz z innymi pisarzami, co do których nie posiadamy wiadomości o pełnieniu przez nich funkcyj ławniczych.

Wł.-K. Zieliński w „Monografji m. Lublina" podaje następujące tylko wiadomości o ławie miejskiej: „Wójci lubelscy: Maciej z Opatowic 1317 r.— Franciszek (Franczkoni) de Moguncia 1342 r.—Włodko de Charbowicze 1402 r.— Jan Pithschin (Peczyn) 1446 r.—Mikołaj Thesna 1452 r. — R. 1456—1504 Stanisław Morsztyn i potomkowie. — R. 1589 Zygmunt III wójtostwo lubelskie wciela na zawsze do miasta (Vol. legum, II, f. 1298). — Jan Giza 1619 r.[1])— Andrzej Zaborowicz 1643 r.[2]) — Andrzej Ważyński 1674 r.[3]) — Jan Dobrogoszcz 1696 r. — Celli 1724 r.[4])".

A.

WÓJCI I ŁAWNICY.

1600[5]). W.[6]): Giza Jan.
Ł.[6]): Kupcowicz Jan, Krawcowicz Szymon, Klimuntowicz-Pelikan Mikołaj, Kwiatek Szczęsny, Mleczko Wojciech.

1601. W.: Giza Jan.
Ł.: Kupcowicz Jan (senior-scabinus), Krawcowicz Szymon, Klimuntowicz-Pelikan Mikołaj, Kwiatek Szczęsny, Szamotuła-Gajczowski Jakób, Świderski Jan, Ossowicz Matysz.

1602. W.: Giza Jan, po nim Szamotuła-Gajczowski Jakób.
Ł.: Kupcowicz Jan, Krawcowicz Szymon, Klimuntowicz-Pelikan Mikołaj, Świderski Jan, Ossowicz Matysz, Chmielewski Jan, Ciężki Kacper.

---

[1]) Winno być 1600—1602.

[2]) Winno być 1630—1632, 1636—1638.

[3]) Wójtem Andrzej Ważyński nie był nigdy; w ławie zasiadał w 1665—1667 r., następnie przeszedł do rady.

[4]) Żaden Celly wójtem nie był; Andrzej Celly zasiadał w ławie w latach 1686, 1688—1690, Aleksander Celly — w radzie w latach 1741—1746.

[5]) W pierwszych księgach XVII w. wspominani są, jako urzędujący w ostatnich latach XVI w., wójtowie Gibel Stanisław, Witański Piotr i Mrzygłodowicz Leonard, ławnicy Wiślicki Jan, teść Acernusa, Lubomelski Jan, Despinis Sebastjan, Lasota Paweł.

[6]) Tu i dalej W. = Wójt, Ł. = Ławnicy.

1603. W.: Szamotuła-Gajczowski Jakób.
Ł.: Kupcowicz Jan, Krawcowicz Szymon, Klimuntowicz-Pelikan Mikołaj (†), Ossowicz Matysz, Ciężki Kacper, Giza Jan, Lisowski Paweł.

1604. W.: Giza Jan (†).
Ł.. Krawcowicz Szymon, Ossowicz Matysz, Ciężki Kacper, Lisowski Paweł, Szamotuła-Gajczowski Jakób, Begel Wojciech, Smażyc Łukasz.

1605. W.: Szamotuła-Gajczowski Jakób.
Ł.: Ossowicz Matysz, Ciężki Kacper, Lisowski Paweł, Begel Wojciech, Smażyc Łukasz, Szembek Jan, Chmielowski Jan.

1606. W.: Lisowski Paweł.
Ł.: Ossowicz Matysz, Ciężki Kacper, Smażyc Łukasz, Szembek Jan [1]), Szamotuła-Gajczowski Jakób, Dąbrowski Mikołaj, Lemka Laurenty—d-r med.

1607. W.: Lisowski Paweł.
Ł.: Ossowicz Matysz, Ciężki Kacper, Smażyc Łukasz, Szamotuła-Gajczowski Jakób, Dąbrowski Mikołaj, Lemka Laurenty, Czaban Stanisław.

1608. W.: Lisowski Paweł.
Ł.: Ossowicz Matysz, Smażyc Łukasz, Szamotuła-Gajczowski Jakób, Dąbrowski Mikołaj, Czaban Stanisław, Kliszewski Piotr—d-r med.

1609. W.: Lisowski Paweł.
Ł.: Ossowicz Matysz, Smażyc Łukasz, Szamotuła-Gajczowski Jakób [2]), Dąbrowski Mikołaj, Czaban Stanisław, Ciężki Kacper, Konopnica Andrzej.

1610. W.: Lisowski Paweł.
Ł.: Ci sami, co w r. 1609.

1611. W.: Czaban Stanisław.
Ł.: Ossowicz Matysz, Smażyc Łukasz, Szamotuła-Gajczowski Jakób, Dąbrowski Mikołaj, Ciężki Kacper, Konopnica Andrzej, Lisowski Paweł.

1612. W.: Czaban Stanisław.
Ł.: Ossowicz Matysz (†), Smażyc Łukasz, Dąbrowski Mikołaj, Ciężki Kacper, Lisowski Paweł, Przytycki Jan, Szulc Jan.

1613. W.: Czaban Stanisław.
Ł.: Smażyc Łukasz, Dąbrowski Mikołaj, Ciężki Kacper, Lisowski Paweł, Przytycki Jan, Lemka Marcin—d-r med., Begel Łukasz.

---

[1]) W r. 1607 przechodzi do rady; w latach 1608, 1610, 1612 jest burmistrzem. W czasie zajmowania urzędu burmistrzowskiego wydał Stanisławowi Stadnickiemu — „Djabłu Łańcuckiemu" ze skarbu miejskiego strzelby, kule żelazne i proch, wtedy właśnie, gdy miasto „ob seditiones dominorum magnatum in summo discrimine periclitabatur". Cons., 109, f. 6, 18—21, 44 v.

[2]) W r. 1610 senior scabinus.

1614. W.: Czaban Stanisław.
Ł.: Smażyc Łukasz, Dąbrowski Mikołaj, Ciężki Kacper, Lisowski Paweł, Przytycki Jan, Lemka Marcin, Begel Łukasz.
1615. W.: Czaban Stanisław.
Ł.: Ci sami, co w r. 1614.
1616. W.: Smażyc Łukasz.
Ł.: Dąbrowski Mikołaj, Ciężki Kacper, Lisowski Paweł, Przytycki Jan, Lemka Marcin, Czaban Stanisław, Lauerman Dawid, Lemka Jerzy, Zalewski Adam, Żórawski Mikołaj.
1617. W.: Smażyc Łukasz.
Ł.: Dąbrowski Mikołaj, Lisowski Paweł, Przytycki Jan, Czaban Stanisław, Lauerman Dawid, Lemka Jerzy, Zalewski Adam, Żórawski Mikołaj.
1618. W.: Przytycki Jan.
Ł.: Dąbrowski Mikołaj, Lisowski Paweł, Lauerman Dawid, Lemka Jerzy, Żórawski Mikołaj, Smażyc Łukasz, Kajek Sebastjan.
1619. W.: Kajek Sebastjan.
Ł.: Dąbrowski Mikołaj, Lisowski Paweł, Lemka Jerzy, Żórawski Mikołaj, Smażyc Łukasz, Konopnica Aleksander, Wolski-Landerz Jerzy.
1620. W.: Smażyc Łukasz.
Ł.: Dąbrowski Mikołaj, Lisowski Paweł, Żórawski Mikołaj, Konopnica Aleksander, Wolski-Landerz Jerzy, Konopnica Andrzej, Mężyk Melchior.
1621. W.: Mężyk Melchior.
Ł.: Dąbrowski Mikołaj, Lisowski Paweł, Żórawski Mikołaj, Wolski-Landerz Jerzy, Konopnica Andrzej, Smażyc Łukasz, Reklowski Jan.
1622. W.: Mężyk Melchior.
Ł.: Dąbrowski Mikołaj, Lisowski Paweł, Żórawski Mikołaj, Wolski-Landerz Jerzy, Smażyc Łukasz, Konopnica Baltazar, Sieczko Stanisław.
1623. W.: Smażyc Łukasz [1]).
Ł.: Dąbrowski Mikołaj (senior-scabinus), Żórawski Mikołaj, Wolski-Landerz Jerzy, Mężyk Melchior, Ważyński Jan, Zaborowicz Andrzej, Konopnica Baltazar.
1624. W.: Dąbrowski Mikołaj.
Ł.: Żórawski Mikołaj, Wolski-Landerz Jerzy, Mężyk Melchior, Ważyński Jan, Zaborowicz Andrzej, Konopnica Baltazar, Wargocki Jan, Smażyc Łukasz.

---

[1]) Pod koniec 1623 r. Łukasz Smażyc z powodu powietrza morowego w mieście zrezygnował ze swego stanowiska i na miejsce jego wybrany został starszy ławnik Mikołaj Dąbrowski.

1625. W.: Wolski-Landerz Jerzy.
Ł.: Ważyński Jan, Zaborowicz Andrzej, Konopnica Baltazar, Wargocki Jan, Dąbrowski Mikołaj, Helth Bartosz, Iwaszkiewicz Paweł, Smażyc Łukasz.
1626. W.: Konopnica Baltazar.
Ł.: Zaborowicz Andrzej, Dąbrowski Mikołaj, Helth Bartosz, Korlans Piotr, Kośnikiel Maciej, Molawicki Jan, Piotrkowczyk Szymon, Szoltz Jan.
1627. W.: Konopnica Baltazar.
Ł.: Zaborowicz Andrzej, Dąbrowski Mikołaj, Helth Bartosz, Korlans Piotr, Kośnikiel Mateusz, Piotrkowczyk Szymon, Falęcki Krzysztof—d-r med.
1628. W.: Konopnica Baltazar.
Ł.: Zaborowicz Andrzej, Dąbrowski Mikołaj, Helth Bartosz, Korlans Piotr, Piotrkowczyk Szymon, Krocewicz Bartosz.
1629. W.: Dąbrowski Mikołaj.
Ł.: Zaborowicz Andrzej, Helth Bartosz, Korlans Piotr, Piotrkowczyk Szymon, Krocewicz Bartosz, Klimuntowicz-Pelikan Michał, Kośnikiel Mateusz.
1630. W.: Zaborowicz Andrzej.
Ł.: Helth Bartosz, Korlans Piotr, Piotrkowczyk Szymon, Krocewicz Bartosz, Klimuntowicz-Pelikan Michał, Kośnikiel Mateusz, Dąbrowski Mikołaj.
1631. W.: Zaborowicz Andrzej.
Ł.: Ci sami, co w 1630 r.
1632. W.: Zaborowicz Andrzej.
Ł.: Helth Bartosz, Korlans Piotr, Piotrkowczyk Szymon, Krocewicz Bartosz, Klimuntowicz-Pelikan Michał, Kośnikiel Mateusz.
1633. W.: Klimuntowicz-Pelikan Michał.
Ł.: Helth Bartosz, Korlans Piotr, Piotrkowczyk Szymon, Krocewicz Bartosz, Kośnikiel Mateusz, Zaborowicz Andrzej, Dąbrowski Mikołaj.
1634. W.: Korlans Piotr.
Ł.: Helth Bartosz, Krocewicz Bartosz, Kośnikiel Mateusz, Zaborowicz Andrzej, Dąbrowski Mikołaj, Klimuntowicz-Pelikan Michał, Lemka Jerzy.
1635. W.: Helth Bartosz.
Ł.: Krocewicz Bartosz, Zaborowicz Andrzej, Klimuntowicz-Pelikan Michał, Korlans Piotr, Kośnikiel Mateusz, Ekkier Jan, Szydełkowicz Jan.
1636. W.: Helth Bartosz [1]), a po jego † Zaborowicz Andrzej.
Ł.: Ci sami, co w r. 1635.

[1]) W Adv. 18, f. 443, wiersz pisarza urzędu wójtowskiego Wojciecha-Stanisława Lewickiego z powodu zgonu Heltha.

1637. W.: Zaborowicz Andrzej.
Ł.: Klimuntowicz-Pelikan Michał, Kośnikiel Mateusz, Ekkier Jan, Szydełkowicz-Klejnot Jan, Lewicki Wojciech, Michel Daniel, Szymonowicz Sebastjan.

1638. W.: Zaborowicz Andrzej.
Ł.: Klimuntowicz-Pelikan Michał, Kośnikiel Mateusz, Ekkier Jan, Szydełkowicz-Klejnot Jan, Lewicki Wojciech, Michel Daniel, Lemka Jerzy — d-r med., Szymonowicz Sebastjan.

1639. W.: Lewicki Wojciech.
Ł.: Klimuntowicz-Pelikan Michał, Kośnikiel Mateusz, Ekkier Jan, Michel Daniel, Lemka Jerzy — d-r med., Szydełkowicz-Klejnot Jan.

1640. W.: Lewicki Wojciech.
Ł.: Klimuntowicz-Pelikan Michał, Ekkier Jan, Michel Daniel, Lemka Jerzy, Szydełkowicz Jan, Samborski Wojciech — d-r med., Szwajko Mikołaj, Zakulski Piotr.

1641. W.: Lewicki Wojciech.
Ł.: Klimuntowicz-Pelikan Michał, Ekkier Jan, Michel Daniel, Lemka Jerzy, Samborski Wojciech — d-r med., Szwajko Mikołaj, Zakulski Piotr.

1642. W.: Lewicki Wojciech.
Ł.: Ekkier Jan, Samborski Wojciech, Szwajko Mikołaj, Zakulski Piotr, Lemka Jerzy, Michel Daniel, Smaga Jakób.

1643. W.: Lewicki Wojciech.
Ł.: Ci sami, co w r. 1642.

1644. W.: Lewicki Wojciech.
Ł.: Ci sami, co w r. 1642.

1645. W.: Lewicki Wojciech.
Ł.: Samborski Wojciech, Szwajko Mikołaj, Zakulski Piotr, Michel Daniel, Smaga Jakób.

1646. W.: Lewicki Wojciech.
Ł.: Samborski Wojciech, Szwajko Mikołaj, Zakulski Piotr, Michel Daniel, Smaga Jakób, Konopnica Stanisław, Reklowski Wojciech.

1647. W.: Lewicki Wojciech.
Ł.: Samborski Wojciech, Szwajko Mikołaj, Michel Daniel, Smaga Jakób, Konopnica Stanisław, Reklowski Wojciech, Zakulski Piotr.

1648. W.: Zakulski Piotr.
Ł.: Samborski Wojciech, Szwajko Mikołaj, Michel Daniel, Smaga Jakób, Konopnica Stanisław, Reklowski Wojciech, Biskiewicz Jan.

1649. W.: Zakulski Piotr.
Ł.: Samborski Wojciech, Szwajko Mikołaj, Michel Daniel, Smaga Jakób, Reklowski Wojciech, Bargiel Adam, Biskiewicz Jan, Niżnikiewicz Dominik.

1650. W.: Zakulski Piotr.
Ł.: Samborski Wojciech, Szwajko Mikołaj, Michel Daniel, Reklowski Wojciech, Bargiel Adam, Biskiewicz Jan, Ejlich Zacharjasz.

1651. W.: Zakulski Piotr.
Ł.: Ci sami, co w r. 1650.

1652[1]). W.: Reklowski Wojciech.
Ł.: Samborski Wojciech (†), Szwajko Mikołaj (†), Michel Daniel (†), Bargiel Adam (†), Biskiewicz Jan, Ejlich Zacharjasz, Zakulski Piotr.

1653. W.: Grydyk Walenty.
Ł.: Ejlich Zacharjasz, Michel Daniel, Biskiewicz Jan, Nowak Jakób, Kijkowicz Mateusz, Bernek Jakób, Szaler Jan.

1654. W.: Grydyk Walenty.
Ł.: Ejlich Zacharjasz, Biskiewicz Jan, Nowak Jakób (†), Kijkowicz Mateusz, Bernek Jakób, Szaler Jan, Niżnikiewicz Dominik.

1655[2]). W.: Szaler Jan.
Ł.: Ejlich Zacharjasz (senior-scabinus), Bernek Jakób, Dobrogoszcz Gabryel, Grydyk Walenty, Kijkowicz Mateusz, Mochrański Aleksy.

1656. W.: Kijkowicz Mateusz.
Ł.: Ejlich Zacharjasz, Bernek Jakób, Szaler Jan, Dobrogoszcz Gabryel, Delamars Mikołaj, Tylich Abraham, Niżnikiewicz Dominik.

1657. W.: Ejlich Zacharjasz.
Ł.: Bernek Jakób, Tylich Abraham, Kijkowicz Mateusz, Bielowicz vel Bilewicz Aleksander, Gallon vel Galanowicz Piotr, Świbicz vel Świwicz Marcin, Nosadyni Antoni.

1658. W.: Nosadyni Antoni.
Ł.: Bernek Jakób, Kijkowicz Mateusz, Bielowicz Aleksander, Gallon Piotr, Świbicz Marcin, Ejlich Zacharjasz, Tylich Abraham.

1659. W.: Autenlekt Jan.
Ł.. Bernek Jakób, Kijkowicz Mateusz, Bielowicz Aleksander, Gallon Piotr, Ejlich Zacharjasz, Tylich Abraham, Mochrański Aleksy.

---

[1]) Dżuma w mieście.

[2]) W tymże 1655 r., po ustanowieniu przez Daniela Wyhowskiego Quadragintaviratu: Wójt: Reklowski Wojciech, obrany od wszystkiego pospólstwa. Z religji greckiej, z pospólstwa: Zacharkowicz Jan i Konstantynowicz Dawid. Ze stanu szlacheckiego: Poniatowski Andrzej i Kazimierski Andrzej. Z osób kondycji miejskiej religji rzymskiej: Kijkowicz Mateusz i Zakulski Piotr. Na urząd przysiężniczy od magistratu i całego pospólstwa: 1) z religji greckiej Klimuntowicz Jan i Harłapowicz Jerzy; 2) z religji rzymskiej Pstrasz Hernest, Dobrogoszcz Gabryel i Idzikowski Jan. — Pp. mężowie i electowie: Konopnica Aleksander, Pelikan Michał, Lemka Jerzy — nauki lekarskiej doktór, Jeleniowski Adam — nauki lekarskiej doktór, Cybulski Marcin, Łyszkiewicz Władysław — w nauce lekarskiej doktór, Mochrański Aleksy, Szaler Jan, Grydyk Walenty, Ejlich Zacharjasz, Bernek Jakób, Cybona Jerzy, Folkman Jan, Siestrzewicz Sebastjan, Płończyk Krystjan dyssydent, Autenlekt Jan dyssydent, Gerner Jan, Grzegorzowicz Jan, Ber Jan, Smert Wojciech, Wolfart Josef, Buta Wojciech, Nosadyni Antoni, Czamer Kacper, Kieremowicz Mikołaj, Maszowski Paweł, Hogreph Jan, Marchwart Piotr. — Elekci religji greckiej: Kolechowicz Hieremiasz, Kolechowicz Jakób, Koczembowicz Gregier, Harpowicz Hrehory, Lechowicz Hrehory, Piotrowicz Iwaszko.—Burmistrz: Zacharkowicz Jan.—Rajcy: Poniatowski Andrzej, Konstantynowicz Dawid, Kijkowicz Mateusz, Zakulski Piotr, Autenlekt Jan.

1660. W.: Kijkowicz Mateusz.
Ł.: Bielowicz Aleksander, Gallon Piotr, Ejlich Zacharjasz, Tylich Abraham, Świbicz Marcin, Autenlekt Jan, Schirer Michał.
1661. W.: Schirer Michał.
Ł.: Bielowicz Aleksander, Gallon Piotr, Ejlich Zacharjasz, Świbicz Marcin, Bernek Jakób, Kijkowicz Mateusz, Łyszkiewicz Władysław —d-r med.
1662. W.: Schirer Michał.
Ł.: Bielowicz Aleksander, Gallon Piotr, Ejlich Zacharjasz, Świbicz Marcin, Bernek Jakób, Kijkowicz Mateusz, Kieremowicz Mikołaj.
1663. W.: Schirer Michał.
Ł.: Ci sami, co w r. 1662.
1664. W.: Schirer Michał.
Ł.: Ci sami, co w r. 1662.
1665. W.: Gallon Piotr.
Ł.: Bielowicz Aleksander, Ejlich Zacharjasz, Świbicz Marcin, Bernek Jakób, Kijkowicz Mateusz, Mirus Tomasz, Ważyński Andrzej.
1666. W.: Kijkowicz Mateusz.
Ł.: Bielowicz Aleksander, Ejlich Zacharjasz, Świbicz Marcin, Bernek Jakób, Mirus Tomasz, Ważyński Andrzej, Gallon Piotr.
1667. W.: Gallon Piotr.
Ł.: Bielowicz Aleksander, Ejlich Zacharjasz, Świbicz Marcin, Ważyński Andrzej, Baur Melchior, Kąpalski Ignacy, Szaler Stanisław, Wiśniowski Karol-Kazimierz.
1668. W.: Szaler Stanisław.
Ł.: Ejlich Zacharjasz, Świbicz Marcin, Baur Melchior, Kąpalski Ignacy, Wiśniowski Karol - Kazimierz, Gallon Piotr, Zrubski Mikołaj.
1669. W.: Szaler Stanisław.
Ł.: Ci sami, co w r. 1668.
1670. W.: Ejlich Zacharjasz.
Ł.: Świbicz Marcin, Kąpalski Ignacy, Wiśniowski Karol-Kazimierz, Gallon Piotr, Zrubski Mikołaj, Szaler Stanisław, Krześ Krzysztof.
1671. W.: Krześ Krzysztof.
Ł.: Świbicz Marcin, Kąpalski Ignacy, Gallon Piotr, Zrubski Mikołaj, Szaler Stanisław, Ejlich Zacharjasz.
1672. W.: Ejlich Zacharjasz.
Ł.: Świbicz Marcin, Kąpalski Ignacy, Gallon Piotr, Szaler Stanisław, Wiśniowski Karol-Kazimierz, Argiel Tomasz, Idzikowicz Jan, Ferrantini Franciszek—d-r med.
1673. W.: Idzikowicz Jan.
Ł.: Kąpalski Ignacy, Szaler Stanisław, Wiśniowski Karol-Kazimierz, Ferrantini Franciszek — dr. med., Garbowiecki Szymon.

1674. W.: Wiśniowski Karol-Kazimierz.
Ł: Kąpalski Ignacy, Szaler Stanisław, Garbowiecki Szymon, Idzikowicz Jan, Ejlich Zacharjasz, Argiel Tomasz, Bandinelli Stanisław.
1675. W.: Szaler Stanisław.
Ł.: Kąpalski Ignacy, Garbowiecki Szymon, Idzikowicz Jan, Ejlich Zacharjasz (senior-scabinus), Bandinelli Stanisław.
1676. W.: Idzikowicz Jan.
Ł.: Kąpalski Ignacy, Garbowiecki Szymon, Bandinelli Stanisław, Szaler Stanisław, Rafang Jan, Polakiewicz Jan (?).
1677. W.: Garbowiecki Szymon.
Ł.: Kąpalski Ignacy, Szaler Stanisław, Rafang Jan, Idzikowicz Jan, Wiśniowski Karol-Kazimierz, Jakubowski Mikołaj, Młodecki Mikołaj.
1678. W.: Rafang Jan.
Ł.: Kąpalski Ignacy, Idzikowicz Jan, Jakubowski Mikołaj, Młodecki Mikołaj, Cybona Jerzy, Idzikowicz Florjan.
1679. W.: Młodecki Mikołaj.
Ł.: Kąpalski Ignacy, Idzikowicz Jan, Jakubowski Mikołaj, Cybona Jerzy, Idzikowicz Florjan, Wiśniowski Karol-Kazimierz, Bok Mateusz.
1680. W.: Kąpalski Ignacy.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Bok Mateusz, Młodecki Mikołaj, Czyżyk Mikołaj (?), Giza Zygmunt, Grzankowski vel Gronkowski Paweł (Andrzej ?), Magierski Tomasz.
1681. W.: Kąpalski Ignacy.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Bok Mateusz, Młodecki Mikołaj, Giza Zygmunt, Grzankowski Paweł, Magierski Tomasz, Opolski Wojciech.
1682. W.: Kąpalski Ignacy.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Młodecki Mikołaj, Giza Zygmunt, Grzankowski Paweł, Magierski Tomasz, Wenthon Jakób.
1683. W.: Magierski Tomasz.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Młodecki Mikołaj, Grzankowski Paweł, Kąpalski Ignacy, Kostański Jan, Świbicz Stanisław.
1684. W.: Grzankowski Paweł.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Młodecki Mikołaj, Kąpalski Ignacy, Kostański Jan, Świbicz Stanisław, Magierski Tomasz, Giza Zygmunt.
1685. W.: Młodecki Mikołaj i Grzankowski Paweł.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Kąpalski Ignacy, Kostański Jan, Świbicz Stanisław, Magierski Tomasz, Dobrogoszcz Jan.
1686. W.: Młodecki Mikołaj i Magierski Tomasz [1]).
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Kostański Jan, Świbicz Stanisław, Dobrogoszcz Jan, Grzankowski Paweł, Damiński Jakób, Celly Andrzej.

---

[1]) Wskutek wyboru dwóch wójtów „fałszywej kresek konnotacji" oraz nieczynienia przez magistrat od lat 15 rachunków de perceptis et proventibus civitatis król Jan III wydał w r. 1686 specjalny reskrypt do władz miejskich. O podłożu ówczesnego zatargu

1687. W.: Grzankowski Paweł.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Kostański Jan, Świbicz Stanisław, Dobrogoszcz Jan, Damiński Jakób, Magierski Tomasz, Bobrykowicz Jakób, Derkarzewicz Samuel.

1688. W.: Grzankowski Paweł.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Kostański Jan, Świbicz Stanisław, Dobrogoszcz Jan, Magierski Tomasz, Bobrykowicz Jakób, Celly Andrzej.

1689. W.: Magierski Tomasz.
Ł.: Kostański Jan, Świbicz Stanisław, Dobrogoszcz Jan, Bobrykowicz Jakób, Celly Andrzej, Grzankowski Paweł, Damiński Jakób.

1690. W.: Kostański Jan.
Ł.: Świbicz Stanisław, Dobrogoszcz Jan, Grzankowski Paweł, Magierski Tomasz, Lisiewicz Paweł, Polakiewicz Jan, Celly Andrzej.

1691. W.: Magierski Tomasz.
Ł.: Dobrogoszcz Jan, Grzankowski Paweł, Polakiewicz Jan, Kostański Jan, Damiński Jakób, Jakubowski Mikołaj, Strykowski Adam.

1692. W.: Magierski Tomasz.
Ł.: Dobrogoszcz Jan, Grzankowski Paweł, Polakiewicz Jan, Kostański Jan, Damiński Jakób, Strykowski Adam.

1693. W.: Dobrogoszcz Jan.
Ł.: Strykowski Adam, Dobrogoszcz Melchior, Jachimowicz Sebastjan.

1694. Niema wiadomości.

1695. W.: Dobrogoszcz Jan.
Ł.: Dobrogoszcz Melchior, Jachimowicz Sebastjan, Jakubowski Mikołaj, Damiński Jakób, Groźnicki Gabryel, Wegner Maksymiljan.

1696. W.: Dobrogoszcz Jan.
Ł.: Dobrogoszcz Melchior, Jachimowicz Sebastjan, Jakubowski Mikołaj, Groźnicki Gabryel, Wegner Maksymiljan, Żugiewicz Paweł, Cybona Michał.

1697. W.: Żugiewicz Paweł.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Groźnicki Gabryel, Dobrogoszcz Jan, Wegner Maksymiljan, Dobrogoszcz Melchior.

1698. W.: Peterson Jakób.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Groźnicki Gabryel, Dobrogoszcz Jan, Wegner Maksymiljan, Dobrogoszcz Melchior.

1699. W.: Peterson Jakób.
Ł.: Ci sami, co w r. 1698.

---

między stanami miasta czytamy co następuje: „communitas dowodziła, że ex scabinis winien być wójt obierany, a magistrat fundując się na privilegio Sigismundi i na przysiędze communitatis swego także tuebatur elekta".—Adv., 23b, f. 430—434, 442, 581.

1700. W.: Peterson Jakób.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Groźnicki Gabryel, Dobrogoszcz Jan, Dobrogoszcz Melchior, Dubaszewicz Stanisław (?).
1701. W.: Peterson Jakób.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Groźnicki Gabryel, Dobrogoszcz Jan, Dobrogoszcz Melchior, Wegner Maksymiljan.
1702. W.: Peterson Jakób.
Ł.: Ci sami, co w r. 1701.
1703. W.: Peterson Jakób.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Groźnicki Gabryel, Dobrogoszcz Jan, Dobrogoszcz Melchior.
1704. W.: Groźnicki Gabryel.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Dobrogoszcz Melchior, Peterson Jakób.
1705. W.: Dobrogoszcz Melchior.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Peterson Jakób, Groźnicki Gabryel, Sahakiewicz Bohdan.
1706. W.: Dobrogoszcz Melchior.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Groźnicki Gabryel, Sahakiewicz Bohdan.
1707. W.: Dobrogoszcz Melchior.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Groźnicki Gabryel, Muratowicz vel Muradowicz Grzegorz.
1708. W.: Muratowicz Grzegorz.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Groźnicki Gabryel, Dobrogoszcz Melchior, Gostomski Józef, Samborowicz Jakób, Strykowski Tomasz.
1709. W.: Dobrogoszcz Melchior.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Groźnicki Gabryel, Strykowski Tomasz, Muratowicz Grzegorz.
1710. W.: Muratowicz Grzegorz.
Ł.: Jakubowski Mikołaj, Groźnicki Gabryel, Strykowski Tomasz, Dobrogoszcz Melchior.
1711. W.: Muratowicz Grzegorz.
Ł.: Ci sami, co w r. 1710.
1712. W.: Strykowski Tomasz.
Ł.: Muratowicz Grzegorz, Merdumowicz Szymon.
1713. W.: Strykowski Tomasz.
Ł.: Muratowicz vel Muradowicz Mikołaj, Usakowski Sebastjan.
1714. W.: Usakowski Sebastjan.
Ł.: Muratowicz Mikołaj, Strykowski Tomasz.
1715. W.: Usakowski Sebastjan.
Ł.: Strykowski Tomasz, Gieńciński Piotr, Gostomski Józef, Grudzowski Marcin.
1716. W.: Gieńciński Piotr.
Ł.: Strykowski Tomasz, Gostomski Józef, Grudzowski Marcin, Usakowski Sebastjan, Szafrański Stanisław.

1717. W.: Usakowski Sebastjan.
Ł.: Strykowski Tomasz, Gostomski Józef, Grudzowski Marcin, Szafrański Stanisław, Gieńciński Piotr.

1718. W.: Usakowski Sebastjan.
Ł.: Strykowski Tomasz, Gostomski Józef, Grudzowski Marcin, Szafrański Stanisław, Gieńciński Piotr, Ambroszkiewicz Jan-Franciszek, Baur Jan.

1719. W.: Usakowski Sebastjan.
Ł.: Ci sami, co w r. 1718.

1720. W.: Gieńciński Piotr.
Ł.: Gostomski Józef, Grudzowski Marcin, Szafrański Stanisław, Ambroszkiewicz Jan-Franciszek, Baur Jan, Usakowski Sebastjan, Boës Daniel—filoz. i med. dr.

1721. W.: Gieńciński Piotr.
Ł.. Ci sami, co w r. 1720.

1722. W.: Boës Daniel—filoz. i med. d-r.
Ł.: Gostomski Józef, Grudzowski Marcin, Szafrański Stanisław, Ambroszkiewicz Jan-Franciszek, Baur Jan, Usakowski Sebastjan, Gieńciński Piotr.

1723. W.: Boës Daniel.
Ł.: Grudzowski Marcin, Szafrański Stanisław, Ambroszkiewicz Jan-Franciszek, Baur Jan, Usakowski Sebastjan, Gieńciński Piotr, Sahakowicz Antoni.

1724. W.: Gieńciński Piotr.
Ł.: Grudzowski Marcin, Szafrański Stanisław, Ambroszkiewicz Jan-Franciszek, Baur Jan, Boës Daniel, Szarwej Jan.

1725. W.: Gieńciński Piotr.
Ł.: Grudzowski Marcin, Szafrański Stanisław, Ambroszkiewicz Jan-Franciszek, Baur Jan, Boës Daniel, Szarwej Jan, Podleski Józef.

1726. W.: Gieńciński Piotr.
Ł.: Ci sami, co w r. 1725.

1727. W.: Podleski Józef.
Ł.: Grudzowski Marcin, Szafrański Stanisław, Ambroszkiewicz Jan-Franciszek, Boës Daniel, Szarwej Jan, Gieńciński Piotr, Muratowicz vel Muradowicz Antoni.

1728. W.: Grudzowski Marcin.
Ł.: Szafrański Stanisław, Ambroszkiewicz Jan-Franciszek, Szarwej Jan, Muratowicz Antoni, Andres Efraim, Kurowski Jan.

1729. W.: Jeliński Wojciech.
Ł.: Szafrański Stanisław, Ambroszkiewicz Jan-Franciszek, Szarwej Jan, Muratowicz Antoni, Andres Efraim, Kurowski Jan, Makarowicz Jan.

1730. W.: Jeliński Wojciech.
Ł.: Ci sami, co w r. 1729.

1731. W.: Kurowski Jan.
Ł.: Szafrański Stanisław, Ambroszkiewicz Jan-Franciszek, Szarwej Jan, Muratowicz Antoni, Andres Efraim, Makarowicz Jan, Jeliński Wojciech.

1732. W.: Szafrański Stanisław.
Ł.: Ambroszkiewicz Jan - Franciszek, Szarwej Jan, Muratowicz Antoni, Andres Efraim, Makarowicz Jan, Jeliński Wojciech Kurowski Jan.

1733. W.: Jeliński Wojciech.
Ł.. Szarwej Jan, Muratowicz Antoni, Szarwej Tomasz, Gokczyński Jan, Mercenier Idzi.

1734. W.: Muratowicz Antoni.
Ł.: Szarwej Jan, Szarwej Tomasz, Gokczyński Jan, Mercenier Idzi, Jeliński Wojciech.

1735. W.: Muratowicz Antoni.
Ł.: Ci sami, co w r. 1734.

1736. W.: Jeliński Wojciech.
Ł.: Szarwej Jan, Gokczyński Jan, Muratowicz Antoni, Babicki Michał, Silkiewicz Józef.

1737. W.: Jeliński Wojciech.
Ł.: Szarwej Jan, Babicki Michał, Silkiewicz Józef, Kiszczyc Jan.

1738. W.: Silkiewicz Józef.
Ł.: Szarwej Jan, Babicki Michał, Kiszczyc Jan, Jeliński Józef, Dachnowski Leon, Kloss Michał.

1739. W.: Silkiewicz Józef.
Ł.: Szarwej Jan, Babicki Michał, Kiszczyc Jan, Jeliński Józef, Kloss Michał, Babarski Jan.

1740. W.: Silkiewicz Józef.
Ł.: Ci sami, co w r. 1739.

1741. W.: Silkiewicz Józef.
Ł.: Szarwej Jan, Babicki Michał, Kiszczyc Jan, Jeliński Józef, Kloss Michał, Babarski Jan, Faruchowicz Grzegorz.

1742. W.: Jeliński Józef.
Ł.: Szarwej Jan, Babicki Michał, Kiszczyc Jan, Babarski Jan, Faruchowicz Grzegorz, Silkiewicz Józef.

1743. W.: Jeliński Józef.
Ł.: Szarwej Jan, Babicki Michał, Kiszczyc Jan, Babarski Jan, Faruchowicz Grzegorz, Silkiewicz Józef, Morelli Józef.

1744. W.: Silkiewicz Józef.
Ł.: Szarwej Jan, Babicki Michał, Kiszczyc Jan, Babarski Jan, Faruchowicz Grzegorz, Jeliński Józef.

1745. W.: Silkiewicz Józef
Ł.: Ci sami, co w r. 1744.

1746. W.: Silkiewicz Józef.
Ł.: Babicki Michał, Kiszczyc Jan, Babarski Jan, Faruchowicz Grzegorz, Jeliński Józef, Gołyński Marcin.
1747. W.: Silkiewicz Józef.
Ł.: Ci sami, co w r. 1746.
1748. W.: Silkiewicz Józef.
Ł.: Ci sami, co w r. 1746.
1749. W.: Silkiewicz Józef.
Ł.: Babicki Michał, Kiszczyc Jan, Faruchowicz Grzegorz, Gołyński Marcin, Jeliński Mikołaj, Nadolny Tomasz.
1750. W.: Silkiewicz Józef.
Ł.: Babicki Michał, Jeliński Mikołaj, Nadolny Tomasz, Galera Krzysztof, Jakubowski Szymon, Mierzwiński Szymon.
1751. W.: Silkiewicz Józef.
Ł.: Babicki Michał, Jeliński Mikołaj, Nadolny Tomasz, Galera Krzysztof, Jakubowski Szymon, Mierzwiński Szymon, Kiszczyc Jan [1]).
1752. W.: Silkiewicz Józef.
Ł.: Ci sami, co w r. 1751.
1753. W.: Silkiewicz Józef.
Ł.: Ci sami, co w r. 1751.
1754. W.: Silkiewicz Józef.
Ł.: Ci sami, co w r. 1751.
1755. W.: Silkiewicz Józef.
Ł.: Babicki Michał, Jeliński Mikołaj, Nadolny Tomasz, Galera Krzysztof, Jakubowski Szymon, Mierzwiński Szymon, Kurowski Józef.
1756. W.: Silkiewicz Józef.
Ł.: Babicki Michał, Jeliński Mikołaj, Galera Krzysztof, Jakubowski Szymon, Mierzwiński Szymon, Kurowski Józef, Rejnbergier Jan, Stefanowski Mateusz.
1757. W.: Silkiewicz Józef.
Ł.: Ci sami, co w r. 1756.
1758. W.: Babicki Michał.
Ł.: Jakubowski Szymon, Mierzwiński Szymon, Kurowski Józef, Rejnbergier Jan.
1759. W.: Mierzwiński Szymon (subdelegatus).
Ł.: Jakubowski Szymon, Kurowski Józef, Rejnbergier Jan, Święcki Efraim, Sztok Michał.
1760. W.: Kurowski Józef.
Ł.: Jakubowski Szymon, Rejnbergier Jan, Święcki Efraim, Sztok Michał.

---

[1]) W r. 1752 senior scabinus.

1761. W.: Jakubowski Szymon (subdelegatus).
Ł.: Rejnbergier Jan, Święcki Efraim, Sztok Michał, Kurowski Józef.
1762. W.: Kurowski Józef i Sztok Michał.
Ł.: Rejnbergier Jan, Święcki Efraim.
1763. W.: Kurowski Józef [1]) i Jakubowski Szymon.
Ł.: Rejnbergier Jan, Święcki Efraim, Sztok Michał, Krebs Karol, Pulikowski Jan, Wójtowicz Stanisław, Zawadowski Jędrzej, Zieleniewski Jakób.
1764. W.: Kurowski Józef.
Ł.: Święcki Efraim, Sztok Michał, Krebs Karol, Pulikowski Jan, Wójtowicz Stanisław, Zawadowski Jędrzej, Jakubowski Szymon, Sielnicki Jakób.
1765. W.: Święcki Efraim.
Ł.: Jakubowski Szymon (archiscabinus), Sztok Michał, Krebs Karol, Pulikowski Jan, Wójtowicz Stanisław, Zawadowski Jędrzej, Sielnicki Jakób, Kurowski Józef.
1766. W.: Sielnicki Jakób.
Ł.: Jakubowski Szymon (archiscabinus), Sztok Michał, Krebs Karol, Pulikowski Jan, Zawadowski Jędrzej, Kurowski Józef, Święcki Efraim.
1767. W.: Sielnicki Jakób.
Ł.: Ci sami, co w r. 1766.
1768. W.: Sielnicki Jakób.
Ł.: Ci sami, co w r. 1766.
1769. W.: Kurowski Józef.
Ł.: Jakubowski Szymon, Sztok Michał, Krebs Karol, Pulikowski Jan, Zawadowski Jędrzej, Święcki Efraim, Sielnicki Jakób, Pieniążek Józef-Hieronim.
1770. W.: Sielnicki Jakób.
Ł.: Sztok Michał, Pulikowski Jan, Zawadowski Jędrzej, Święcki Efraim, Pieniążek Józef-Hieronim.
1771. W.: Zawadowski Jędrzej.
Ł.: Sztok Michał, Pulikowski Jan, Święcki Efraim, Pieniążek Józef-Hieronim, Czempiński Jan, Mianowski Ignacy, Szymański Dominik.
1772. W.: Sztok Michał.
Ł.: Pulikowski Jan, Święcki Efraim, Pieniążek Józef-Hieronim, Czempiński Jan, Mianowski Ignacy, Szymański Dominik, Zawadowski Jędrzej.
1773. W.: Sztok Michał.
Ł.: Ci sami, co w r. 1772.

---

[1]) W 1762—63 r. dwóch wójtów z powodu zatargu w samorządzie miejskim. Magistratus totaque communitas lublinensis protestatur contra Josephum-Antonium Kurowski aliosque praetorii publici invasores, pacis et securitatis publicae violatores — Adv. 36, f. 297—300; w r. 1763 Kurowski ingressuit in turrim civilem — Adv. 37, f. 8.

1774. W.: Zawadowski Jędrzej.
Ł.: Pulikowski Jan, Święcki Efraim, Pieniążek Józef-Hieronim, Czempiński Jan, Mianowski Ignacy, Szymański Dominik, Sztok Michał, Jakubowski Ignacy.

1775. W.: Czempiński Jan.
Ł.: Sztok Michał (archiscabinus), Pulikowski Jan, Święcki Efraim, Pieniążek Józef-Hieronim, Mianowski Ignacy, Szymański Dominik, Jakubowski Ignacy, Zawadowski Jędrzej, Różański Paweł.

1776. W.: Zawadowski Jędrzej.
Ł.: Sztok Michał, Pulikowski Jan, Pieniążek Józef-Hieronim, Szymański Dominik, Jakubowski Ignacy, Różański Paweł, Zdziarski Paweł.

1777. W.: Różański Paweł.
Ł.: Sztok Michał, Pulikowski Jan, Pieniążek Józef-Hieronim, Jakubowski Ignacy, Zdziarski Paweł, Zawadowski Jędrzej.

1778. W.: Różański Paweł.
Ł.: Ci sami, co w r. 1777.

1779. W.: Różański Paweł.
Ł.: Sztok Michał, Pulikowski Jan, Jakubowski Ignacy, Zdziarski Paweł, Pudłowski Aleksander, Skowroński Paweł, Sztejgier Jan, Żykiewicz Stefan.

1780. W.: Skowroński Paweł.
Ł.: Sztok Michał (archiscabinus), Pulikowski Jan, Jakubowski Ignacy, Zdziarski Paweł, Pudłowski Aleksander, Sztejgier Jan, Żykiewicz Stefan, Różański Paweł.

1781. W.: Zdziarski Paweł.
Ł.: Sztok Michał (archiscabinus), Pulikowski Jan, Jakubowski Ignacy, Pudłowski Aleksander, Sztejgier Jan, Żykiewicz Stefan, Różański Paweł, Skowroński Paweł.

1782. W.: Żykiewicz Stefan.
Ł.: Sztok Michał (archiscabinus), Pulikowski Jan, Jakubowski Ignacy, Pudłowski Aleksander, Sztejgier Jan, Różański Paweł, Skowroński Paweł, Zdziarski Paweł.

1783. W.: Żykiewicz Stefan.
Ł.: Sztok Michał (archiscabinus), Jakubowski Ignacy, Pudłowski Aleksander, Sztejgier Jan, Różański Paweł, Skowroński Paweł.

1784. W.: Skowroński Paweł.
Ł.: Jakubowski Ignacy (archiscabinus), Pudłowski Aleksander, Różański Paweł, Żykiewicz Stefan, Niewiejski Józef, Trojański Stanisław.

1785. W.: Żykiewicz Stefan.
Ł.: Jakubowski Ignacy (archiscabinus), Pudłowski Aleksander, Różański Paweł, Niewiejski Józef, Trojański Stanisław, Skowroński Paweł (†), Gałecki Michał.

1786. W.: Różański Paweł.
Ł.: Jakubowski Ignacy (archiscabinus), Pudłowski Aleksander, Trojański Stanisław, Gałecki Michał, Goldman Jan, Hamalewicz Mikołaj, Kurowski Walenty, Lambrecht Michał.

1787. W.: Pudłowski Aleksander.
Ł.: Jakubowski Ignacy (archiscabinus), Trojański Stanisław, Gałecki Michał, Goldman Jan, Kurowski Walenty, Lambrecht Michał, Staromiejski Jan.

1788. W.: Lambrecht Michał.
Ł.: Jakubowski Ignacy (archiscabinus), Trojański Stanisław, Gałecki Michał, Goldman Jan, Staromiejski Jan, Pudłowski Aleksander.

1789. W.: Lambrecht Michał, a po przejściu jego do rady — Pudłowski Aleksander.
Ł.: Jakubowski Ignacy (archiscabinus), Trojański Stanisław, Gałecki Michał, Goldman Jan, Pudłowski Aleksander, Gautier Michał, Greber Maciej, Piaskowski Jan.

1790. W.: Gautier Michał.
Ł.: Jakubowski Ignacy (archiscabinus), Trojański Stanisław, Gałecki Michał, Pudłowski Aleksander, Greber Maciej (viceadvocatus), Piaskowski Jan.

1791. W.: Jakubowski Ignacy.
Ł.: Trojański Stanisław, Gałecki Michał, Pudłowski Aleksander, Greber Maciej, Piaskowski Jan, Ciecierski Maciej, Kiwałowicz Jan, Korn Krzysztof.

1792. W.: Jakubowski Ignacy, po nim Pudłowski Aleksander.
Ł.: Trojański Stanisław, Pudłowski Aleksander, Greber Maciej, Ciecierski Maciej, Kiwałowicz Jan, Korn Krzysztof, Giezowski Michał.

1793. W.: Greber Maciej.
Ł.: Trojanowski Stanisław, Pudłowski Aleksander, Gałecki Michał, Gautier Michał, Piaskowski Jan.

1794. W.: Greber Maciej.
Ł.: Trojański Stanisław, Pudłowski Aleksander, Gałecki Michał, Piaskowski Jan.

1795. Ł.: Greber Maciej (podzamecki?), Ciecierski Maciej, Staromiejski Jan, Stefanowski Wojciech, Liszke Fryderyk-Augustyn.

1796. Ł.: Greber Maciej, Ciecierski Maciej, Staromiejski Jan, Stefanowski Wojciech, Liszke Fryderyk - Augustyn, Trojański Stanisław, Englert Andrzej, Jedliński Jan, Korson Antoni.

B.

PISARZE[1]).

1601—1616. Żórawski Mikołaj, ławnik, artium magister et phil. d-r[2]).
1616. Kupcowicz Stanisław.
1617—1618. Lemka Jerzy, ławnik, d-r med.
1618—1620. Lisowski Jan, syn ławnika Pawła.
1621—1636. Lewicki Wojciech, ławnik, potem wójt.
1637—1642. Zakulski Piotr, ławnik, potem wójt.
1643—1648. Konopnica Stanisław, ławnik.
1649—1662. Niżnikiewicz Dominik, ławnik.
1663—1665(?). Kukro Szymon - Stanisław, zastępca pisarza urzędu wójtowskiego, pisarz urzędu radzieckiego[3]).
1666—1679. Rorajski Jakób, juris utr. d-r, a po jego † Polański Andrzej.
1679—1681. Polański Andrzej.
1682—1696. Kąpalski Ignacy, ławnik, potem wójt[4]).
1697—1698. Markiewicz Stanisław.
1699—1708. Lisiewicz Mateusz-Franciszek.
1709—1712. Dorecki Łukasz, pisarz urzędu radzieckiego.
1713—1725. Kloss Mateusz.
1726—1760. Groźnicki Stanisław († 1760 r.).
1761—1762. Brzyski Jakób.
1763—1777. Pieniążek Józef-Hieronim[5]).
1778—1791. Rejnbergier Franciszek.
1792. Skwarczyński Ignacy, zastępca pisarza.

---

[1]) W księdze radzieckiej 106, f. 456, znajduje się pod r. 1602 następujące określenie obowiązków pisarza urzędu wójtowskiego: „To tylko pisarz przyjmować, wpisować do akt i extrakty tego wydawać powinien, przy czym i sam obecnie bywa (i) słyszy..., gdyż jest pisarz manus, memoria et liber officii, persona jurata, na której fides publica dependet".

[2]) Starowolski Szymon. Monumenta Sarmatarum. Crac., 1655, p. 719: Nicolaus Żórawski... Lublinum concessit (18.VI, 1624), ubi publico notariatus officio per annos viginti et amplius functus...

[3]) 1663—1665(?) notariatus vacat post obitum olim honorati Dominici Niżnikiewicz, peste demortui; acta advocatialia per honoratum Simonem Stanislaum Kukro, notarium officii consularis authoritate ejusdem officii delegatum, conscripta sunt.—Adv. 81, f. 1.

[4]) Po śmierci pisarza Jakóba Rorajskiego mianowany został na miejsce jego reskryptem króla Jana III z d. 18.II.1679 r. ławnik Ignacy Kąpalski (Adv., 82, f. 22—24), lecz w tym jeszcze roku oraz w latach 1680—1681 występuje jako pisarz urzędu wójtowskiego Andrzej Polański. Pod. r. 1682 znajdujemy adnotację: Acta conscripta et connotata per honoratum Ignatium Kompalski protunc advocatum et munus officii notarialis obeuntem obstante decreto judicii ordinarii tribunalitii super Andrea Polański notario judicii advocatialis civilis Lublinensis ratione falsificationis actorum judicii palatinatus Lublinensis obtento. Tandem per eundem honoratum Kompalski uti scabinum et notarium juratum inducta (Adv. 23b, f. 1). Pod r. 1695 wymieniany jest, jako pisarz, Jakób-Aleksander Kąpalski, syn Ignacego.

[5]) W początku r. 1763 zastępcą pisarza jest Tomasz Jabłoński. Adv. 36, f. 345—346, 351, 365; Adv. 37, f. 49.

SPIS RZECZY.

		Str.
	Wstęp	1— 3
I.	Klasztory	5— 6
II.	Kościoły, cerkwie, zbór arjański	6— 7
III.	Szpitale	7
IV.	Bractwa	7
V.	Cechy	8—10
VI.	Zakłady naukowe	10
VII.	Nieruchomości miejskie	10—13
VIII.	Inwentarze mobiljów i ksiąg	13—14
IX.	Testamenty	14—15
X.	Materjały do historji ustroju m. Lublina	15—17
XI.	Powietrze morowe	17—18
XII.	Pożary	19
XIII.	Interpretacja prawa niemieckiego w sądach miejskich	19—20
XIV.	Ugody	20
XV.	Czary	21
XVI.	Mordy rytualne	21—22
XVII.	Dzieciobójstwo, świętokradztwo, kradzież i inne sprawy karne	22—24
XVIII.	Obelgi słowne i czynne	24—25
XIX.	Katalog imienny	25—29
XX.	Materjały do słownika języka polskiego	29—30

I. DODATKI ŹRÓDŁOWE

1.	1601.	Acernus obtulit donationem filiae suae	31—32
2.	1605.	Stannifusores contra extraneos	33
3.	1630.	Liquidatio albo regestr dóbr ruchomych i pieniędzy używanych po nieboszczce pani Reginie Lantmesserowej pozostałych (Wyciąg)	33—34
4.	1633.	Intercyza ślubna albo kontrakt małżeński	34—35
5.	1640.	Zeznanie dobrowolne Zofji Filipowiczowej oskarżonej o przywodzenie ludzi do śmierci „czarami i gusłami wszelkiemi"	35—36

Str.

6. 1701. Kontrakt mieszkaniowy . . . . . 36—37
7. 1713. „Darowanie śmiercią" 38
8. 1729. Testament cyrulika i triumvira lubelskiego Stanisława Ożagowskiego . . . . . 38—40
9. 1732. Inwentarz rzeczy po śmierci ławnika lubelskiego Jana Kurowskiego spisany . . . . . 40—42
10. 1762. Elekcja burmistrzów i wójta . . . . . 42—43

II. WÓJCI, ŁAWNICY I PISARZE URZĘDU WÓJTOWSKIEGO W LUBLINIE 1600—1796 R. . . . . 45—62